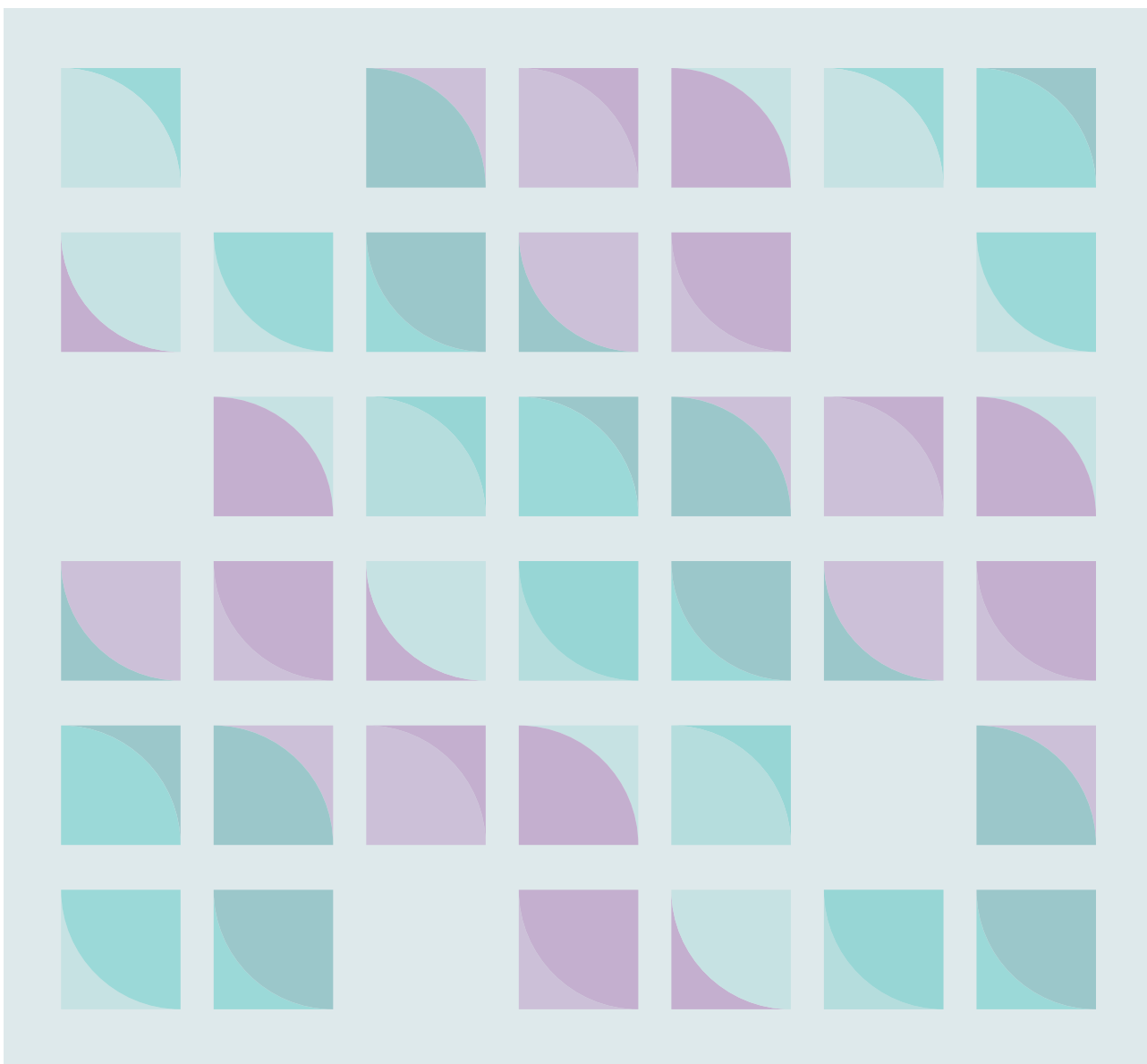

III. Atala 4. Kapitulua

Euskal gizarte berri eta anitza

Maddalen Epelde Juaristi eta Oier Ochoa de Aspuru Gulin

Txosten hau nola aipatu:

(APA arauen arabera)

Epelde, M. eta Ochoa de Aspuru, O. (2017). Euskal gizarte berri eta anitza. In J. A. Oleaga. (Arg.), *Haur eta gazteen aniztasuna EAEn. (Oker izendatutako) bigarren belaunaldiak (797-876 orr.)*. Bilbo, Espainia: Euskal Herriko Unibertsitateko Argitalpen Zerbitzua. Eskuragarri hemen: https://www.ikuspegi.eus/documentos/investigacion/eus/gazte_aniztasuna/Haur_gazteen_aniztasuna_EAE.pdf

Argitaraldi elektronikoa

Izenburu orokorra:	Haur eta gazteen aniztasuna EAEn. (Oker izendatutako) bigarren belaunaldiak
Argitalpenaren urtea eta lekua:	2017, Bilbo
Argitaratzailea:	Euskal Herriko Unibertsitateko Argitalpen Zerbitzua
Diseinua eta maketazioa:	Taide Arteta, Ikuspegi – Immigrazioaren Euskal Behatokia
Dokumentazioa:	Antonio Gómez, Ikuspegi – Immigrazioaren Euskal Behatokia
Itzulpena:	Bakun Itzulpen eta Argitalpen Zerbitzuak, S.L.
ISBN:	978-84-9082-621-8 (obra osoarena)

AURKIBIDEA

Sarrera	801
1. EAEko gizartearen pertzepzioa kopurutan	805
1.1 Integrazio-prozesua	805
1.2 Bigarren belaunaldiak	808
2. 18 urtetik 25 urtera arteko gazteen kontakizunak	813
2.1 Euskal gazteak (non) erlazionatzen dira?	813
2.2 Jatorri autoktonoko eta atzerritarreko gazteen arteko harremanak errazten edo eragozten dituzten faktoreak	818
2.2.1 Hizkuntza	818
2.2.2 Hezkuntza-esparrua	822
2.2.3 Kultura	826
2.2.4 Iristean duten adina	831
2.3 Nolakoak dira harreman horiek?	832
2.4 Euskadiko gazteek bigarren belaunaldiez dituzten pertzepzioak eta jarrerak.	834
2.4.1 Estereotipoak	839
2.4.2 Jatorrien inguruko pertzepzioa	842
2.4.3 Belaunaldien arteko aldeak	847
2.4.4 Lurraldeen arteko aldeak	850
2.5 Etorkizuna	851
2.5.1 Hezkuntza	855
2.5.2 Komunikabideak eta (des)informaziorako bideak	857
3. Ondorioak	861
Eranskinak	869

SARRERA

2016ko ekainean (oker izendatutako) bigarren belaunaldien ikerketarekin hasi ginenean, Euskal Autonomia Erkidegoaren testuinguruan (aurrerantzean, EAE) gai horren inguruan zegoen azterlan eskasia konpontzeko helburuarekin egin genuen; izan ere, erkidegora zuzendutako migrazio-fluxuak finkatzearen ondorioz, fenomeno hori gero eta garrantzi handiagoa hartzen ari zen. Proiektu hau abiarazi genuenetik, jatorri atzerritarreko gazteengan eta haien familiengan jarri dugu arreta, eta alde batera utzi dugu “ispilu-informazioa”, hau da, biztanleria autoktonoak eman dakigukeen informazioa.

Biztanle autoktonoek immigrazioarekiko dituzten jarrerak eta pertzepzioak faktore erabakigarriak dira jatorri atzerritarreko pertsonak harrera-gizarteko bizitza sozialeko maila guztietan integrazteko prozesuetan. Gainera, (oker izendatutako) bigarren belaunaldien kasuan garrantzi hori handiagoa da, jatorriz immigratea den familia batean jaiotako pertsonak direlako. EAEn jaio dira, baina immigrazioaren ikurra daramate soinean, horrek dakarren aberastasunarekin, baina baita horrek dituen berezitasunekin ere (zailtasunak, askotan).

Horregatik, ikerketa honen helburu nagusia da aztertzea eta ezagutzea euskal gizarteak zer iritzi eta pertzepzio dituen EAEn jaio arren gurasoak atzerritarrak dituzten pertsonetik, bai eta haien integrazio-prozesuak ezagutzea ere.

Azterketa honetan, bereizi egin behar ditugu euskal gizarteak oro har izan dezakeen pertzepzioa eta funtsezko kolektibo batek, gazteek, izan dezaketena. Izan ere, 18 eta 25 urte bitarteko pertsonak dira bigarren belaunaldi horiekin harremanak dituztenak beren egunerokoan, elkarri eragiten diote etengabe, eta beren taldeen parte dira. Elkarren ondoan, bi kolektiboek beren etorkizuna erai ki eta partekatuko dute. Horregatik uste dugu talde horretara gehiago hurbildu behar dugula, eta haien iritziak, jarrerak, itxaropenak, motibazioak, balioespeneak, nahiak, inpresioak, irudiak eta abar ezagutu behar ditugula.

Horretarako, metodologia mistoa erabili dugu lanketarako, analisi kuantitati-boa eta analisi kualitatiboa uztartuz. Analisi kuantitatiboaren kasuan, Ikuspegik urtero egiten duen Barometroa erabili da, non EAEko biztanleek atzerritar ja-torriko biztanleekiko dituzten pertzepzioak eta jarrerak jasotzen diren. 2018ko Barometroan, bigarren belaunaldiekiko pertzepzioari buruzko hainbat galdera txertatu ziren; hala, 600 inkesta egin zitzaizkien 18 urtetik gorako pertsonei; horretarako, habitataren tamainan, adinean eta sexuan oinarritutako kuoten araberrako esleipen proportzionalaren bidez estratifikatutako laginketa bat era-bili zen.

Bestalde, analisi kualitatiboaren helburua da jatorri autoktonoa duten eta EAEn bizi diren 18 urtetik 25 urtera bitarteko gazteek bigarren belaunaldi horiei buruz dituzten iritziak, jarrerak eta itxaropenak ezagutzea. Horretarako, sei eztabaida-talde sortu ziren, lurralde historiko bakoitzean bina, eta bi adin-tarte desber-dinekin: 18-21 eta 22-25. Era berean, beste faktore batzuk ere kontuan hartu dira, hala nola sexua, hizkuntza (giro euskalduna edo erdalduna), habitata (hi-ria edo herria), egindako ikasketak (Lanbide Heziketa, unibertsitate-ikasketak, etab.) edo jarduera (ikasten, lanean, langabezia). Zehazki, koadro honetan erakusten den moduan banatu dira adinak:

1. koadroa. Eztabaida-taldean banaketa lurralde historikoaren, habitataren eta adin-tartearen arabera

	Hiriak (habitat hiritarra)	Udalerrriak (habitat landatarra)
Araba	18-21	22-25
Bizkaia	22-25	18-21
Gipuzkoa	22-25	18-21

Iturria: azterketa honen egileek egina.

Eztabaida-taldea talde-dinamikako teknika bat da, eta xede-publikoko zortzi bat pertsonak (sei eta hamar bitartean) osatzen dute. Eztabaida-taldeak bilera informal moduko bat egiten du gela batean, eta ahaleginak egiten dira bilera egiteko baldintzak eguneroko bizitzan egoten direnen ahalik eta antzekoenak izan daitezen. Teknika hori erabili ohi da kolektibo bateko pertsonek beren gi-sakoekin harremanak izatean ageri dituzten jarrera, portaera eta proiektzioen inguruko informazioa bildu nahi denean.

Eztabaida-taldeak gaien (edo galderen) gidoi bati jarraitzen dio; gai irekiak iza-ten dira, taldea osatzen dutenek haiei buruz gogoeta egin eta iritzia emateko jarriak. Informazio-bilketa hutsal batean geratu gabe, gidioiaz lortu nahi da ager-tutako iritzien eta egindako adierazpenen azpian dautzan jarrera eta motiba-zioetan sakontzea.

Hala, bada, kasu honetan, jatorri autoktonoko eta atzerritar jatorriko gazteen arteko harremanetan sakontzeko aukera ematen duen gidoi bat prestatu da,

lehenengoek bigarrengoei buruz dituzten iritziak eta haien aurrean agertzen dituzten jarrerak ezagutzeko; horixe da lan honen helburu nagusia.

Hurrengo orrialdeetan aurkezten dugun txostena hainbat ataletan egituratuta dago. Hasiera batean, euskal gizarteak bigarren belaunaldiekiko dituen pertzepzioetara hurbiltzen gara, Ikuspegiren 2018ko Barometroan jasotako datuetatik abiatuta. Ondoren, gazteekin egindako eztabaida-taldeetan jasotako kontakizunetan jarri dugu arreta, gazteek bigarren belaunaldi horiekiko dituzten esperientziak eta jarrerak ezagutzeko. Zehazki, gazteek izan dituzten harremanei erreparatu diegu, haien ustez harremana errazten eta ahalbidetzen duten faktoreei; bestalde, harreman horiek nolakoak izan diren eta bai bigarren belaunaldiekiko bai oro har immigrazioarekiko zer pertzepzio eta jarrera dituzten aztertu dugu. Azkenik, euskal gizarteak etorkizunean zer bilakaera izango duen galdetu diegu.

1

EAEko gizartearen pertzepzioa kopurutan

Hurrengo kapituluetan EAEko gazteen pertzepzioei buruz aurkeztuko dugun azterketarako sarrera gisa, atal honetan EAEko biztanleek honako hauen aurrean dituzten pertzepzioa eta jarrerak aztertuko ditugu: euskal gizartearen urte batzuk daramatzaten atzerritar jatorriko pertsonen aurrean, bigarren belaunaldi deritzenen aurrean (2.0B), erkidegoan jaio baina aita edota ama atzerritar jatorrikoa duten pertsonen aurrean nahiz 4 urterekin edo gutxiagorekin familiarekin berriz elkartu diren pertsonen aurrean. Ildo horretan, zehaztu behar da ondoren aurkeztuko ditugun emaitzak EAEko biztanleria osoari dagozkiola; txostenaren bigarren zatiko edukia, aldiz, 18 eta 25 urte bitarteko Euskadiko gazteei buruzkoak dira. Hala ere, adin-taldearen arabera estatistikoki esanguratsuak diren aldeak dauden kasuak nabarmenduko ditugu.

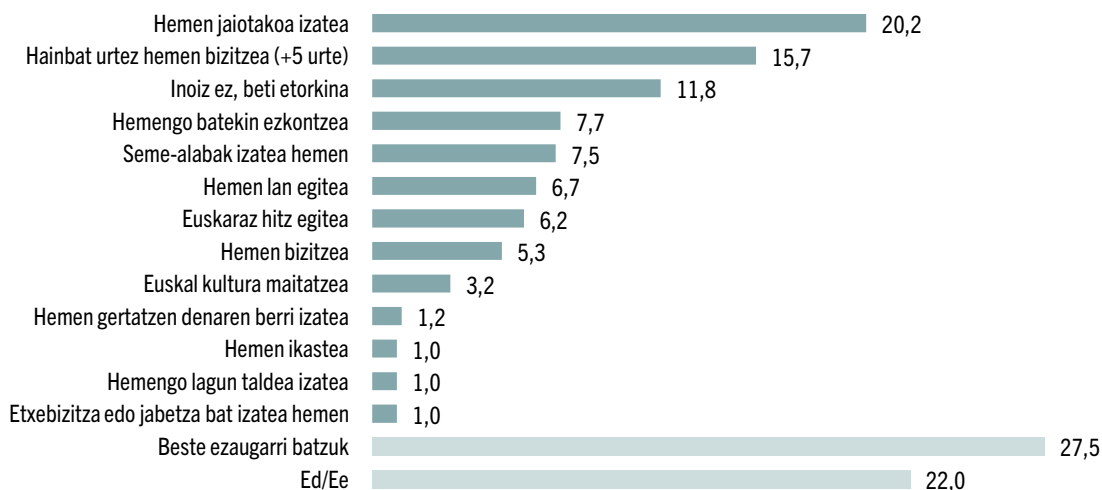
Alderdi horiek Ikuspegiren 2018ko Barometroko galdeketa jasota daude, 39. eta 43. itemen artean, biak barne. Zehazki, galdetzen da zer faktorek eragiten duten pertsona batek "etorkin" izateari uzteko eta pertsona hori "euskal herritar" izatera igarotzeko (39G eta 40G); nola hartzen diren etorkinek hemen izandako seme-alabak (41G); nolako bilakaera izango duen balioespen horrek etorkizunean gurasoen jatorriaren arabera (42G); eta ea uste duten etorkizunean atzerritar jatorriko kolektiboren batekin arazorik egongo dela (43G).

Integrazio-prozesua

EAEra iritsi den atzerritar batek etorkin izateari utzi eta euskal gizartearen parte izatera igarotzeko betekizuna zein den galdetuta (1. grafikoa), galdetutako pertsonen % 20,2k erantzun du hemen jaio izana dela, hau da, bigarren belaunaldien ezaugarri horixe dela integrazio-prozesuko elementurik garrantzitsuena. Bestalde, galdetutakoen % 15,7k uste du etorkina den pertsona bat

euskal herritartzat har daitekeela pertsona hori EAEn bost urtetik gora bizi izan bada. Hala ere, gainerako % 11,8k uste du atzerritar jatorriko biztanleek ez diotela inoiz etorkin izateari utziko. Badira, aurrekoak bezain garrantzitsuak izan ez arren, nolabaiteko garrantzia duten beste faktore batzuk; hauek dira, garrantzi handienekotik txikienera: hemengo pertsona batekin ezkontzea (% 7,7), EAEn seme-alabak izatea (% 7,5), hemen lan egitea (% 6,7), euskaraz hitz egitea (% 6,2) eta hemen bizitzea (% 5,3). Bestalde, galdetutako pertsonen % 27,5ek uste du, inkestan adierazitako ezaugarriek gain, integrazio-prozesuan aintzat hartu beharreko beste faktore batzuk ere badaudela.

1. grafikoa. Euskal gizartean integratzeko baldintza nagusiak (%)

Iturria: egileek egin.

1. grafikoak ematen dizkigun datuak aztertuta, galdetutako pertsona askok Ez daki/Ez du erantzun erantzun dute (% 22), eta zerikusia izan dezake horrek lurraldeko immigrazio-prozesuen berritasun erlatiboarekin; izan ere, egoera berria denez, oraindik ez dute gai horren inguruko hausnarketarik egin, ez eta pertsona batek "etorkin" izateari uztea eragiten duten elementuen inguruan ere.

Beste ezaugarri batzuk daudela adierazi duten pertsonen kopuru handiak (% 27,5), halaber, atzerritarren integrazio-prozesuari buruz egin diren interpretazioak kontuan hartzeko beharra erakusten du. Hala, bada, bertako biztanleek atzerritar jatorriko pertsona bat "euskal herritartzat" jotzeko edo ez jotzeko orduan izaera pertsonal eta intimoko faktoreak ere badirela pentsatu behar da, eta ez soilik egiturazkoak.

Halaber, interesgarria da bi faktore hauen arteko erlazioa nabarmentzea: "Seme-alabak hemen izatea" eta "Hemen jaiotakoa izatea". Horrela, lehenengo belaunaldiaren kasuan, EAEn seme-alaba bat izateak integrazio-prozesuan eta euskal herritartzat jotzeko unean eragin handirik ez badu ere (% 7,5), bigarren

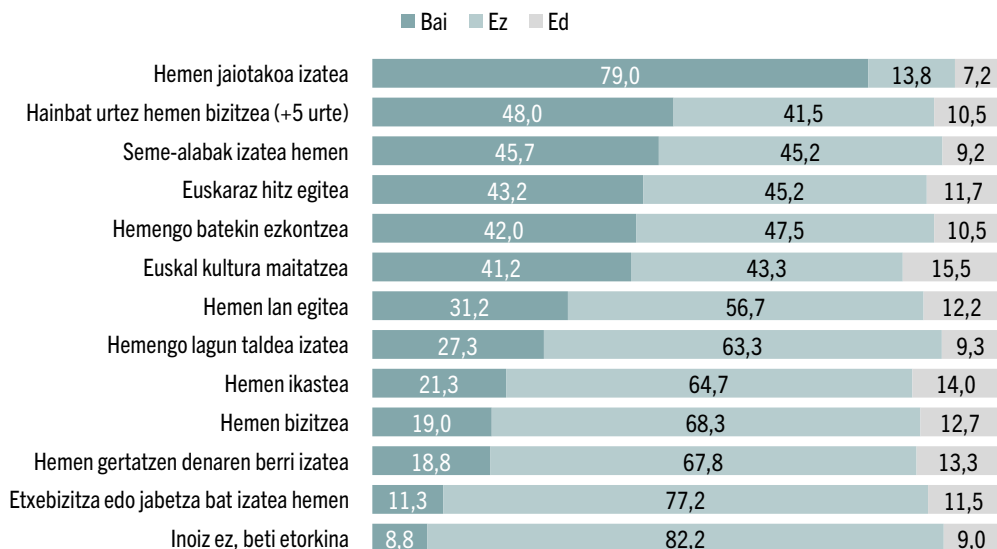
belaunaldian eragin handia du horrek; izan ere, lehen esan dugun bezala, EAE-ko biztanleen arabera, hemen jaio izana funtsezko elementuetako bat da integrazio-prozesuan (% 20,2), eta horrela ulertzen da bigarren belaunaldiek, itxura batean, aurrekoekiko abantaila izatea.

Aurreko bereizketak, gainera, biztanleriak integrazio gisa ulertzen duenaren eta legeak ulertzen duenaren artean dauden aldeak ikusteko aukera ematen du. Hau da, lege-ordenamenduak *ius sanguinis* ("odolaren legea") lehenesten du, hots, gurasoen nazionalitateari ematen dio lehentasuna; aldiz, bigarren belaunaldien pertenezkoa zehazterakoan, EAEko biztanleek garrantzi handiagoa ematen diote *ius soli* delakoari ("lurraren legea"), hemen jaio izanari, alegia.

Proposatutako eskakizun horiek adinaren aldagaiaren arabera duten pisua aztertzen badugu, ikusiko dugu kasu jakin batzuetan estatistikoki esanguratsuak diren aldeak daudela, eskakizun horien garrantzia eta ordena aldatuz. Hori da 18 urtetik 29 urtera bitarteko euskal gazteen kasua; izan ere, biztanleria osoarekin alderatuta, pisu handiagoa ematen diete beste faktore batzuei, hala nola erkidegoan bost urte baino gehiago bizi izanari (% 24,7). Hala, gizarte osoaren kasuan, hemen urte asko bizi izana garrantziaren arabera laugarren baldintza bada ere, euskal gazteentzat hori da garrantzirik handiena duen bigarren baldintza, aurretik aipatzen ziren ezaugarri pertsonalagoen atzetik. Halaber, Euskadiko gazteek balio handiagoa ematen diote euskaraz hitz egiteari (% 12,3) edo lagun-talde mistoa izateari (% 4,9) Euskadiko gainerako biztanleek baino.

Aurreko galderan proposatutako baldintzen edo betekizunei buruz banan-banan eta iradokizunak emanez galdetuta, EAEko biztanleek baldintza horietako bakoitzari buruz egiten duten balioespena ikus dezakegu. Ikus daitekeenez, eta aurreko emaitzek aurreratzen zutenaren ildotik, hemen jaio izana da atzeritar jatorriko pertsona bat euskal herritartzat hartzeko baldintza garrantzitsuena: galdetutakoen % 79,0 ados dago baieztapen horrekin. Inkestan parte hartu duten pertsonen % 48,0 ados dago baieztapen honekin: Euskal Autonomia Erkidegoan denbora luzez bizi izana faktore garrantzitsua da integrazio-prozesuan; beste % 45,7k uste du seme-alabak hemen izatea ere euskal gizartean integrazteko elementua dela. Euskal herritarrak ados agertu diren faktore horiek zerrendatu ondoren, egoera aldatu egiten da gainerako faktoreen kasuan; neurri txikiagoan aldatzen da eta antzeko ratioari eusten diote kasu hauek: euskaraz hitz egitea (% 45,2) eta hemengo pertsona batekin ezkontzea (% 43,3), baina nabarmen handitzen da beste hauetan: hemen gertatzen denaren berri izatea (% 67,3), hemen bizitzea (% 68,3) eta hemen etxebizitza bat izatea (% 7). Aipatu behar da hamar pertsonatatik batek (% 8,8) uste duela atzeritar jatorriko pertsonak ez diotela inoiz etorkin izateari uzten.

2. grafikoa. Percepción de los requisitos de integración en la sociedad vasca (%)

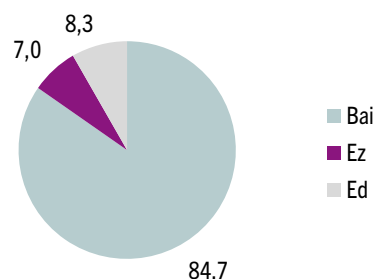
Iturria: egileek egina.

Bigarren belaunaldiak

Euskal gizarteak (oker izendatutako) bigarren belaunaldien aurrean duen perzeptzioari dagokionez, ikus dezakegu, aurreko datuekin bat etorritz, EAEko biztanle gehienek pentsatzen dutela etorkin atzerritarren seme-alabak euskal herritarra direla (% 84,7). Horren aurrean, bigarren belaunaldia euskal herritartzat hartuko ez luketenen ehunekoa % 7,0koa da; bestalde, % 8,3k ez du inolako balioespenik egin horren inguruan.

Ildo beretik, EAEko biztanleek uste dute atzerritar jatorriko aita edota ama duten pertsonak etorkizunean gainerako biztanleen parekotasun hartuko direla (% 66,75eko batez besteko ehunekoa jatorri guztietan). 4. grafikoa erakusten ditu jatorriaren araberrako iritziak. Hala, biztanleek uste dute Mendebaldeko Europatik datozen pertsonak dutela integratzeko gaitasun handiena (% 73,8), eta ondoren latinoamerikarrek (% 69,2) eta Ekialdeko Europatik datozenek (% 67,3).

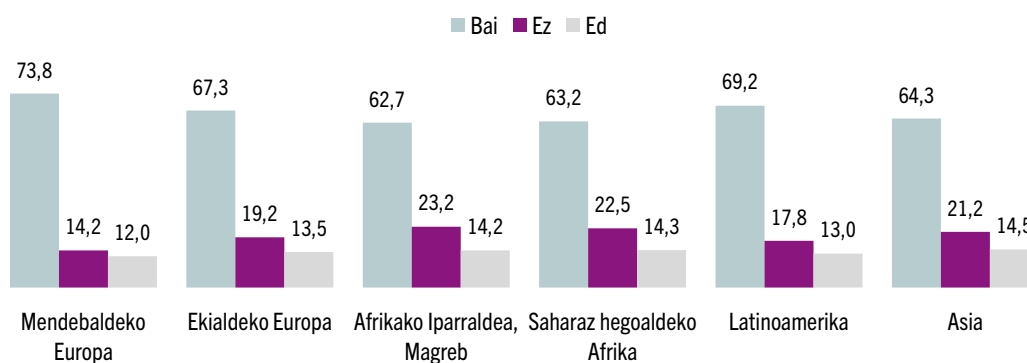
3. grafikoa. EAEn jaio diren etorkinen seme-alabak euskal herritartzat hartzea (%)

Iturria: egileek egina.

Euskal gizarteak, aldiz, zailago ikusten du Asiatik (% 64,3), Saharaz hegoaldeko Afrikatik (% 63,2) eta Magrebetik (% 62,7) etorritako pertsonen seme-alaben integrazioa, guztiak ere % 65aren azpitik. Gainera, hiru jatorri horiek dituztenen seme-alabak euskal gizartean epe luzean integratuko ez direla uste dutenen ehunekoa % 20koa baino handiagoa da; bost pertsonatetik batek du iritzi hori.

4. grafikoa. Bigarren belaunaldien epe luzeko integrazioa, jatorriaren arabera (%)

Iturria: egileek egina.

Azpimarratu behar da, asiar jatorriko biztanleen kasuan, 18 urtetik 29 urtera bitarteko euskal gazteen ikuspegia biztanleria osoak duena baino hobea dela. Horrela, EAEko biztanleen % 21,2k ez du uste asiar jatorriko pertsonen seme-alabak etorkizunean integratu egingo direnik eta euskal gizartearen zati izango direnik; gazteen artean, berriz, ehuneko hori 10 puntu murrizten da, eta % 11,1ekoa da.

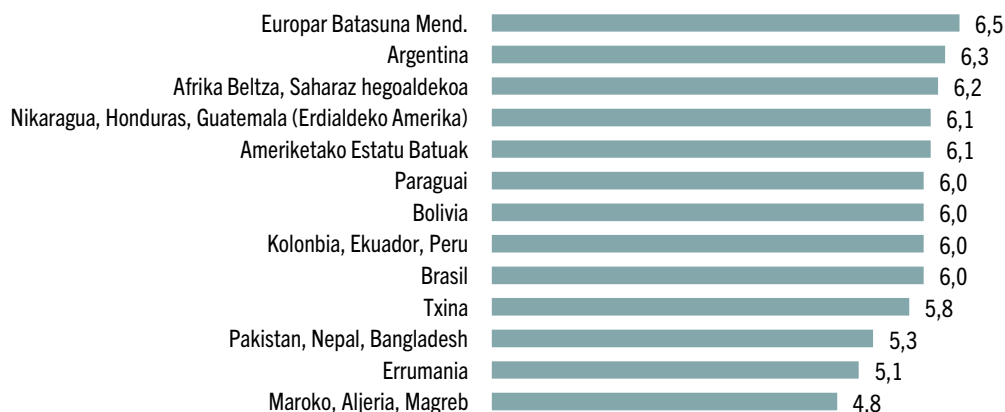
Bestalde, euskal gizarteak etorkizuneko belaunaldien integrazioari buruz duen pertzepzioa jatorri desberdinekiko erakusten duen sinpatia-mailarekin (5. grafikoa) alderatzean, bi datuen arteko antzekotasun handiak ikusten ditugu. Hala, bada, euskal biztanleriak bigarren belaunaldien integrazioari buruzko ikuspegi positiboagoa erakusten du sinpatia-maila handiagoa sortzen dieten jatorrietan, hala nola Mendebaldeko Europakoetan (6,5 puntuko sinpatia-maila eta % 73,8ko erantzun positiboak) eta Latinoamerikakoetan (6,1 puntuko sinpatia-maila eta % 69,2ko erantzun positiboak).

Bestalde, erlazio hori bera ikusten da euskal biztanleriaren sinpatia-maila txikiagoa duten herritartasunetan. Magrebtar biztanleek sortzen dute sinpatia-maila txikiena (4,8 puntu), eta euskal biztanleek magrebtar jatorriko pertsonen seme-alaben aurrean agertzen dituzte zalantza gehien haien integratzeko gaitasunari dagokionez (% 62,7). Bestalde, asiar jatorria ez da horrenbeste hartzen kontuan, beste jatorri batzuekin alderatuta (% 64,3), eta gauza bera gertatzen da asiar jatorriko pertsonen euskal biztanleen artean sortzen duten sinpatia-

mailarekin (5,8 puntu Txinako populazioak eta 5,3 Pakistan, Nepal eta Bangladeshetik etorritakoak).

Hala ere, Ekialdeko Europaren eta Saharaz hegoaldeko Afrikaren kasuan, alde-rantzizkoak dira euskal gizarteak jatorri horietakoen aurrean duen pertzepzioa eta etorkizunean horien ondorengoak nola integratuko direneko ustea. Hala, badirudi nolabaiteko lotura dagoela hurbiltasun kultural eta historikoaren eta euskal biztanleriak etorkizuneko belaunaldien integrazioari buruz duen ikuspegiaren artean. Izan ere, badirudi euskal gizarteak integratzeko gaitasun handiagoa esleitzen diela beraiekiko antzekotasun edo lotura handiagoak dituzten jatorriei.

5. grafikoa. Herritartasun nagusiekiko sinpatia-maila, 2018

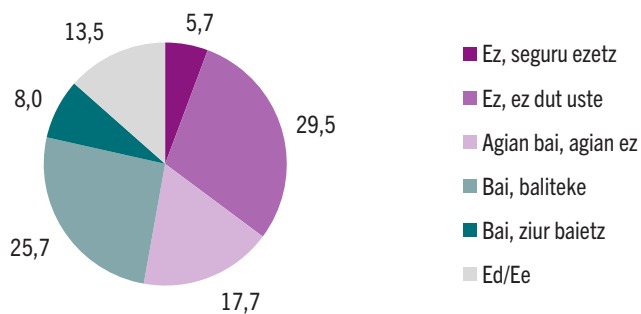
Iturria: Ikuspegi, Barometroa, 2018.

Etorkizunean euskal gizarteak atzerritar jatorriko kolektiboren batekin arazoren bat izan dezakeela uste duten galdetu zaienean (5. grafikoa), euskal gizarteak antzeko neurriko bi bloketan banatuta ageri da. Biztanleriaren % 35,2k uste du ez dela arazorik izango atzerritar jatorriko kolektiboekin, eta biztanleriaren beste heren batek, berriz, pentsatzen du egon daitekeela edo egongo dela (% 33,7). Bi jarrera horien artean, berriz, beste batzuek uste dute arazoak egon daitezkeela edo ez (% 17,7).

Adinaren aldagaia aztertzen badugu, alde esanguratsuak ikusten ditugu zenbait kasutan. Biztanleria zaharrenak (65 urtetik gora) gainerakoak baino jarrera anibalenteagoa eta zuhurragoa erakusten du atzerritar jatorriko pertsonen seme-alabak izan dezaketen integrazio-prozesua balioesteko orduan nahiz prozesu horrek epe luzean izan ditzakeen ondorioen aurrean. Talde horren barnean, gero eta gehiago dira zalantzaren aurrean tarteko posizioak hartzen dituztenak (% 25,2), eta gero eta txikiagoa da epe luzera bizikidetzaz arazoak sortuko direla uste ez dutenen (% 16,6) edo, aitzitik, arazoak sortuko direla uste dutenen (% 3,3) kopurua. Bestalde, etorkizunean bigarren belaunaldietatik eratorritako

arazoak sortuko direla ziur dauden pertsonen kopurua handitu egiten da 45 eta 64 urte arteko pertsonen kasuan (% 12,0), eta ehuneko 3,2 puntuko igoera gertatzen da lagin osoaren ehunekoarekin alderatuta.

6. grafikoa. Epe luzeko arazoen pertzepzioa atzerritar jatorria duten edo guraso atzerritarrak dituzten kolektiboekin (%)

Iturria: egileek egina.

2

18 urtetik 25 urtera arteko gazteen kontakizunak

Ondorengo orrialdeetan, 18 eta 25 urte arteko euskal gazteekin egindako sei eztabaida-taldean emaitzak aurkeztuko ditugu. Talde horietan, gazteek bigarren belaunaldiekin dituzten harremanez hitz egin ziguten, eta esperientzia horiek nolakoak izan diren nahiz pertsona horiek euskal gizartearen integratzeari dagokionez zer ikuspegi duten adierazi ziguten.

Horrela, lehenik eta behin, harreman horiek zein izan diren eta zer testuingurutan egin diren aztertu eta ezagutu nahi dugu. Horrekin lotuta, ondoren aztertuko dugu zer faktorek erraztu edo zaildu dezaketen jatorri autoktonoko eta atzerritarreko gazteen arteko loturak sortzea. Izandako harremanak nolakoak izan diren aztertuko dugu gero, eta, ondoren, euskal gazteek bigarren belaunaldiekin eta immigrazioarekin dituzten pertzepzioak eta jarrerak ikusiko ditugu. Azkenik, parte hartu duten gazteen arabera euskal gizartearen etorkizunean izan dezakeen garapenean murgilduko gara.

Euskal gazteak (non) erlazionatzen dira?

XXI. mendearen hasieratik, atzerritar jatorriko pertsona asko iritsi dira Euskadira, eta euskal gizartearen gero eta askotarikoagoa da, atzerritar jatorriko gero eta pertsona gehiago ari dira euskal gizartearen integratzen. Aldaketa hori euskal gazteen esperientzietan islatzen da: hainbat urtetan atzerritar jatorriko pertsonen seme-alabekin harremanak izan dituztela esaten dute, hainbat esparru eta testuingurutan. Hala ere, zehaztu behar da taldeetan esaten dela beraien belaunaldian oraindik ez dela oso nabarmena bigarren belaunaldien presentzia eta, beraz, ezta haiekin izandako harremana ere, salbuespenen batean izan ezik, pertsonaren batek adierazi baitu bere hurbileko ingurunea (oker izendatutako) bigarren belaunaldietako pertsonak osatzen dutela.

Atzerritar jatorriko ikasleak iritsi izanaren ondorioz, hezkuntza-esparrua da bertako pertsonen eta atzerritar jatorriko pertsonen topagune nagusietako bat. Hezkuntza-sistemako mailarik baxuenetatik hasi eta unibertsitate arte, beren prestakuntzak iraun duen denboran atzerritar jatorriko pertsonekin nola bat egin duten eta zer harreman izan dituzten azaldu dute gazteek.

“Bai, ikastetxean. Ni baino handiagoekin ere. Ikastetxean eta unibertsitatean”. (1. taldea)¹

“Nik batekin eskolan, eta bestea nire lagun baten laguna zen. Elkarrekin irteten hasi ginen, eta azkenean horrela amaitu dugu”. (1. taldea)

“Eskolan. Beno, unibertsitatean. Ikasle giroan esan nahi dut”. (6. taldea)

Hezkuntza-esparruarekin batera, aisialdiko eta eskolaz kanpoko jarduerak izan dira, jaso ahal izan denez, jatorri autoktonoko eta jatorri atzerritarreko gazteak elkartzeko beste gune nagusietako bat. Alde horretatik, pertsona batzuek esan dute, denborak aurrera egin ahala, nabarmen aldatu direla bigarren belaunaldiekiko esperientziak. Hala, adierazi dute kirola egiten hasi zirenean (edo beste jardueraren bat egiten hasi zirenean) ez zutela harremanik atzerritar jatorriko hainbeste pertsonekin, baina, orain, gazteagoak entrenatzen hasi direnean, askotariko taldeak ikusten dituzte, jatorri askotako partaideak dituztenak.

“Nire kasuan, eskola partikularretara joaten naiz, eta eskola horietan badaude bigarren belaunaldiko pertsona pare bat. Hortik aparte, aurten ez, baina ia Saharako hainbat pertsonarekin partekatu nituen eskolak”. (2. taldea)

“Nire inguru hurbilean, atletismoko nire taldeko neska baten gurasoak Hungariakoak dira. Eta nire gelan ere bi neska daude. Baten gurasoak Sri Lankakoak dira, eta bestearenak ez dakit nongoak diren”. (2. taldea)

“Bai, askotariko jendea ibiltzen da bizikletan. Bizikletan ibiltzen diren pertsonen artean atzerritarren bat edo etorkinen bat egoten da. Eta zerbait hartzeko orduan ere bai. Lagun taldean, kubatarra den lagun bat dut. Zerbait hartzera joaten garenean, adarra jotzen digu apur bat. Gure arteko gauzak dira”. (4. taldea)

“Antzerkia egiten hasi naiz orain, eta bazegoen bigarren belaunaldietako jendea. Ezagutu behar nituen besteak bezalaxe ikusten nituen. Gainera, pertsona horietako batekin dut harreman onena. Azkenean, ez dakizu.” (6. taldea)

“Txikitan bai. Ez dakit zer esan. Txikitan Getxoko taldean nengoan, eta Algortako jende asko zegoen, eta futboletik kanpo ere ondo konpondu naiz haiekin. Baina taldea aldatu nuen, eta harreman hori galtzen joan naiz poliki-poliki. Oraintxe bertan ez dakit non dabilzan. Baina oso txikitan eta orain, nerabezaroan ez zait egokitu”. (1. taldea)

“Baina futbolearen aritzen nintzenez, banituen guraso atzerritarrak zituzten kideak, eta ados nago esan duzuenarekin. Kirolean nik ere ez dut inolako bereizketarik hauteman”. (6. taldea)

¹ 3. eta 5. taldeak euskaraz egin dira, beraz, talde horiei buruzko aipuak literalak dira; gainerakoak itzuliak izan dira.

“Nik guraso senegaldarrak dituzten neskak entrenatzen ditut. Eta izan dut baita ere Afrikatik etorritako gurasoak zituen mutiko bat, eta frantsesez hitz egiten zuen. Eta baditut kide suediarrek eta norvegiarrak ere. Beraz, bi aldeetatik zerbait, iparraldetik eta hegoaldeetik “. (4. taldea)

“Ba, nire kasuan bebai, azken batean erlazio dago gehienbat haurrekin, hurrei bideratua eta, ba, saskibaloit taldean badauz atzerritarrak, eta gero skaut taldeen bebai badauz atzerritarrak, baina dauz taldeen oso sartute eta haurrak direnez, oso txikitatik ikasi dabe euskara.” (5. taldea)

“(…) saskibaloit taldean badauz atzerritarrak eta gero skaut taldeen bebai badauz atzerritarrak baina dauz taldeen oso sartute eta haurrak direnez oso txikitatik ikasi dabe euskara.” (5. taldea)

Era berean, ikasketak amaitu dituzten eta lan-merkatuan sartzen joan diren edo praktikak egin dituzten pertsonak adierazi dute lanean aritu diren denboran jatorri desberdinetako pertsonekin erlazioan ahal izan direla, nahiz eta guztiek ez diren nahitaez bigarren belaunaldietakoak.

“Nafarroako hegoaldean lan egiten nuenean, brasildarrekin eta errumaniarrekin lan egiten nuen, eta ez dut inoiz inolako arazorik izan. Azkenean, lanean ari gara guztiak, eta ondo konpontzen gara”. (6. taldea)

“Baina bidaiatu dudanean izan dut soilik kultura desberdinekiko harremana. Hemen, gutxi. Beno, erizaintzako praktikak egin nituenean, ospitalean kanpoko jendea ikusi nuen”. (4. taldea)

Zehazki, hezkuntzarekin lotutako ikasketak egin dituzten eta gaur egun arlo horretan lanean (edo praktikak egiten) ari diren pertsonak adierazi dute beren eskoletan atzerritar jatorriko ikasleak izan dituztela, eta esan dute egoera hori normalizatu egin dela, haien ikasle-garaiarekin alderatuta. Gaur egun, errealitate arruntagoa da.

“Ezaugarri horiek dituzten bi hurrei ematen dizkiet eskolak. Baina haiekin dudaren harremana irakasle eta ikasle artekoa da”. (2. taldea)

“Nik adibidez praktikak Ibarren egin dut aurten eta ez det ikusi halako ezer, o sea ikusten nitun bai atzerritarrak eta bai hemengok elkarrekin denok batera denak euskaraz, hori bai, e? Eta horrek atentzioa sortu ziten. Ze gure garaian igual gehio izaten zan etorkinak alde batetik eta gu beste alde aldetik baino...”. (3. taldea)

“Ni irakaslea naiz, eta kanpoko gurasoak dituzten ume asko daudela ikusten dut, eta esparru horretan horrela dela uste dut... beno, nire iritzia da hori. Esparru hori apur bat hobetzen ari dela uste dut”. (6. taldea)

Neurri txikiagoan, landa-lanean atzerritar jatorriko senideak dituzten gazteen testigantzak ere jaso ahal izan ditugu, hala nola lehengusuak eta/edo lehengusinak dituztenenak, eta atzerritar jatorriko pertsonaren batek ere hartu du parte azterlanean. Alde horretatik, bitxia da hasiera batean esatea ez direla gehiegi erlazioatzen bigarren belaunaldikoekin, batzuetan beraiek ere bigarren belaunaldietakoak baitira, oso kontziente izan gabe.

“Nire lehengusu batzuen aita etorkina da, duela urte asko etorri zen. Eta nire bi lehengusuak ni baino txikiagoak dira”. (1. taldea)

“Adibidez, nire ama Alemaniatik etorri zen honera [...], Alemanian jaiotakoa, bai. Nere amona zan portugesa eta jun zan Alemaniara lan egitera eta nire aitona ere bai eta han ezagutu ziren eta han egon ziren bizitzen eta hona etorri ziren”. (3. taldea)

“Nire gurasoak frantsesak dira”. (4. taldea)

“Nere ama da mexikokua, aita hemengua”. (5. taldea)

Eskolan edo entrenamenduetan sortzen diren harremanetara itzuliz eta harreman horietan sakonduz, pertsona batzuek adierazi dute harreman horiek sendotu egin direla, eta hasieran ezagunak baino ez baziren ere, orain atzerritar jatorrikoen eta bertakoen osatutako taldeak egin dituztela. Horrela, lagun taldeetan bigarren belaunaldiko pertsonak dituzten gazteek normaltasun-egoera bati buruz hitz egiten dute, non beste edozein pertsona bezala integratzen diren.

“Bai. Nik adibidez daukat koadrilan bat errumaniarra dala, bere gurasuak kanpokok, bera... bera uste det ez dela hemen jaio baina oso txikitan etorri zen eta... sin más relazio onarekin, normala. O sea esan nahi det, txikitan gutxiago ibiltzen ginan bera-rekin baino orain... orain normal”. (3. taldea)

“Guk adibidez koadrilan Bolibiako bat daukagu, etorri zen DBH baten, berriro DBH 4en Boliviara bueltau zan egoerangatiken eta lehengo urten berriro etorri zan eta oso ondo eramaten gara berakin, eta gero euki genuen baita txikitan klasean, bueno LH baten etorri zan, eta gero beste guztian euki zun Mexikoko bat”. (3. taldea)

“Nire talde edo erdixa da musulmana, más o menos erdixa edo, bai, eta denekin super ondo, o sea sin más. Dira lagunak eta beti urtetzen gara danok batera bai taldekoak eta egoten gara eta beraiekin, atzerritarrekin, eta ere oso ondo.” (5. taldea)

“Bai. Nire inguruan, behintzat, oso normalizatuta dugu. Baditugu guraso atzerritarak dituzten bi pertsona ere. Beraiek ez, baina gurasoak kanpokoak dira”. (6. taldea)

Lagun taldearen gaiarekin batera, parte-hartzaile batzuek atzerritar jatorriko eta jatorri autoktonoko pertsonen artean ezagutu dituzten bikote mistoei buruz hitz egin dute. Zenbait kasutan, bikote horiek ezagunak besterik ez dira, baina beren lagun taldearen barruko bikoteez hitz egiten duten gazteak ere badaude, eta, batzuetan, eurak dira mota horretako harremana dutenak edo izan dute. Bikote horiei buruz hitz egitean, desberdintasun kulturalen gaia agertzen da, batik bat kultura jakin batzuei lotuta; pertsona batzuek bikotekideekiko izan dezaketen harreman posesiboaz hitz egin dute, baina adierazi dute hori ez dela nahitaez atzerritar jatorriko pertsonen berezko zerbait, eta bertako pertsonen artean ere gertatzen dela.

“Nire lagun taldeko askoren bikotekideen gurasoak kanpotarrak dira. Baina beraiek hemen jaiotakoak dira. Orduan, kasu horretan bai. Eta, horri esker, batzuetan lagun horien bikotekideak etorri dira eta haien lagunak ekarri dituzte. Gainera, azken aldian gehiago gertatzen da. Beraz, bai”. (2. taldea)

“Baina duela hiru urte, lagun taldeko kide baten harremanari esker, aukera hori izan genuen”. (2. taldea)

“Nik izan nuen bikotekide baten aita kubatarra da, baina bera hemen jaio da. [...] Nire ahizpak ere une hartan zuen bikotekidearen gurasoak Gineakoak ziren, baina bikotekidea hemen jaiotakoa zen. Eta aldi berean gertatu zen”. (2. taldea)

“[Atzerritar jatorriko] bikotekidearekin irteten hasi zen, eta ordutik ez dut ia ikusi. Gurekin zuen harremana eten du, eta baita hurbileko lagunekin zuena ere. Niri ere gustatuko litzaidake pertsona ez aldatzea. Bikotekidearen eraginez ez aldatzea”. (4. taldea)

“Nire gurasuen mutila o sea nire mutilen gurasuak e... bere aita Londresekoa da baina ez da beltzarana guztiz, baina bera da mulatua, orduen nire mutila bebai eta... ez dakit ez dot euki arazorik inoiz, o sea... iza... ni fijetan naz izaeran gehio, igual egongo da jendea superfizialagoa eta fijatuko da gehiau fisikoan eta fisikoak bebai inportetan dau, noski, baina beti fijeu izen naz, ez dakit, berdin doza e... beltzarana izatea, berdin doza zuria, berdin doza... ez dakit.” (5. taldea)

“Nik esan behar nuen nire herrian marokoarren eta neska espainiarren arteko hainbat harreman ikusi ditudala. Batzuk ondo irten dira, eta beste batzuk gaizki. Nik uste dut marokoarrak izateagatik baino gehiago pertsonagatik dela. Oso posesiboa izan daitekeelako edo oso mentalitate itxikoa. Baina hori hemengo bati ere gerta dakioke”. (6. taldea)

“Nik izan nuen bikotekide baten aita kubatarra da, baina bera hemen jaio da. [...] Nire ahizpak ere une hartan zuen bikotekidearen gurasoak Gineakoak ziren, baina bikotekidea hemen jaiotakoa zen. Eta aldi berean gertatu zen”. (2. taldea)

Hala ere, izan dituzten harremanak edozein izanik ere, taldeetan behin eta berri esaten dute haien belaunaldian oraindik ez dela oso nabarmena bigarren belaunaldien presentzia eta haiekiko harremana. Gehienek esaten dute eskolan izan dituzten atzerritar jatorriko pertsonak oso txikiak zirenean iritsi zirela, eta, beraz, ez zirela EAEn jaio, eta nahiz eta "bigarren belaunaldien" kategoria horretan sartu, ikuspegi analitiko batetik, 1.5 eta 2.0 belaunaldiak bereizi beharko genituzke. Beraz, esan daiteke, oro har, azterlan honetan parte hartu duten gazteek 1.5 izeneko belaunaldi horiekin izan dituztela harremanak ².

“Nik bai. Emigratu duen jende gehiago ezagutzen dut, beharbada, nire inguruan. Baina bigarren belaunaldiak gazteagoak izan ohi dira”. (1. taldea)

“Egia esan, nire inguru hurbilean ez dago atzerritarra den inor. Baina gero, beste inguru batzuetan izaten duzu harremana. Nire eguneroko inguruan ez dago atzerritarrik”. (4. taldea)

“Ez daukat kasurik horrela... klasian eta denok gara hangiak, o sea, denok gara hemenguk. Bueno, igual dau jendea, bat da Elorrixukua, bestia Durangukua baina azkenian danak gara...” (5. taldea)

Senide gazteagoak dituztenen kasuetan, lehengusu-lehengusinak, anai-arrebak edo, batzuetan, ilobak dituztenen kasuetan, hain zuzen, ikusi dute aldaketa

² Bigarren belaunaldiaren kontzeptua etorkin familietan hazi diren haurrak definitzeko erabili da eta erabiltzen da, gurasoen jatorrizko herrialdean jaio diren edo harrera-herrialdera jaio ondoren iritsi diren alde batera utzita (Alba & Holdaway, 2013). Alde horretatik, ikuspegi analitiko batetik, 1.5 eta 2.0 belaunaldiak bereizteko joera dago. 1.5 belaunaldiak jatorrizko herrialdean jaio diren eta sozializazioa han hasi duten seme-alabei egiten die erreferentzia batez ere; 2.0 belaunaldiak, berriz, herrialde hartzailean jaio eta sozializatu direnei.

handiak gertatu direla azken urteotan, eta belaunaldi berriek bigarren belaunaldiko jendea dutela inguru hurbilenean.

“Nik D ereduan eta ikastetxe publikoan ikasi dut beti, eta ez zeuden etorkin asko. Baten bat etortzen zen, baina gutxi. Baina nire anaia txikiak, zazpi urte gazteagoa denak, askoz ere gehiago ditu. Eta iaz Bigarren Hezkuntzako masterra egin nuen, eta D ereduko gela batean egin nituen praktikak. Eta jatorri askotako jendea zegoen. Ni institutu horretan nebilenean ez zen horrela gertatzen”. (6. taldea)

“Adibidez, orain 11 eta 15 urte inguru dituzten nire lehengusuen eskolako lagun taldean gehienak atzerritarrak dira. Hego Amerikakoak ez badira, marokoarrak edo txinatarak dira. Denetik dago. Eta oso ondo konpontzen dira. Eta 5 urteko nire ilobaren kasuan, are gehiago”. (6. taldea)

“4 urteko haur bat, bata baltza eta bestia zuria, eta bakarrik ikusten zuen berak moztu zabela ulia eta bere lagunak bebai eta hori izen zan super inpaktantie, ikusten dabie dana bardin, danok garela bardinak eta guk azkenian dekoguz ba gure aurreiritziak, gure bizipenak eta gure dana”. (5. taldea)

Jatorri autoktonoko eta atzerritarreko gazteen arteko harremanak errazten edo eragozten dituzten faktoreak

Egindako dinamiketan, euskal gazteek bigarren belaunaldiekiko harremana errazten edo eragozten duten faktoreez hitz egiten dute, bai eta lotura estuak eta lagunak sortzeaz ere. Ondoren, parte-hartzaileek deskribatu dituzten faktoreak aztertuko ditugu, horietako bakoitza ahalik eta zehatzen ikusteko.

Hizkuntza

Hizkuntza da taldeetan parte hartu duten gazteek aipatzen duten lehenengo faktorea. Gazteen arabera, bigarren belaunaldiek erkidegoko hizkuntzetako bat ezagutzeak aukera ematen die parekoekin lehen unetik komunikatzeko eta harremanetan jartzeko. Orduan, hurbileko kasuei buruz hitz egiten dute, non hizkuntza ez ezagutzeak gainerakoekin harremanak izateko zailtasunak eragin dituen eta azkenean oztupo bat sortu den. Denborak aurrera egin ahala, eta hizkuntzetako batzuk ikasten doazen heinean, egoera horrek hobera egiteko joera duela aipatzen dute, baina ez da beti horrela gertatzen, eta, zenbaitetan, denboran luzatzen den arazoa izaten da.

“Nik uste dut baietz. Hemengo hizkuntza ulertzeak eta hitz egiteak lagundu egingo die. Ez dakit, agian errazago egingo dituzte harremanak jendearekin hizkuntza ezagutzen badute. Bere azentuagatik konplexuren bat badu baino errazagoa izango da igual. Ez dakit”. (2. taldea)

“Nik uste dut azkenean komunikazioa... beste herrialde batetik baldin bazatuz eta hizkuntza ezagutzen ez baduzu, komunikatzea asko kostatzen zaizu. Eta hori da ha-

rreman guztiaren oinarria. Ezin bazara gainerako pertsonekin komunikatu, ezin duzu harremanik egin. Eta, azkenean, horrek eragina du". (4. taldea)

"Nire kasun baita, bueno nire klasen egon zan mutil bat e... Rumaniakoa baita eta hasieran ez zun hitz egiten, ze ez zekien ez euskera ez erdera etorri zanen. Eta hori egon ginen bastante urte berarekin hitz egin gabe ze berak ez zuen hitz egiten eta gero ia hasi zenean hitz egiten... o sea egon zen egun bat hasi zala hitz egiten normal ba euskera jakingo bazun bezala eta ia egun hortatik aurrera ia ondo berarekin". (3. taldea)

"Ze guk izan degu ere bai Txinatar bat Txinatik etorri zala, ba, ez dakit, gaztea zan, 5 urtekin hola, eta klaro ez zekien ezer eta orain, e, bai... ez du asko ikasi eta oraindik ez ditu lagun asko egia esan". (3. taldea)

"Dauzke 8 urte eta dauka klasen jendea uste dut dela bat Rumaniakoa eta bestea Pakistangoa edo, ez dakit nungua dan eta ba... egia da umeen artean gehiago notatzen dela diferentzia hori, nola ez dakiten... euskaraz edo erdaraz ez dakitenak geratzen dira como pixkat bat apartatuago bezala eta umeak konturatzen dira, eta txikitatik jartzen dute barrera hori nik uste gero ia handitan problema bat bihurtzen dela". (3. taldea)

"Es que nik klasean euki nun Pakistaneko bat, baina ez dakit, ez, noiz etorri zan eta oso gutxi egon zan eta ez zekien ez gaztelania ez euskera, orduan, berarekin komunikatzeko, gaizki". (3. taldea)

Hezkuntzaren esparruan, hizkuntzarekiko zailtasun horiek garrantzi erantsia dute, hezkuntza-prozesuarekin berarekin lotzen diren heinean. Parte-hartzai-leetako batek gertuko kasu bat aipatu du: atzerritar jatorriko ikaskide batek ikasturtea errepikatu behar izan zuen behin baino gehiagotan, hizkuntza (kasu honetan, euskara) menperatzen ez zuelako. Horrek ondorioak izan zituen haren errendimendu akademikoan, baina, horrez gain, harremanak hasteko arazo handiak sortu zituen; izan ere, ikaskideekin harremana izaten hasten zenean, hutsetik hasi behar zuen berriro erabat berria zen beste talde batekin.

"Ni eskolan nengoenean, 12 urte genituenean, mutiko marokoar bat etorri zen. Eta beste guztiarekin harremanak izateko izan zuen arazo nagusia euskaraz ez zekiela izan zen, eta, nire ikastetxean euskaraz ikasten zenez, berak ezin zion eutsi urtebete baino gehiago maila batean. Hurrengo urtean eta hurrengoan ikasgela berri batean hasi zen. Eta hurrengoan, berriz, beste institutu batera joan zen. Eta urtebetez lagun batzuekin bazaude eta lagunak egiten hasten bazara, baina urtea amaitzean berriro hasi behar baduzu...". (4. taldea)

Horrekin batera, adierazi dute jatorri latinoamerikarreko pertsonak nolabaiteko abantaila dutela gainerakoekin alderatuta, gaztelania baitute ama-hizkuntza. Inguruko gainerako pertsonekin, oso giro euskaldunean bada ere, komunikatu ahal izateak nolabaiteko segurtasuna ematen die, eta hasieratik harremanak izateko eta lagunak egiteko aukera ematen die. Gainerako jatorrien kasuan, hasierako desabantaila hori gorabehera, azterlan honetan parte hartu duten eta hezkuntza-arloan lan egiten duten gazteek, atzerritar jatorriko pertsona ho-

"(...) beste herrialde batetik baldin bazatoz eta hizkuntza ezagutzen ez baduzu, komunikatzea asko kostatzen zaizu. Eta hori da harreman guztiaren oinarria. Ezin bazara gainerako pertsonekin komunikatu, ezin duzu harremanik egin. Eta, azkenean, horrek eragina du". (4. taldea)

riekin harreman handiagoa duten heinean, adierazi dute zailtasun horrek hizkuntza ikasteko ahalegin handiagoa egitera bultzatzen dituela (euskara, aipatu diren kasu zehatzetan), eta bertako ikasleen mailara iristen direla eta denbora gutxian haien maila gainditzen dutela.

“Nik pentsatzen det hizkuntza ere barrera bat dala. Orduan, lagunak egiterakoan eta ba... berria bazara hemen eta ez bazara txikitan honea etorri eta hola, ba azkenean ez daukazu hizkuntza berdina eta igual zailagoa da relazioak egotea besteen arten, beraiekin eta hola horregatik. Nik ere euki det nire kurtsoan hola... ez dakit nungua zan, Ekuadorrekoa uste dut zala, bai, uste det Ekuadorrekoa zala, baina berak bazekien erdaraz eta hola, eta azkenean berakin hasieratikan ondo ematen ginan eta lagunak ditu. Nik uste, hizkuntza badaukazu, erdera edo euskeraz badakie normalien lagunak egiten dituela hasieratik”. (3. taldea)

“Bai, ze azkenean hasieran igual erdaraz badaka seguridade gehio, baina igual, ez dakit, o sea, hasieran bai dakala esan detena seguridade hori badaka hitzegiteko garaian zeba guk ulertu eingo diegu baino... ez dakit pixka bat lñakik esan duena lehen, Txinatar bat etortzen dala edo hasieran ez daki zein ze agian lotsatu egiten dira ba parre egingo dielako edo no sé sobre todo txikitan bastante inozente ginala eta... horixe. Nik uste... bastante... o sea, seguridade hori ematen die behintzat bat jakiteak”. (3. taldea)

“Txinatarrak eta afrikarrak 3 urte inguru zeramatzen hemen, eta hemen jaiotakoek baino hobeto egiten zuten euskaraz. Ezer jakin gabe iritsi baitziren, baina, laguntza jasotzen dutenez, oso ondo ikasi zuten. Eta errumaniarra ni praktiketan hasi nintzenean iritsi zen, eta hiru hilabetez egon nintzen harekin. Eta izugarri saiutzen zen; hiru hilabete haietan, euskaraz esaldiren bat idazteko ere gai izan zen. Aldiz, hemen jaiotako batzuk ez ziren gai euskaraz bost esaldi idazteko. Nik esaten nien gutxienez hor hitz egiten saiatzeko, baina ez zuten inolako interesik agertzen”. (1. taldea)

Batez ere inguru euskaldunagoetan, euskara ikastea faktore garrantzitsua da bertako gazteekiko harremanak sustatzeko. Testuinguru horietan, gaztelania hesi bihurtzen da askotan, eta euskara da harremana errazteko jauzi kualitati-boa zehazten duen hizkuntza.

“Ez die como asko sartzen guregaz, o sea, euskara ez dabe ere ez ondo ulertzen, eiten dute erdaraz, baina euskara dauz ikasten batzuk eta oso ondo eta orduen dau como más separau baina ondo, oso ondo.” (5. taldea)

Euskal gazteek hizkuntzari buruz egiten duten beste ohar bat da iristeko adinak duen garrantzia³, bai erkidegoko hizkuntza ofizialetako bakoitza ikasteko lehenastenei dagokienez, bai inguruko gainerako pertsonen erreakzionatzeko moduari dagokionez. Lehen puntuarekin lotuta, diskurtsoetatik ondoriozta daitekeenez, adinean pixka bat aurrerago daudela iristen diren pertsonen kasuan, euskara ikasteak ez du adinez gazteagoak direnen artean izan dezakeen bezainbesteko garrantzirik; izan ere, azken horien artean euskara gainerako ikasleekin harremanak ezartzeko oinarrizko baldintza izan daiteke, bai eta

³ Alde horretatik, ezin dugu ahaztu, lehenago zehaztutakoaren ildotik, une honetan 18 urtetik 25 urtera artean dituzten pertsonen izan dituzten harremanak gehienetan lehenengo belaunaldiekin izan direla, eta, zehazkiago, 1.5 belaunaldiarekin, bigarrenengoekin baino gehiago.

prestakuntza-prozesuaren barnean ere. Bestalde, uste dute adinaren arabera nabarmen aldatzen dela atzerritar jatorriko gazteekin harremanak ezartzen dituzten parekoen jarrera. Hala, ikasleak gazteagoak direnean, gelakideren batek euskaraz edo gaztelaniaz hitz egiten ez jakitea iseka egiteko arrazoia izan daiteke gainerako ikasleentzat. Hala ere, zehazten dute jarrera hori aldatu egiten dela pertsonak heltzen doazen heinean, eta, adin batetik aurrera, ezjakintasun horrek gainerakoak hizkuntzaren ikaskuntzarekin laguntzera bultzatuz ditzakeela.

“Adinaren arabera da baita ere, agian zaharragotan ez. 15, 16 edo 17 urte baldin badituzu jada, ez dut uste hain garrantzitsua denik. Baina ume bat baldin bazara... Lehen Hezkuntzan guztiak euskaraz hitz egiten dute. Jolastokian behartu egiten zaituztelako, edo beste edozer arrazoiengatik. Eta euskaraz ez badakizu...”. (1. taldea)

“Nire ustez, adin jakin batean hizkuntza ez jakitearen ezaugarri hori bera izan daiteke zurekin sartzeko arrazoia, baina beste adin batean zu integratzeko, zuri laguntzen saiatzeko edo dena delakoagatik gehiegizko ahalegina egiteko arrazoia izan daiteke. (4. taldea)

“Ba igual oztopo izan daiteke, bai, hona iristean duten adinaren arabera. Lehen Hezkuntzako 4. mailan baldin bazatoz, ba ez zara D ereduan sartuko, ez baituzu tutik ulertuko”. (1. taldea)

“Argi dago adinaren arabera dela. Handixeagoa zarenean iristen bazara, A eredura joango zara. Eta txikitatik hasten bazara, ziurrenik D ereduan edo B ereduan sartuko zaituzte”. (1. taldea)

EAEko hizkuntza ofizialei dagokienez (euskara eta gaztelania), bigarren belaunaldiko pertsona hori bizi den ingurunearen arabera izango da bata edo bestea ikasteko premia. Hala, pertsona batek azaldu zuenez, bertako haurrek gaztelania ondo ezagutzen ez duten edo erraz hitz egin ezin duten ingurune euskaldun batean, euskara ikastea ezinbestekoa da harremanak izateko, baita pertsona horiek, beren jatorriagatik, gaztelaniaz hitz egiten dutenean ere.

“Baina, azkenean etorri zanen, gu txikitik ba erderaz ondo genekienak gutxi ginen eta ba igual pixkat inseguridade hori ematen zion e... gurekin ezin zula hitz egin, baina gero ia adibidez o sea ia gero ia hasi zan euskeraz hitz sueltoak esaten, guk ulertzen genion eta jendea ia o sea 6-7 urtekin hasi ginen berarekin komunikatzen, ze bera gurekin o sea feedback hori bagenekan. Ta... ba hortikan aurrera, nik uste ia ba... barrerarik gabe egon zelan, nik uste. O sea ba hori, kosta egiten zaio pixkat espresatzea baino... ahalegina eginda eta ulertzen ginan”. (3. taldea)

Ingurunearen ondoriozko desberdintasun horiekin jarraituz, parte-hartzaileen esperientzietatik ondorioztatzen da inguruneak eragina duela eskura dauden prestakuntza-aukeretan eta bertakoen eta atzerritar jatorrikoen arteko harremanetan. Hiriburuetan egindako taldeetan (ikastetxe gehiago daude), parte-hartzaileek esaten zuten ia ez zutela harremanik izan atzerritar jatorriko ikasleekin, ikasle horiek A ereduan matrikulatu ohi direlako (gaztelania da komunikazio-hizkuntza), eta parte-hartzaile gehienek B ereduan (gaztelaniaren eta euskararen proportzio bera) edo D ereduan (euskara da komunikazio-hizkuntza) ikasi dute.

“(...) ez zait egokitu ikaskide etorkinik. Ez dakit ikastola zelako eta euskaraz ikasten genuelako izan zen. Nire ustez, beste ikastetxe batzuetara joateko joera handiagoa dute. Horregatik, alde horretatik ez dut inolako esperientziarik izan etorkinekin”. (6. taldea)

“Eta institutuan ere ez zitzaigun kanpoko inor egokitu. Ni euskarazko adarrean ari nintzelako, eta haiek gaztelaniazkoan. Orduan, azkenean ez zara nahasten”. (1. taldea)

“Eskola-eremuan, ikastolan, ez zait egokitu ikaskide etorkinik. Ez dakit ikastola zelako eta euskaraz ikasten genuelako izan zen. Nire ustez, beste ikastetxe batzuetara joateko joera handiagoa dute. Horregatik, alde horretatik ez dut inolako esperientziarik izan etorkinekin”. (6. taldea)

“Nik uste dut asko nabari dela. Ni ere ikastolan ibilitakoa naiz, eta ez zegoen etorkinik ia. Baina nire lagun batzuek beste ikastetxe batzuetan ikasi zuten, eta haietan bazeuden”. (6. taldea)

Bigarren belaunaldiak D ereduan ikasten hasi diren kasuetan, euskara ikasteko inolako arazorik izan ez dutela esaten da. Horrek, askotan, bertako ikasleen begikotasuna sortzen du.

“Nire lehengusuak hemen jaio dira, ikastolara joan dira txikitatik eta oso ondo hitz egiten dute euskaraz”. (1. taldea)

Aldiz, beranduago iritsi direnean (1.5 belaunaldia) eta D edo B ereduan matrikulatu behar izan dutenean, esaten da ikastetxeetan eskatzen zaien euskara-maila gehiegizkoa dela, eta hezkuntza-prozesua asko zaildu dezake horrek.

“Nik eskolak eman nizkion mutiko batek bi urte inguru zeramatzan Euskadin. Eta euskara-maila oso altua eskatu zioten, ez zuen inoiz azterketa gairidituko. Uste dut LHko 5. mailan zegoela, eta hain denbora gutxian ezin zuen maila hori eskuratu. Eta orain guztiei maila bera eskatzen dietelako eskatu zioten hari ere”. (2. taldea)

Hizkuntzaren ikaskuntza horretan, gazte horien gurasoek duten ikuspuntuak ere eragina du. Tutoreek ulertzen badute euskara edota gaztelania ikastea garrantzitsua dela seme-alaben integrazioari begira, motibatu egingo dituzte. Aldiz, batzuetan hori ez da horrela gertatzen, eta batez ere euskararen ikaskuntzarekin gertatzen da hori, hizkuntza gutxitua denez, ez baitute beti euskararen garrantzia balioesten.

“Nirekin batera euskara ikasten ari ziren lagun batzuen gurasoei denbora galtzea iruditzen zitzairen euskara ikastea. Ingelesa, frantsesa edo beste edozein hizkuntza ikasteari garrantzi handiagoa ematen zioten. Galdu egingo zela esaten zuten, edo ez zutela ulertzen. Eta ulertzen ez zuten, gurasoek ez zuten nahi beren umeak hura ikastea”. (6. taldea)

Hezkuntza-esparrua

Gazte euskaldunen arabera, atzerritar jatorriko pertsonekin izan dituzten harremanetan eragina duen beste elementuetako bat ikastetxeak dira. Alde batetik, talde batzuetan esaten da ikastetxe batzuetan ematen duela bertakoak eta atzerritar jatorrikoak elkarren artean ez nahasteko ahalegina egiten dela. Batzuen eta besteen arteko "ustezko" desberdintasun akademikoak gaitasun

akademikoekin baino gehiago hizkuntzaren oztopoarekin lotuta egongo liratekeenez, bigarrenak dibertsifikazio-geletan sartzen dira, eta, gela horietan, oinarrizko irakasgaiak soilik ikasteaz gain, gainerako ikasleen ordutegi desberdina dute. Horren ondorioz, ikastetxe horietara iristen diren atzerriar jatorriko pertsona horiek taldeak osatzen dituzte elkarren artean, eta ez dute aukerarik gainerako ikasleekin harremanak izateko.

“Gehienetan, nire ikastetxean, etorkinak edo kanpotarrak dibertsifikazio-gelan sartzen zituzten. Eta, azkenean, beste ordutegi bat eta beste erritmo bat zuten. Eta ez da bazterketa boluntarioa edo nahita egindakoa, horrela egiten zuten ikastetxean”. (1. taldea)

“12 edo 13 urterekin bai. Adin horrekin iristen zirenek ikasketarik ez zuten ezdo egiaztatuta ez zituztenez, dibertsifikazio-gelan sartzen zituzten, eta han beren taldea osatzen zuten, iritsi ahala. Eta desberdin jokatzeko zuten haiekin. Oinarrizko irakasgaiak ikasten zituzten, eta gero jolastokian igarotzen zuten eguna, edo beste zerbait egiten zuten. Baina beren kabuz beti, eta beren taldetxoan. Ikastetxeak bultzatzen zuten hori, ikasleek ez genuen esaten haiekin egon nahi ez genuenik”. (1. taldea)

“Ez, haiek jolastokira irteteko beste ordutegi bat zutelako. [...] Ordu erdi lehenago irteten ziren, baina gurekin batera ez irteteko egiten zuten”. (1. taldea)

Testigantza horiek jaso ziren eztabaida-taldean, gazteek iritzi gogor eta kritiko samarrak adierazi zituzten ikastetxeei buruz. Aipatu zuten egoera hori ikastetxeek sortu zutela, eta, ikasleek bereizketa horri buruz galdetzen zutenean, ikastetxeek segurtasun-arrazoia aipatzen zituztela, gatazkak saihesteko.

“Guri esaten ziguten gatazka asko egoten zirela, eta gatazkarik ez gertatzeko bereizten zituztela. Hori zen teoria, edo horrela saltzen zuten. Baina liskarra edozeinekin izan zenezakeen”. (1. taldea)

“Nik uste dut sortutakoa dela. Ez dizkiete besteekin batera egiteko jarduerak proposatzen, eta soinketa egiteko baino ez dira elkartzen”. (1. taldea)

Ikastetxeen kasuan, aurretik aipatu den beste elementu bat hizkuntza-eredue-na da, eta garrantzitsua da elementu hori berriro gogora ekartzea. EAEn, zenbait hizkuntza-eredu daude, prestakuntza-prozesuaren barnean gaztelaniak eta euskarak duten pisuaren arabera. Hala, probintzia-hiriburuetan prestakuntza-aukerak ugariagoak izan daitezke, eta kasu horietan esaten da ikasle atzerriarrak, oro har, A ereduari matrikulatu ohi direla; bertako biztanleak, berriz, B eta D ereduari matrikulatu ohi dira. Horrek, beraz, bertako eta atzerriko pertsonen arteko harremanak zailtzen ditu.

Bestalde, irakasleak ere aipatu dira taldeetan. Adierazi dute irakasleen jarrera funtsezkoa dela bi taldeetako gazteen arteko harremanak bultzatzeko eta espazio partekatatu bat sortzeko.

“Baina nik uste dut irakasleak erantzukizun handia duela horretan, ematen dion ikuspegiaren arabera. Izan ere, irakaslea da gelako hemeretzi hurrek izango duten

eredu nagusia. Eta hurrek beste haurrekiko izango duten jokabidea baldintzatzen du horrek uneoro". (4. taldea)

Hala ere, kasu batzuetan esan izan dute irakasleak berak bereizten dituela atzeritar jatorriko ikasleak gainerakoetatik, arrazoi kulturalengatik, eta harrigarria gertatzen zaie hori hemengo gazteei. Ondorengo adierazpenean esaten da nola baztertu zuten neska musulman bat beste ikasleei urdaiazpiko ogitarteko bat banatu zietenean, arrazoi erlijiosoak emanez.

"Beste gauza bat ekarri genuen, eta irakasleek automatikoki gainerako umeengandik bereizi zuten. Automatikoki, irakasleek bereizketa bat egin zuten. Eta izugarria iruditu zitzaigun. Jaten ez badu ere, irakasleek hori egitea... guri barkamena eskatzen bezala. Guretzat ez da inolako arazoa, baina irakaslearen aldetik hori ikustea gogorra egin zitzaigun. Ikastetxe batean zaude eta suposatzen da... ezta? Eta irakasleek berek baztertu zuten". (1. taldea)

Era berean, euskal gazteek uste dute belaunaldi berrien gurasoek ere betekizun garrantzitsua dutela jatorri askotako pertsonen arteko harremanak ez sustatzeko orduan, ikastetxe jakin batzuk hautatzen dituztelako.

Euskal gazteek, eta bereziki ikastetxeetan lan egiten duten edo lan egin duten pertsonak, kezka agertzen dute gurasoen portaeraren aurrean; izan ere, beren seme-alabek eskolak atzeritar jatorriko pertsona batekin partekatu ahal izango dituzten beldurrez, seme-alabak itunpeko ikastetxe batera edo ikastetxe pribatu batera eramaten dituzte, edo ikastetxez aldatzen dituzte; atzeritar jatorriko biztanleek, berriz, ikastetxe publikoetan matrikulatzen dituzte beren seme-alabak, aukera bakarra izaten baitute.

"Bertako jendeak ikastetxe pribatuak aukeratzen ditu, etorkinak baino ez dauden giro horretatik ihes egiteko, eta, azkenean, ghettoak sortzen ari dira. Etorkinek ikastetxe publikoetan ikasten dute, eta hemengoek pribatura ihes egiten dute". (6. taldea)

"Bertako jendeak ikastetxe pribatuak aukeratzen ditu, etorkinak baino ez dauden giro horretatik ihes egiteko, eta, azkenean, ghettoak sortzen ari dira. Etorkinek ikastetxe publikoetan ikasten dute, eta hemengoek pribatura ihes egiten dute". (6. taldea)

"Nik uste dut, horrekin lotuta, hezkuntzari dagokionez, guk ikerketa asko egin ditugu, eta zenbait ikastetxetan ikasleak txiki-txikitatik ghetifikatuta daude. Familia euskaldun guztiak ikastetxe batean daude, eta bigarren belaunaldikoak beste ikastetxe batzuetan uzten dituzte". (2. taldea)

"Ikastetxe horretan, DBHn, ez dakit Lehen Hezkuntzarik ere baduen, pertsona zuri bat ikustea da arraroa. Sinestezina da nola elkartzen dituzten hor guztiak. Eta, adibidez, itunpeko ikastetxe batean nago ni, eta arraroa egiten da bigarren belaunaldiko bi pertsona ikustea. Badirudi gizarteak ez duela nahi guk dibertsifikazio hori ikustea. Ikastetxe horretan asko nabaritzen dut hori". (2. taldea)

"Adibidez, Ibarran egon naizenen ez daude asko eta gero adibidez aztertu deu [Donostiako ikastetxe publiko bat aipatzen da] eta talde baten ehuneko 90a etorkinak dira. Ordun... asko eiten du." (3. taldea)

Alde horretatik, ikastetxearen hautua osagai sozioekonomiko eta klase sozial batek zehazten du. Alde batetik, eta kontuan hartuta familia gehienek migrazio-

proiektuak jatorrizko herrialdean prekarietate handiko egoera baten ondorio izan direla, behin helmugara iritsita, beren ondorengoak ikastetxe publikoetan matrikulatzera behartuta daude, prestakuntza merkeena eskaintzen baitiete. Bestalde, bizi duten errealitate ekonomiko horrek berak auzorik merkeenetan bizitzera behartzen ditu, auzo horietan ez baita beharrezkoa erosteko ahalmen handia izatea, eta etxebizitza baten alokairuari aurre egiteko aukera dute. Horren ondorioz, etorkin horien seme-alabak batez ere estatus sozioekonomiko baxuko beste pertsona batzuekin erlazionatzen dira, eta, askotan, atzerriarren seme-alabak ere izaten dira haiek ere.

"Baina, halaber, gertatu izan da aniztasun handiko ikastetxe publikoetan familia batzuek ikusi dutela gela berean etorkinen hamar seme-alaba daudela, eta seme-alabak aldatu dituztela horregatik. Publikoa denaren gaitzespena ere bada. Itunpekoan errentagatik delako. Baina publikoaren kontrako jarrera bat ere badago. Ez dakit". (2. taldea)

"Eta, ikastetxez gain, eremuak ere badaude, auzoak. Erosteko hainbesteko ahalmenik ez dutenez, azkenean auzorantz jotzen dute, etxebizitza merkeagoa delako eta jende mota horrentzat eskuragarriagoa delako". (6. taldea)

Horrela, euskal gazteek uste dute guraso autoktonoen jarrera horrek ondorio kaltegarriak izan ditzakeela atzerriar jatorriko belaunaldi berrien integrazio-prozesuan. Jasotako testigantzetan nolabaiteko kezka ikusten da, bertako biztanleekin eta, horren ondorioz, euskal kulturarekin harremanik ez izatearen ondorioz, pertsona horiek bertako biztanleekin bat ez datorren errealitate paralelo batean haz daitezkeelako.

"Azkenen, ez dute lortzen hemengo kulturarekin integratzen adibidez [Donostiako ikastetxe bat aipatzen da] kasun, azkenen, denak etorkinak baldin badira gehiago kostako zaiela pentsatzen det. Eta, adibidez, hemen Ibarra juten baldin badira eta ikusten dute gehienak hemengoak dirala, ba, o lo que sea, azkenean errazago..." (3. taldea)

Beraz, hirian edo herrian bizitzearen (edo, batez ere, eskolara joatearen) arteko aldea nabari da. Badirudi hiriak aukera gehiago ematen dizkiela hasiera batean, baina luzera begira aukera horiek beren kontra jar daitezke; izan ere, adibidez, gaztelaniaz ikasi ahal izateak (A eredua) prestakuntza-prozesua errazten die, baina bertako jendearekiko harremanak eta kulturen arteko kontaktua mugatzen dizkie. Herrietan, aldiz, aukera gutxiago dituzte, eta hori, hasiera batean, eragozpen bat izan daiteke beren prestakuntza-prozesuetan aurrera egiteko (euskara ez jakiteagatik ikasturtea behin eta berriz errepikatzen badute, urtero ikasle berriekin harremanetan jarri behar dutela esaten ziguten), baina kulturarteko harremana errazten die.

Kultura

Hizkuntzak nahiz ikastetxeek atzerritar jatorriko biztanleekiko harremanetan izan dezaketen eraginaz baino harago, parte-hartzaile batzuek uste dute kultura-desberdintasunak (ondoren ikusiko dugun modu guztietan) direla faktore nagusia belaunaldi berri horiek integratzeko prozesuan nahiz gainerako euskal gazteekiko harremanean.

“Nik lehen hori esan behar nizun. Arazo handiena ekonomikoa dela esan duzunean, batez ere kulturen arteko talka dagoela esan behar nizun”. (1. taldea)

“(…) Arazo handiena ekonomikoa dela esan duzunean, batez ere kulturen arteko talka dagoela esan behar nizun”. (1. taldea)

“Gure aurreiritziak hor daude, eta horrelako gauzak ere gertatzen dira... oso pentsamolde desberdinak ditugu”. (1. taldea)

Alde batetik, deskribatzen da nola alda daitezkeen ikasketek (edo lanak) duten zentralitatea eta bizitza soziala kulturaren arabera, batzuetan loturak eta harremanak sortzea zailduz. Alde horretatik, eskolak amaitutakoan zuzenean etxera joaten ziren eta gainerako ikaskideekin harremanik izaten ez zuten atzerritar jatorriko pertsonen kasuak aipatzen dira; horrek zailtasunak sortzen zituen loturak sortzeko orduan.

“Gero ere bai kultura eta denak afektatzen zaitu. Igual lehen etortzen bazara herrialde batetik, no sé, igual beraien egunerokoa da klasea jun eta gero etxera eta ia ezta, ez dira lagunekin ateratzen eta gero hona etortzen dira eta gu beti lagunekin eta hola zeozer hartzera eta hola eta beraien ez zaie gustatzen hori edo... ez daude ohituta edo ez dakit.” (3. taldea)

“Es que azkenean beraien kultura baldin bada klase eta gero edo ikasi eta gero lan egitea edo gurasoei laguntzera joatea edo o lo que sea, ba... azkenean, ba, ez dira hainbeste sozializatuko, ez dakit.” (3. taldea)

Hala ere, parte-hartzaile gazteek beren seme-alabak bertakoekin ibiltzeko ahalgina egiten duten gurasoak ere aurkitu dituzte, eta horrek izugarri sustatzen du euskal gizartean integratzeko aukera:

“Zeramika ematen diedan nesken artean, bi ahizpa etortzen dira, eta Perukoak direla uste dut. Batek zortzi urte ditu, eta besteak bost. Eta gurasoek asko jartzen dute beren aldetik, hemengo jendearekin elkar daitezen eta hemengo kulturearekin bat egin dezaten. Izan ere, izen konposatua jarri diete, bata perutarra eta bestea hemengo. Oso bitxia iruditzen zait. [...] oso ondo egokitu dira, normaltasunez”. (4. taldea)

Ikasgelaren eremura itzuliz berriro, beren kulturagatik gelako batzuekin harremanik ez zuten atzerritar jatorriko pertsonen ere hitz egiten zaigu eztabaidataldeetan. Batez ere atzerritar jatorriko nesken kasua eta mutilekin duten harremana azpimarratzen da. Parte-hartzaileek behin eta berriz gogorarazi dute egoera horrek nabarmen mugatzen zituela pertsona horiek izan zitzaketen harremanak, ikaskideen erdiak baztertzen zituztelako.

“Adibidez, nire klasen egon zan neska Pakistani bat eta bere gurasoak ez zioten uzten, e... klaseko mutilekin hitz egiten, bueno mutilekin generalen. Eta ordun komunikatzen zan bueno gukin neskekin baina bai zeukola gutxienez klase erdikin edo ez duen hitz egiten edo ez zuen hitz egin beharko bere gurasoen arabera. Orduan, hor ere bai...” (3. taldea)

“Ni txinatarrakin ere. Ni gogoratzen naiz etorri zanen eskolara, neskekin hitz egiten zula eta mutilekin kasik ezetz. Ez dakit, lotsa ematen ziolako edo bere kulturagatik edo ez dakit.” (3. taldea)

Beste batzuetan, migratzaileen ospakizun eta tradizio erlijioso edota kultural batzuek, eta, zehazki, ramadanak, islamaren kasuan, eragina dute atzerritar jatorriko pertsonen bertakoekin izan ditzaketan harremanetan, horiek irauten duten bitartean. Hala ere, nabarmendu behar da horrek ez duela eragozten harreman horiek izatea, nahiz eta zaila den eta elkarrekiko egokitzapena eskatzen duen.

“Ekipokuekin Ramadamari buruz, adibidez, oain izan dela orain dela gitxi gauza mordoakasi dogu, ba de repente etortzen jatzu ekipokua no podía eta esplikatzan dotzu ba hau...eta galdetzen badotzazu, zergatik da? Eta esplikatzan dotzu eta azken batian te enteras de algo.” (5. taldea)

“Nik banuen lagun bat aljeriarra, uste dut, nirekin lehiatzen zena. Lehiaketa batera joan ginen, eta ramadanean zeudenez, ezin zuen jan. Guztiak eserita geunden eta jaten ari ginen, baina berak ez zuen jaten. Eta atentzioa ematen zizun horrek. Eta parrandan irteten ginenean, ezin zuen edan”. (6. taldea)

Hala ere, euskal gazteek uste dute, atzerritar jatorriko pertsonen beren kultura nahitaez utzi beharrik izan gabe edo euskal kulturara egokitu behar ez izan arren, ohitura batzuek bertako kulturarekin talka egin dezaketela. Beraz, kultura bakoitzerako nolabaiteko oreka dakarren eredu baten aldekoak dira, eta kultura horietako bat bera ere ez da itxi edo laga behar. Euskal gazteek, alde horretatik, integrazio kulturaztunaren eredutik asimilazioaren eredutik baino hurbilago dagoen jarrera erakusten dute, elkarrekiko errespetuan eta kulturaztunaren bermean oinarrituta; izan ere, asimilazioaren ereduak herritar guztientzako herritartasun bakarraren ideia bultzatzen du.

“Bere kulturak eta erlijioak ez dio gurera moldatzen uzten. Ez dut esan nahi moldatu behar dutenik, baina oreka hori lortzeko modu bat lortu beharko litzateke. Nirean itxi gabe eta bestearen aurrean amore eman gabe. Erlijio musulmanari buruz ari naiz nagusiki, zuek ere esan duzue, zorrotzena eta zurrunen baita, eta jendeak buru-belarri hartzen du”. (6. taldea)

Bigarren belaunaldiko pertsonen gurasoen kulturarekin eta euskal kulturarekin duten harremanari dagokionez, kulturak eta tradizioek norberaren nortasuna eraikitze elementu gisa duten eginkizuna sartzen da jokoan hemen. Terrenek dioenez ⁴, ikuspegi teorikotik, bi ikuspegi bereizten dira bigarren belaunaldien

⁴ Terrén, E. (2011). Identidades desterritorializadas. El sentimiento de pertenencia nacional entre los adolescentes de familias inmigradas. *Papers. Revista de Sociologia*, 96(1), 97-116.

akulturazio-prozesuari dagokionez. Alde batetik, *straight-line* eredu bat, denboraren poderioz bigarren belaunaldiek harrera-herrialdeko kide izateko eta herrialde horrekin identifikatzeko joera dutela onartzen duena (2011:103). Eta, bestetik, bigarren ikuspegi bat, bigarren belaunaldi horiek integrazio-prozesu positiboak garatzen dituztela dioena, baina lehen belaunaldi horrekin eta haren kulturekin lotzen dituzten loturak erabat galdu gabe, eta horrek identitate mistoak edo askotarikoak sortzen ditu (ibidem).

Bigarren belaunaldiko pertsonekin izan dituzten esperientzietan, Terrenek aipatzen zituen bideen lekuko izan dira euskal gazteak, eta euskal kultura propioztat hartu duten eta beren burua euskal herritartzat definitu duten pertsonak aurkitu dituzte, baina baita gurasoen jatorrizko herrialdeetako kultura jaso duten pertsonak ere.

“(...) zu makettoa zarenean eta zure familia Espainiako beste toki batetik iritsi denean, bi aukera dituzula. Edo eraikitzen ari zaren eta eraiki behar duzun euskal herritartasunari heltzen diozu, edo zure familiari heltzen diozu (...)”.
(2. taldea)

“Esan nahi nuena da zu makettoa zarenean eta zure familia Espainiako beste toki batetik iritsi denean, bi aukera dituzula. Edo eraikitzen ari zaren eta eraiki behar duzun euskal herritartasunari heltzen diozu, edo zure familiari heltzen diozu. Orduan, alde batetik euskaraz ez jakin arren hemengoak baino nazionalistagoak diren makettoa ikusten dituzu. Eta, bestetik, kontrakoa ere ikusten duzu: kanpoko familia duten eta integratzeko ahalegina egiten duten pertsonak, integratzea lortzen ez dutenean Extremadurako, Andaluziako edo dena delako ohiturei heltzen dietenak”. (2. taldea)

“Nik beste zerbait esan nahi dut horrek esan duenarekin lotuta. Izan ere, bigarren belaunaldiko edo hirugarren belaunaldiko jendea, atzerritar jatorria duena, bizi den tokiko kulturaren murgiltzen da erabat, edo kontrakoa egiten du”. (2. taldea)

Hala, jatorri atzerritarra duten pertsonen kasu zehatzak aipatzen dira; gurasoetako baten jatorrizko herrialdea inoiz bisitatu ez duten arren, kultura hori beren nortasunaren zatitzat hartzen dute batzuek. Era berean, esaten da familien barnean ere desberdintasunak daudela, gurasoen kultura edo erlijioa guztiz bereganatzen ez duten seme-alabekin. Kasu batzuetan, alde nabarmenak daude anai-arreben artean; zenbaitetan, bietako bat gehiago identifikatzen da euskal kulturarekin, eta bestea, berriz, bere guraso(ar)en jatorrizko herrialdekoarekin.

“Nire lagun bat Venezuelako batekin ezkondu zen, eta alaba bat izan zuten. Eta alaba ez dute inoiz Venezuelara eraman. Hala ere, berak beti esaten du venezuelarra dela. Hango guztia gustatzen zaio. Inoiz egon ez den arren”. (1. taldea)

“Ez dute asko hitz egiten beren kulturari buruz. Badakit familiako guztiak musulmanak direla, baina beraiek ez dira praktikatzaileak. Aske jokatzea erabaki zuten, eta gauza batzuk familiarekin egiten dituzten arren, ez dute zapirik edo beste ezer eramaten. Nahiko irekiak dira zentzu horretan... beno, ez dakit irekia den hitza, “zapatzaileak” direla ematen baitu, baina esan nahi dut ez dutela erlijio jakin bat praktikatzen”. (2. taldea)

“Berari asko gustatzen zaio oporretan eta horrela Aljeriara joatea eta hango senideekin egotea. Han ere lagun taldea du. Hala ere, haren anaiari ez zaio gustatzen. Anaiak

nahiago du hemen gelditu. Hemengo bizimodua gehiago gustatzen zaio. Baina bes-teari bere sustraietara itzultzea gustatzen zaio". (1. taldea)

"Nire betiko gelan jatorri kolonbiarreko bi biki daude. Bietako bati galdetu diot ea nongoa sentitzen den, eta hemengoa sentitzen dela esan dit. Aldiz, beste ahizpa... azentuan ere nabaritzen zaie. Eta ez dira jende desberdinarekin ibiltzen, baina bes-teari izugarri gustatzen zaio Kolonbia, eta dena mantentzen saiatzen da. Eta lehenengoari, berriz, hemengo bizi-estiloa gehiago gustatzen zaio". (1. taldea)

Kultura batekiko edo bestearekiko atxikimenduari buruzko desberdintasun horiek eragina dute lagun talde bat osatzerakoan. Eztabaida-taldeetan aipatzen da atzerritar jatorriko pertsonen, lehen aipatzen zen 1.5 belaunaldiarekin lotuta daudenek, "hemengoarekiko" desberdintasun horren inguruan lagun taldeak osatzeko joera dutela. Lagun taldeak osatzen dituzten hainbat jatorritako pertsona-taldeak deskribatzen dira; atzerriko herrialde batetik etorri izana izaten da haien arteko lotura, eta, horren ondorioz, ez dute hainbesteko harremana izaten euskal herritarrekin eta kulturarekin.

"Beste batzuk, berriz, beste herrialde batzuetatik iritsitako jendearekin soilik erlazionatzen dira. Han zuten kulturari eusten diote hemen ere. Eta haien artean erlazionatzen dira soilik. Eta integratzeko arazoak izaten dituzte horregatik. Esan nahi dut ez duela ez bata eta ez bestea izan behar". (2. taldea)

"Nik ere bai asko ikusten dudana Tolosan, adibidez, denak ez beti baino kanpotar askok beraien lagun taldea daukatela, gu bezala como que eskolakok ba beraiek ba denak kanpokok eta ez dakit baino... o sea hola izaten da". (3. taldea)

"Nik uste, askotan ezetz. Igual bakarrik dira ba haien artean komunean dirala kanpokok eta horregatik batzuetan, o sea badaude beste batzuetan ezetz eta besteekin integratzen dirala normal, pero nik uste batzuk aurkitzen dutela haien artean pues... hori daukatela, hori konpartitzen dutela eta batzuetan grupo bezala egiten dute". (3. taldea)

"Pixka bat azkenean, berak esan duen bezala, txikitatik ia... hizkuntzan aldetikan eta ia pixka bat apartatuta geratzen badira, ba igual azkenean normala da apartatuta dauden horiek beraien artean juntatzea eta beraien artean hitz egitea eta... igual horregatik izango da". (3. taldea)

"Nik uste dot beraiek como datozen kanpotikan eta hori pixka bat kultura desberdinak eta beraiek sentitzen dira marginauta eta horrela, urtetzen dira danak junto junto kuadrilan, tú entras al bar y a los dos minutos ya lo has perdido baina beraiek denak juten dira junto junto y..." (5. taldea)

Atzerritar jatorriko pertsonen familia-kulturak euskal gazteekiko harremanetan izan dezakeen eraginaz harago, bigarren belaunaldi horrek ere esaten du batzuetan euskal kulturak berak ere ez duela errazten beste pertsona batzuekiko loturak sortzea, ez atzerritar jatorriko eta ez bertako pertsonetikiko loturak. Parte-hartzaileek egiaztatu dutenez, euskal gazteek (eta gizarteak) lagun taldeak eratzeko joera dute, "kuadrilak", eta osatzen dituzten pertsonen nortasuna indartzen dute; horren ondorioz, beste pertsona batzuek zailtasunak izaten dituzte talde horietan sartzeko. Talde itxiak dira, eta, barruan dagoen pertsona baten laguntzarik gabe, pertsona berri batek ez du sartzeko aukerarik.

“Egia da adin hauetan dena oso markatuta dagoela. Joan den urtean mairu bat iritsi zen... beno, guk mairu esaten diogu, abegikortasunez. Ceutakoa zen, lagun taldeko baten lehengusua. Norbaiten bidez sartzen dira beti. Oso zaila da pertsona bat kua-drilla batean sartzea berez. Beti egon behar du loturaren bat sartzeko, nire ustez”. (1. taldea)

“Nire ustez, parrandan irteten zarenean, hori islatzen da. Etiketa batzuk ditugu, gehiago edo gutxiago. Gaztetxean sartzen zara eta ez dituzu ikusten hogeit hamar latino-amerikar haien itxura bereziarekin, itxura hori zein den ere ez dakidan arren. Baina ulertzen didazue, ezta? Jantzeko eta hitz egiteko kodeak eta izateko erak dira, eta bereizten ditugu. Nahi gabe egiten badugu ere, etengabe egiten ditugu bereizketak. Eta bestea zure ingurukoa ez bada, ez zara fio. Ez dakit”. (2. taldea)

“Hemen esan dugu gure lagun taldean ez dugula bigarren belaunaldiko inor. Azkenean, lagun taldeek beren nortasuna edo izaera sendotzen dute. Eta ezin da nahasketarik gertatu”. (2. taldea)

“Atzeraka ematen dizu igual lehenengo inpresioan. Ta gero baita nik uste beste alde bat, gure estereotipoa izango zen nahiko itxiak gerala, nik uste nahi gabe, bastante nere taldean kanpokoekin ez hainbeste erlazionatu nahi izatea”. (3. taldea)

“Nik orain Amurrion lagun taldeen arteko elkarreragin gutxiago ikusten dut. Oso itxiak gara, nolabait esatearren. Askok kostatzen da sartzea, eta guri askok kostatzen zaigu irekitzea. Hona bizi izatera etortzen diren pertsona askori askok kostatzen zaie hitz egiten hastea eta jendearekin harremana izatea. Baina behin lehenengo pausoa emanda, oro har harremana trabagabea da”. (4. taldea)

Euskal gazteek aipatzen duten beste faktore kultural bat atzerritar jatorriko pertsonen artean dagoen matxismo handiagoa da. Oro har, euskal gazteek uste dute jatorri atzerritarreko pertsonak bertako pertsonak baino matxistagoak direla, beren kultura eta erlijioagatik, edo, behintzat, gazteagoekiko dagokienez. Hala, bada, talde batzuetan "kultura matxistei" eta bikote-harremani buruz hitz egin dute. Hainbat pertsonak esan zuten, etorkizunean seme-alabarik izango balute, eragozpen gutxiago izango luketela beren semeek "kultura matxista" bateko emakume batekin harremana izateko beren alabek "kultura matxista" bateko gizon batekin harremana izateko baino; izan ere, lehenengo kasuak ez luke errepresiorik ekarriko semearentzat, eta bigarrenak bai.

“Nik alaba bat izango banu, ez nuke nahi kultura matxista bateko norbaitekin egotea. Kultura matxistak daudela pentsatzen baitut. Eta ez nuke nahi. (...) Baina seme bat baldin badut eta kultura matxista bateko emakume batekin egongo balitz, ez nuke horren gaizki ikusiko”. (1. taldea)

“Niri ez zait ondo iruditzen nola tratatzen dituzten emakumeak erlijio askotan. Afrikatik hasi eta Txinara arte. Beharbada guri emakumeak beste modu batera jarri dizkigutelako, eta haiei txikitatik erakutsi dietelako. Baina erlijioarekin eta kulturarekin lotutako gaia da hein handian. Bi arlo horiek oso lotuta daude zentzu horretan, nire ustez. Emakumea beti izan da dena egin duena... baina hori hemen ere bai. Hemen ere duela zenbait urte arte, nire aitona-amonon adinera arte, emakumea etxeaz arduratzen zen, eta gizona lanera joaten zen. Eta han beraien kulturaren emakumeak buruan hori jarri behar duela esaten diete, eta nik nahi dudana egiten dut”. (6. taldea)

“Nik alaba bat izango banu, ez nuke nahi kultura matxista bateko norbaitekin egotea. Kultura matxistak daudela pentsatzen baitut. Eta ez nuke nahi. (...) Baina seme bat baldin badut eta kultura

matxista bateko emakume batekin egongo balitz, ez nuke horren gaizki ikusiko". (1. taldea)

"Nik uste dut niri ere hori gertatuko litzaidakeela. Esaten didan unean pentsatuko dut gai horren aurrean jarrera irekia izango dudala, baina gero igual ez zait irteten". (6. taldea)

"Jo, ba nik ez dakit, e? A ver, igual gustauko balitzaiken pertsona baina igual bere kultura, o sea behartzen baziten bere kultura hortan sartzea, igual nik ezetz esango nion, nahiz eta gustau, nere kasuan, e?" (3. taldea)

"Nik ezagutzen det jendea oso irekia dana holako zerakin asuntokin eta jendea oso itxia dana. Eta esaten duna hemengoekin bakarrik eta... besteek nahi badute kanpora juteko, adibidez". (3. taldea)

Iristean duten adina

Nahiz eta alderdi hau lehenago ere aipatu den bertako eta jatorri atzerritarreko gazteen arteko harremanak errazten edo eragozten dituzten faktore gisa, garrantzitsua da bereziki lantzea, alderdi hori ez baitago soilik harrera-herrialdeko hizkuntzaren ikaskuntzarekin lotuta.

Bereizketa egiten da hemen jaiotako bigarren belaunaldiko gazteen eta jaio ondoren iritsi direnen artean, nahiz eta oso gaztetan etorri. Azken horien kasuan, lan honetan 1.5 belaunaldia deitu zaienen kasuan, hain zuzen, badirudi integrazio-prozesuak zailagoak direla.

"Nire lagun taldean ikusten dudana da kanpotik etorri diren pertsonetikiko edo bigarren belaunaldiko pertsonetikiko harremana trabagabea dela. Desberdintasunak egon daitezke guztiz euskalduna den, nolabait esateagatik [bigarren belaunaldiei buruz ari da], eta kanpotik iritsitako pertsona baten artean, ezta? Baina nik uste dut harremanak gehienetan errazak direla, eta ez dagoela arazorik. Atzerritarren artean bai ikusten dut aldea. Pertsona horiei gehiago kostatzen zaie integratzea. Baina, oro har, kanpotik etorritako pertsonekin izan dudana harremana oso erraza izan da". (4. taldea)

"Eta hemen jaio bazara beste kontu bat da. Txikitatik joaten bazara eskolara guztiekin batera, azkenean besteek ikasten dutena ikasten duzu, eta hor sartuago zaude. Guztiz desberdina da". (4. taldea)

"Eta, nire ustez, desberdina da baita ere familia iritsi berria delako, eta semea edo alaba eskolatu behar duelako. Eta, gainera, askotan seme-alaba bat baino gehiago dute. Eta erantzukizun bakarra ez da umea edo umeak eskolan nola dauden zaintzea, beste mila gauza baitituzte esku artean. Bizitzeko toki bat bilatzea, lana bilatzea, hemengo jendea aurkitzea... kaos bat izan daiteke. Eta hemen finkatuta dagoenak arazo horiek guztiak gainditu ditu, eta errazagoa gertatuko zaio. Ez dakit". (4. taldea)

"Eta hemen jaio bazara beste kontu bat da. Txikitatik joaten bazara eskolara guztiekin batera, azkenean besteek ikasten dutena ikasten duzu, eta hor sartuago zaude. Guztiz desberdina da". (4. taldea)

Bestalde, pertsona bakoitzaren nortasunak ere gazte horien integrazio-prozesuetan eragiten duela esaten dute.

Nolakoak dira harreman horiek?

Bigarren belaunaldiekin izandako harremanak nolakoak izan diren definitzen hasten bagara, ikusiko dugu oro har euskal gazteek modu positiboan baloratzen dituztela. Ez dute izan arazo esanguratsurik, eta testuinguru pluralagoetan ibiltzeak beste kultura batzuekiko ikuspegi irekiagoa garatzeko aukera eman die. Euskadiko gazteek ez die garrantzi handiegirik ematen neska-mutil horien familia-jatorriari. Pertsonak eta pertsonaren izaerak dute garrantzia, alde batera utzita haren arraza edo kultura, eta harreman hobea edo okerragoa izango dute, pertsona hori atsegina edo amultsua den kontuan hartuta.

“Nire kasuan, izan ditut harremanak ikastetxean beltz zaharragoekin edo bestelakoekin, eta ez da inongo arazorik egon. Nire ikastetxean behintzat. Gaur egun, integratuta eta lagunekin harremanetan jarraitzen dute. Nik ez, ez baikin lagunak zuzenean; ezagunak baino ez ginen”. (1. taldea)

“Nik, nire inguru hurbilean, harreman normala daukat bigarren belaunaldiko jendearekin, gainerakoekin dudana bezalakoa. Ez dago inolako desberdintasunik pertsona horiekin dudana tratua eta besteekin dudanaren artean. Berdin berdina da”. (2. taldea)

“Egiaz diot: uste dut norbaitekin ondo konpondu zaitzkeela, haren arraza edo kultura dena delakoa izanda ere. Azkenean, euska herritarren artean ere bada jende gaiztoa, nolabait esateko, eta atzerritarren artean jende on askoa ere badago. Hori ez dago kolorearen, erlijioaren edo horrelako gauzen mende”. (4. taldea)

“Gure kuadrilan badau bat Errepublika Dominikanakua baina hori bastante gaztia zela etorri zen ikastolara ikastea eta orduan, ba, betidanikan ondo eraman gera berakin. Eta inongo problemarik ez dugu eduki”. (5. taldea)

“Nik ere hark bezala. Nire inguru hurbilekoen artean, ez daukat zuzenean horrelakorik. Baina eskaut-talde batera joaten naiz, eta talde horretan, badaude bigarren belaunaldikoak diren bi pertsona. Ez dut ikusten bereizketa hori egiteko beharrik, eta ez dut halakorik igartzen ez beren artean eta ez haien inguruan”. (2. taldea)

“Egiaz diot: uste dut norbaitekin ondo konpondu zaitzkeela, haren arraza edo kultura dena delakoa izanda ere. Azkenean, euska herritarren artean ere bada jende gaiztoa, nolabait esateko, eta atzerritarren artean jende on askoa ere badago. Hori ez dago kolorearen, erlijioaren edo horrelako gauzen mende”. (4. taldea)

“Hasiara da ezagutzea pertsona bat, ezagutzen dozu eta ikusten badozu que... ez dau merezi esango dotzazu, ba fuera... ikusten badozu pertsona dela dezentea ba... ondo”. (5. taldea)

“Izan ere, batzuk gogoko izaten dituzu, eta beste batzuk ez horrenbeste. Beste edonorekin bezalaxe da. Horixe gertatzen zaizu jendea ezagutzen duzunean ere, batzuk gogoko dituzula, eta beste batzuk ez. Berdin dio nongoak diren”. (6. taldea)

Harreman estuagoa izan duten parte-hartzaileek, haien kultura gertuagotik eza-gutu ahal izan dutenek, oso modu positiboan baloratu dute aberastasun-iturri gisa, ohitura berriak, sukaldaritza mota berriak eta abar ezagutzeko modu gisa.

“Adibidez, etxera gonbidatu ninduen urtebetetze-egunean, eta ama ez du hemengo, eta Marokoko kultura du. Eta, azkenerako, dena onartzen duzu, ez dakit. Ez

dakit nola azalduko dizudan; baina esan nahi dudana da arraroa izan zela niretzat, beste kultura bat zelako, eta janariak ere desberdinak zirelako; baina gustatu egin zitzaidan, eta gozatu egin nuen, haien kultura eta dena ikasten ari nintzelako. Egia esateko, oso gustura egon nintzen”. (6. taldea)

Ildo horretatik, bigarren belaunaldikoekin topo egin duten Euskadiko gazteek oro har uste dute erabat integratuta daudela. Besteak beste, aurreko atalean jatorri autoktonoko eta atzerritar jatorriko gazteen arteko harremana errazten edo eragozten duten faktoreei buruz ikusi denaren ildotik, Euskadin jaio izanari esker euskara ikasi ahal izan dutela diote, eta gainerako ikasleekin harremanetan egon direla hasieratik; horri esker, normaltasuna da nagusi beren arteko harremanetan gaur egun, eta, labur esateko, “bat gehiago” dira. Bat datoz talde guztiak honako ideia honetan: EAEn jaio izana eta espazio askotan betitik jatorri autoktonoko pertsonekin batera egon izana lagungarria izan dira haientzat, eta jauzi handia adierazten du horrek jada helduagotan iritsi direnekiko.

“7-8 urte inguru dituzte, eta ez dut asko ezagutzen haien kultura, ez baitute gehiegi erakusten. Baina erabat integratuta ikusten ditut nik, eta beste edonor bezala mintzatzen dira euskaraz. Inolako arazorik gabe gainera”. (2. taldea)

“Nik uste dut norbait hona iristen denean, lehen belaunaldikoez ari naiz, kasu horretan bai hitz egin dezakegula talkaz. Baina nik ez dut inolako alderik ikusi hemen jaiotako jendearekin izan ditudan esperientzietan, guraso atzerritarrek izanik ere, bi urtetik aurrera zurekin ibili badira eskolan”. (6. taldea)

“Nire kuadrilan dekogu, nire lagun onena da Kolonbiakue baina egon da hemen bi urteetatik. Bueno egon zen Holandan eta dau bi urtetatik eta orainarte hemen, eta orain justu dau eiten goi mailako ziklue eta dau eiten Integración Social, deko honen zerikusia. Eta, ba, eiten dau euskaraz gainera. Daki euskaraz baina ez daki oso fluidute, daki ondo baina normal eta batzuetan eskatzen dozte laguntzeko aditzegaz, porque... ze aditzak dira zailak berarentzako, baina oso ondo”. (5. taldea)

“Nire taldien bebai badau Senegaleko neska bat baina eurek esan dabien moduen heldu zan oso txikia zenean, ba igual bi urte, hiru urtekin eta ba betidanik jakin izan dau euskaraz, eta betidanik bizi izan da besteok bezala. Berak badekoz, ba bere kultura daukozen, e, ba... gauzak, ez dakit. Ba, bere etxien edo igual janzkera edo holan, baina bestela, ez dakit, azkenien, nire ustez, denok gara berdinak eta desberdinak”. (5. taldea)

“Leku batera hango hizkuntza jakin gabe hamar urterekin iristea, hori da zaila. Baina txikitatik bada, nik uste hori jada normalizatuta dagoela”. (6. taldea)

“Nik uste dut norbait hona iristen denean, lehen belaunaldikoez ari naiz, kasu horretan bai hitz egin dezakegula talkaz. Baina nik ez dut inolako alderik ikusi hemen jaiotako jendearekin izan ditudan esperientzietan, guraso atzerritarrek izanik ere, bi urtetik aurrera zurekin ibili badira eskolan”. (6. taldea)

Dena den, eta nahiz eta EAEn jaiotakoa izateak integrazio-prozesuetan lagundu, deskribatu dira taldeetan horren ibilbide xumeak izan ez dituzten bigarren belaunaldiko pertsonen kasuak ere. Alde batetik, atzerritarren ondorengoak izateagatik bigarren belaunaldiko zenbaiten gainerakoen ahoetatik entzun behar izaten dituzten iruzkinen kontua ageri da talde batzuetan. Zenbaitetan, txantxa moduan egiten dira horrelako iruzkinak, baina ez beti. Areago, Euskadiko gazteen hizketaldietatik ondoriozta daiteke askotan jatorri atzerritarreko ikasleak

zirela horrelako iruzkinen jomuga nagusia. Bestalde, Euskadiko gazteek kontatu dituzte larritasun handiagoko egoerak ere, non bigarren belaunaldiko pertsonen eta haien familien aurkako erasoak eta indarkeria fisikoa ere izan diren; hala ere, azpimarratu beharra dago horrelako kasuak bazterrekoak izan direla aztertutako taldeetan.

“Ni Lehen Hezkuntzan nenbilenean, bazen nire gelan ikasle beltz bat. Ez nago ziur, Lehen Hezkuntzako 4. mailan edo joan baitzen, baina gurasoak kanpokoak zituen, eta hemen jaio zen bera. Ondo konpontzen zen mundu guztiarekin, baina jende guztiak “Elur Malo” esaten zion. Mundu guztiak “Elur Malo” izenez ezagutzen zuen”. (1. taldea)

“Ni nengoen eskolan... nire gurasoak frantziarrak dira, biak, eta txikitan, ahoskatze-ko arazo bat nuen; ez nuen ondo esaten <<r>>. Banakako lagunak banituen, baina, talde handian, arazoak nituen. Nor aukeratuko dugu? Hauxe, <<r>> ondo esaten ez dakien hauxe”. (4. taldea)

“Badago familia bat, fruta-denda bat duena auzoan, taberna ondoan; oso jatorrak dira, eta ez dute urdaiazpikorik jaten, ez gurasoek eta ez inork. Eta familia horri hiru bider apurtu dizkiote fruta-dendako erakusleihoko kristalak. Eta, dirudenez, alaba txikiari astindua eman zioten eskolan, Gimnastikako orduan, eta irakasleak ez zuen ftsik esan”. (1. taldea)

Kasu horietan, jatorri autoktonoko eta jatorri atzerritarreko gazteen arteko harremana eta integrazioa oztopatzen duten faktoreek hartuko lukete pisua, 2.2 atalean landu direnek, zehazki (2.2. Harremanak errazten edo eragozten dituzten faktoreak).

Euskadiko gazteek bigarren belaunaldiez dituzten pertzepzioak eta jarrerak

Oro har, esan daiteke Euskadiko gazteek bigarren belaunaldien inguruan dituzten jarrerak positiboak direla, edo gainerako pertsonen inguruan dituztenen baliokideak direla gutxienez. Hau da, jatorri autoktonoko pertsonetikiko dituzten jarrera berberak dituzte. Ez da kontuan hartzen jatorriz beste nonbaitekoa edo beste kultura batekoa ote den, jokabidea baizik (halaxe azaldu da jada aurreko atalean: 2.3. Nolakoak dira harreman horiek?).

“Bada, pertsona zibilizatua bada... esan nahi dut berdin zaidala pertsona hori kanpoko edo hemengoa den”. (1. taldea)

Dena den, Euskadiko gazteak immigrazioarekiko tolerantetagoak edo irekiagoak izateak ez du esan nahi guztiak nahastuta dabilzanik edo gatazkarik sortzen ez denik. Ez daukate guztiak ikuspegi bera; askotariko esperientziak eta iritziak daude. Ildo horretatik, parte-hartzaileetako batek adierazi du, bigarren belau-

naldiko jendea hemengo beste edonor bezala hartu eta tratatu arren, horrek ez duela esan nahi berriaz jende horrekin harremanetan egotea bilatuko duenik.

“Unibertsitatera banoa eta ikasgelan bigarren belaunaldiko jendea badago, ez daukat inolako arazorik, eta besteekin bezala jokatu du haiekin ere. Baina niregandik ez da irtengo horrelako jendearengana joan eta... Uste dut pixka bat arraro geratzen ari zaidala. Esan nahi dut ez dakidala nire kabuz gerturatuko ote nintzen... Ez dakit, agian jende normalarekin ere ez dut egiten”. (2. taldea)

Ildo horretan, pertsona batzuek beren buruari zera galdetzen diote, ea gaur egungo euskal gaztedia irekiagoa ote den migrazioaren errealitatearekiko, edota, aldiz, errealitate hori gero eta nabarmenagoa denez, gaur egungo gizartea kontzientegoa ez ote den, eta, beraz, ez ote dituen gehiago zigortzen diskurtso arrazistak.

“Ea, nik ez dut uste urteen joanean irekiagoak izaten ari garrenik. Nik uste dut gehiago dela beste gauza bat: horrelako iruzkinen bat botatzen duena zigortu egiten da nolabait gizartean. Eta uste dut hori jada aurrerapauso bat dela, benetako aurrerapausoa. Baina uste dut gehiago dela hori, eta kontua ez dela orain oso jarrera irekia dugula. Ez dut uste. Pentsatzen dut txikien artean ere arazo bera dagoela orain ere, eta guztia mugitzen zaren ingurunearen eta jasotzen duzun heziketaren mende dagoela. Baina nik ez dut horrenbesteko alderik ikusten”. (4. taldea)

“Gorrito hori desagertzen ari da pixkana gorrito huts gisa, baina adar-jotzeek eta horrelakoek hortxe jarraitzen dute. Erraz jartzen ditugu jopuntuan”. (4. taldea)

“(...) Nik uste dut gehiago dela beste gauza bat: horrelako iruzkinen bat botatzen duena zigortu egiten da nolabait gizartean. Eta uste dut hori jada aurrerapauso bat dela, benetako aurrerapausoa. Baina uste dut gehiago dela hori, eta kontua ez dela orain oso jarrera irekia dugula (...)”. (4. taldea)

Parte-hartzaileraren batek edo bestek taldearen presioa aipatu du, eragina izan baitezake horrek benetan dituzten pertzepzioak erakusteko orduan. Esate baterako, immigrazioaren inguruan ikuspegi irekia duen lagun talde bat daukan pertsona batek jarrera horixe bera erakustera behartuta senti dezake bere burua, nahiz eta iritzi berekoa ez izan; alderantziz ere gerta daiteke. Gainera, ikerketa honetan parte hartu duten pertsonen ingurua askotarikoa da: batzuek oso giro toleranteak deskribatzen dituzte bigarren belaunaldiko pertsoez (edo immigrazioaz oro har); beste batzuek diote beren lagun taldeetan diskurtso arrazista nabarmenak dituzten lagunak dituztela.

“Badago arrazista den jendea, eta baztertu egingo dituena. Baina, nik inguruan dudan jendearen artean, gutxi dira horrelakoak. Egia da badagoela jendea horrelako iruzkinak egiten dituena tarteka, eta ez dena jabetzen zer esaten ari den. Baina, nire kasuan, oso gutxitan gertatzen dira horrelakoak”. (2. taldea)

“Gertatzen dena da, nire lagun taldean hitz egiten dutenek pentsaera irekia dutenez... Zalantza handiak ditut, norbaitek pentsaera itxia balu, argi eta garbi esango ote lukeen. Horregatik diot nire ustez nahiko irekiak garela, irudipen hori daukat. Baina konturatzen naiz, norbait hala ez balitz, ez lukeela esango horren lasai. Egin dezake iruzkinen bat noiz edo noiz, baina ez du argi eta garbi esango amorrua ematen diola hemen egoteak”. (4. taldea)

“Según, batzuetan bai frenatzen dut eta beste batzuetan ez, porque ia batzuetan ia... dira hamar bidez esaten tipua puto moro eta esango dotzazu eta ia le dará el tortazo el puto moro eta ia ez dozte esango. (barreak) egixa da! la oyendo toda la noche puto moro...” (5. taldea)

“Tira, nik uste dut batzuetan badagoela diskriminazioa edo horrelako zerbait. Hori iruditzen zait niri. Baditut lagun batzuk esaten dutenak... hauek, tira, ez zait gustatzen esatea, baina esan egingo dut... Moro hauek lapurtu egiten digutela, eta horrelakoak, eta gehiago... Eta nik uste dut beste eremu batzuetan baietz, igartzen dela aldea pixka bat”. (6. taldea)

Adierazi da, gainera, jaso den hezkuntzaren mende eta pertsona bakoitzaren inguruaren mende ere badagoela bigarren belaunaldikoekiko jarrera. Beraz, bigarren belaunaldiko pertsona batekin harremanetan egon ez den pertsona batekin, ziurrenik, jarrera mesfidatia izango du, desberdina den hura baztertzeko joera izaten baitugu askotan. Aldiz, bigarren belaunaldiko jendea ezagutu dutenen eta haiekin harremanetan izan direnen kasuan, beren esperientzian oinarrituta osatuko dute beren ikuspegia, eta, gehienetan, positiboa izan ohi da (2.3. Nola-koak dira harreman horiek? Atalean ikusi dugunez).

“Nola hazi zaituzten eta norekin elkartu izan zaren, horren mende ere badago hori. Azkenean, zure egunez egunekoan ondoan duzun jendearen artean soilik pentsamendu berekoak badaude eta pertsona klase bera badira, norbait desberdina bada-tor, lehenengo sortuko zaizuna desberdina dela pentsatzea izango da. [...] Eta beti-koa gertatzen da: ideiarik ez baduzu eta musulmanei inoiz entzun ez badiezu edo haiekin elkartu ez bazara, entzun duzunarekin gelditzen zara. Eta entzuten duzuna da lapurretan ibili direla Bilbon, eta norbait hil dutela, eta, orduan, pentsatzen duzu guztiak horrelakoak direla. Ez duzu zure pentsamoldea zabaltzen jendea den modura ezagutzen ahalegintzeko, haiek eta haien kultura ezagutzeko. Beti horrela pentsatzen jarraituko duzu”. (4. taldea)

Nahiz eta zenbaitetan kontrakoa ere gertatzen den: gerta daiteke bigarren belaunaldiko jendearekin izan dituzun harremanak desatseginak izatea, eta, beraz, halakoetan, haiekiko pertzepzioa nahiko negatiboa izan daiteke.

“Beste pertsona batzuen lagun egiten zara, eta lagun horiek estereotipoak desegiten dizkizute, gehiago edo gutxiago. Baina, horietakoren batekin harreman txarra izan baduzu, badirudi larriagoa dela”. (2. taldea)

“Beste pertsona batzuen lagun egiten zara, eta lagun horiek estereotipoak desegiten dizkizute, gehiago edo gutxiago. Baina, horietakoren batekin harreman txarra izan baduzu, badirudi larriagoa dela”. (2. taldea)

“Egia esan, nik batzuetan bai. Batez ere, jendeak igotzen dituen historiak ikusten dituzu tarteka Instagramen. Zer dakit nik... Neska gazteak, festan zebiltzala diotenak, eta ez dakit zer gertatu zitzaizela. Arraioa! Ez dira telebistan ateratzen diren gauzak; hor ikusten dituzu. Egiaz, hori gertatzen ari da? Eta horrelakoak ez dira beti marokoa-rekin gertatzen, edo kanpo-ko jendearekin, baina askotan bai”. (6. taldea)

“Zuk lagun talde bat baduzu, eta lagun talde horretan etorkin asko badituzu, magrebtarrak edo bestelakoak, kasu honetan magrebtarrez ari gara, batekin gaizki joan arren, ez duzu pentsatzen guzti-ekin berdina gertatuko zaizunik. Aldiz, kasu puntual bat bada, eta jatorri horretako jende askorik

ezagutzen ez baduzu, ezagutzen duzun norbaitekin gaizki amaitzen baduzu, agian horrek eraman zaitzake pentsatzera...” (6. taldea)

Bizipen negatibo horiek arriskutsuak dira kolektibo osorako; izan ere, taldeetan horrelakoez hitz egiten denez, joera handiagoa baitago bizipen negatiboak positiboak baino gehiago azpimarratzeko, nahiz eta negatiboak gutxiago izan normalean. Negatiboa dena nabarmentzeko joera horrek kalte egiten dio azkeneko kolektibo osoaren irudiari.

“Esateozu: “todo lo que quieras, pero es que...” azkenean, adibidez, hemen be Durangon pasatzen da en lo que es el centro de Amorebieta... azkenian dauz ematen una imagen mala de... no sé, de su raza o de su país, eta azkenian ba... jendeak pentsatzen dau denak dirala txarrak. Datozela hona ba, a hacer el mal, a robar no sé qué... eta azkenian da una minoría que perjudica a la gente que viene a trabajar y a buscarse la vida”. (5. taldea)

Ikuspegi horretatik, batzuek diote oro har gazte autoktonoak zorrotzagoak direla bigarren belaunaldiekin (edo immigrazioarekin oro har), eta horiekiko tolerantzia-marjina txikiagoa dela jatorri autoktonoko beste edozein gazterekiko baino.

“Bai, egia da arlo horretan duten erantzukizuna lau aldiz handiagoa dela. Badirudi haiek ez dutela huts egiteko gainerakook dugun aukerarik. Nik usten dut oro har pasatu egiten garela, eta asko”. (4. taldea)

“Zerbait gaizki doanean, arrazoi bat bilatzen hasten da mundu osoa. Eta horixe, erraza da azkenean horiek jopuntuan jarri eta errua botatzea. Hala ere, beste zailtasun batzuk dituzte gero, baina hori ez dugu aztertzen eta ez dugu ikusi ere egiten”. (4. taldea)

Azterlan honetan bildu ditugun gazte gehienak irekiak eta toleranteak badira ere, diote ez direla horrelakoak gazte guztiak. Hitzetatik jokabideetara pasatuz, azaldu da batzuetan bigarren belaunaldikoak *bullying*aren biktimak izan direla edo, gutxienez, nahiko modu kaskarrean tratatu dituztela gazte autoktonoek (jatorri autoktonoko gazteen eta gazte atzerritarren arteko kontaktua errazten edo eragozten duten faktoreak aztertzen dituen 2.2 puntuan ere ikusi dugu hori, hemengo hizkuntza ezagutzearekin edo ez ezagutzearekin lotuta).

“Gero, mutiko hura etorri zenean, utzi egin zioten nirekin sartzeari. Zergatik? Hark ez zuelako inorekin zuzeneko harremanik. Eta haren bila jotzen zuten beti. Eta hark ahal zuen bezala erantzuten zuen. Eta beste norbaitzuekin sartzeko aukerarik bazuen, horixe egiten zuen. Eta, horrela, ez zuen integratzerik lortzen, baina kanpoan ere ez zen gelditzen. Norbaitekin juntatzen saiatzen zen beti, baina besteak, ahal zutenean, haren eta bestearen bila joaten ziren”. (4. taldea)

“Azkenean, beste institutu batera joan zen, eta beste batzuekin elkartu zen... Eta LHI batean amaitu zuen. Eta ikasten ez zuen jendearekin elkartu zen han. Mutil ona zen, baina ikasi nahi ez zuen jendearekin elkartu zen, eta hor sortu zitzaion arazoa. Ez dakit LHI batean amaitu ote zuen... Eta ikastuna zen, baina onik egiten ez zioten beste batzuekin elkartu zen, eta beste bide bat hartu zuen!”. (4. taldea)

“Eta guztia eskolan lagun talde bat osatzerik lortu ez zuelako etorri zitzaion”. (4. taldea)

Bazterketa horren atzean zer ezkutatzen den aztertzen saiatu direnean, nabarmendu dute ezezaguna denak halako oztopo bat adieraz dezakeela hasieran. Azterlan honetan parte hartu duen pertsona batek “langa ikusezin” bat aipatu du. Langa horrek konnotazio negatiboa izan dezake, parte hartu duten pertsonen hitzetatik ondorioztatu daitekeenez. Kasu guztietan, oztopo hori beldurrrarekin dago lotuta, nahiz eta batzuetan (gehienetan) beldur horrek erasoak pairatzeko beldur fisikoari egiten dion erreferentzia eta beste batzuetan lotura estuagoa duen horrelako pertsonekin amultsuak izatea ez lortzearekin, haien kulturak ezagutzen ez ditugulako.

Horrekin lotuta, parte-hartzaileraren batek aipatu du batzuetan oztopo moduko bat sentitzen duela beste jatorri batzuetako jendearekin harremanetan jartzeko orduan, ez zerbait egingo dioten beldur delako, egoki jokatu ez duen beldur delako baizik, edota errespetuzko harremanak ezin izango dituelako ezarri, jende horren kultura ezagutzen ez duenez. Parte-hartzaileetako batek kontatu du arrebak zailtasunak zituela pertsona “beltz” batekin harremanak izateko, pertsona horren kultura (edo, hobeki esateko, haren aurrekoen kultura) ezagutzen ez zuenez ez zekielako nola jokatu; beldur zen iruzkinen batekin minduko ote zuen.

“Badago neska bat beltza dena. Eta nire arrebak, hasieran, ez zekien nola hitz egin harekin. Ez baitakizu nolakoa den pertsona hori. Kasu honetan, hemen jaioa zen. Baina nire arrebak esaten zuen beldur zela, gaizki ulertuko zion edo min emango zion zerbait esango ote zuen beldur. Batzuetan hartaz esan dutena da... Beldur pixka batekin joaten zara. Ez duzu ezer pertsona horren kontra, eta ez duzu iraindu nahi; baina pentsatzen duzu agian zerbait esango duzula eta min egingo diozula”. (4. taldea)

Bigarren belaunaldikoek zer jarrera duten, horren arabera ere izango da harremana, beste parte-hartzaile batek azaldu duenez.

“Eta, askotan, haiek hartzen duten jarrera sartzen da jokoan esparru horretan. Entrenamendura joan nintzen lehen egunean, errieta egin nion neska bati, ez dakit zergatik, beste edonori egingo niokeen moduan; eta neskaren erantzunak halako shock batean utzi ninduen, taldeko beltza zelako al zen galdetu baitzidan. Hasierako hoztasuna horrelaxe gairatu zen, eta txisteak egiten hasi zen etengabe bere azalaren kolorearen inguruan. Horrek jendea irakusten dio ez duela inolako arazorik izango pertsona horrekin. Ez dut mingainluzea izan nahi, baina badakit ez dela arazorik sortuko. Adibidez, atezainen entrenatzaileak “txokolate” esaten dio maitekor, eta gustatu egiten zaio. [...] Hor dago koska. Jende asko beldur da hasieran, asmo txarrik ez izan arren gaizki-ulerturen bat sortuko duen zerbait esan eta bazterrak nahastuko dituen beldur. Badago hasierako beldur hori komunikazioan”. (4. taldea)

Estereotipoak

Hainbatek diote badela estereotipo negatibo bat (izandako bizipen negatiboen ondorioz, orokortu egiten baitira gero bizipen horiek, lehentxeago azaldu dugunez), zeinaren arabera migratzaile guztiak (batez ere herrialde jakin batzuetatik datozenak, hala nola Marokotik) arriskutsuak diren; askotan estereotipo horrek inbaditu egiten gaituela diote.

“Batez ere gazteak elkartzen garen tokietan, jaietan eta horrelakoetan, alegia, zenbait jende mota edo taldetxo bereizten dira. Eta jendea aurrez etiketatuta dago nobabait, eta iruditzen zait hor ez dagoela kulturartekotasunik. Nire kasuan, behintzat, horrela da, eta ez naiz oso leku arraroetara joaten direnetakoa. Baina, jaietan gabiltzanean, iruzkin asko entzun izan ditut. Eta beste jatorri bateko norbait agertzen bada, poltsari eusten diozu. Horrelako asko ikusi izan dut”. (2. taldea)

“Nik ere uste dut jendea ezagutzeko orduan badugula hesi ikusezin hori. Etortzen zaizu ezaugarri jakin batzuk dituen mutil bat, eta, agian, agurtu eta hitz egiten duzu harekin. Baina etortzen zaizu beste bat, eta niri ez zait gertatu, baina gertatuko zait igual, konturatu gabe, beste zerbait egiten duzu. Eta bigarren belaunaldiko jendea ezagutzen duzunean ere, oztopo bat bezala hartzen da askotan, ez? Ezaugarri jakin batzuk dituelako eta zuk dituzun estereotipo batzuegatik, horrela jar zaitezke, eta ez molestatzeko eskatu... Areago, gaizki-esaka has zaitezke, zure buruan auskalo zer dagoelako”. (2. taldea)

“Niri gertatu zait Abandon nagoela komunera joan eta pertsona normal bat etortzea atzetik... tira, gizon bat, eta lasai-lasai sartu izan naiz barrura. Eta gertatu izan zait atzetik magrebtar mutiko bat etortzea ere, nire adinekoa, eta pentsatzea “hau hemen jarriko dut, badaezpada”, eta horrelakoak. Entzuten direnak entzunda, ostia!, igual komeni da zuhurtziaz jokatzeko”. (4. taldea)

“Nik uste dut gehiago beldurtzen naizela. Eta gehiago beldurtzen naizela ikusita, pentsatzen dut oso arrazista izaten ari naizela. Jabetzen zara oñatiar itxura daukan mutil motxiladun bat izango balitz agian ez zinatekeela beldurtuko. Neure buruari galdetzen diot, ea zergatik beldurtzen nauen gehiago honek besteak baino, baina, ohartu gabe, erneago jartzen naiz”. (6. taldea)

“(…) Jabetzen zara oñatiar itxura daukan mutil motxiladun bat izango balitz agian ez zinatekeela beldurtuko. Neure buruari galdetzen diot, ea zergatik beldurtzen nauen gehiago honek besteak baino, baina, ohartu gabe, erneago jartzen naiz”. (6. taldea)

Gutxitan egiten da autokritika Euskadiko gaztediak barneratuta dituen aurreiritzi eta estereotipoetan oinarritutako jarrera horiez.

“Ez duzu inoiz aurkituko ez zure inguruan ez zeuregan horrelako autokritikarik: agian pertsona horrek gaizki begiratu dit, zuria naizelako, eta ikusi duelako poltsari estu-estu heldu diodala, hark ezer egingo ez badit ere; gaizki begiratzen dit, konturatu delako pentsatzen dudala lapurtu egingo didala. Ni ezagutu gabe aurreiritziak dituelako”. (2. taldea)

Estereotipo horretatik harago, Euskadiko gazte batzuek uste dute hona iristen diren pertsona asko gizarte-laguntzez eta prestazioez baliatzeko asmoz datozela.

Ildo horretatik, ikusten da lurraldeko biztanle gazteen artean ere sustrai sakon samarrak dituela estereotipo horrek, jatorriz atzerritarak direnak gizarte-laguntzez baliatzeko asmoekin lotzen dituenak, alegia.

“Diru-sarrerak bermatzeko errentaren inguruko eztabaida da hori, “ji, ji, ja, ja”... ez dut istilutan sartu nahi, baina ez dakit. [...] Zer iruditzen zaidan immigrazioa? Ondo, gaizki, erdipurdi... Nik esango dut positiboa dela beti. Ze, hemen lanik ez dagoenean... Duela zenbait urte, 2008ko krisiarekin, ez zegoen lanik Espainian, eta kanpora ihes egin zuten adituek eta beste askok, eta hori ez zen immigrazioa, ez? Bada, halako egoera batean, mundu guztia Alemaniara, Frantziara edota Ingalaterrara joango da. Ez dakit ba”. (1. taldea)

“Nire arreba batekin beste egunean hitz egiten esan dozte berak ezagutzen zabela neska bat que euki zaban, egon zan ezkontute bere e... esto senarragaz eta ezkontu zen han Afrikan eta hemen egon zen como, egon zen separaute eta kobretan zaben dirulaguntza horregatik eta ez da dau ezkontute eta dana, eta deko ume bat eta subentzinoak eta diferente subentzino gehitzen ba... ba hilabetero dirue... pero ondo, e?” (5. taldea)

“Nik ezagutzen dit kasu bat hemen Durangon, ez dakit izena baina e... dirala 8 anai uste dot, bakarrik eitzen dau lan amak eta eitzen dau taberna baten. Aitak ez dau eitzen lanik eta gero beraiek ba... adibidez neskia e... ekartzen dau te trae el último iPhone que han sacado, el reloj del iPhone, ropa de marca, no sé qué, no sé cuántos... eta, ba bueno, gero jendea ba, o sea... grupilloak klasean eta hasten zara pentsatzen ostia, hay gente que trabaja y no llega a fin de mes eta hemen, dira 8 anai gero ama bakarrik eiten dau lan, de camarera o de cocinera eta... esta te trae el último iPhone que cuesta... pues 900 euros o 1000, te trae el reloj, no sé qué, eta gero arrebia berdin. Y dices dónde está...”. (5. taldea)

“Ni ere ados nago pixka bat horrekin. Betidanik hemengoia izan denak eta lanean ari denak ez dituen dirulaguntzak dituzte, eta hemengoari ez diote baso bat ur ere ematen oparitan. Eta gatazka sortzen du horrek”. (6. taldea)

“Nik uste dut laguntza horiek jasotzea azkenean ekitate kontua dela. Egia da hemen badagoela oso-oso langilea den jendea, ez dena iristen hil amaierara... Baina, ez dakit... Kontuan hartu behar da jende hori hona iristen dela, eta, askotan, ez dutela aukerarik guk bezalako lan bat aurkitzeko, nahiz eta beren herrialdeetako tituluak izan”. (6. taldea)

Dena den, estereotipoa hor badago ere, azterlan honetan parte hartu duten pertsonen zehaztu dute kasu guztietan ez dela horrela gertatzen. Taldeetan, adierazi da badirela egiaz laguntza horien beharra duten pertsonak, dakartzaten zailtasunak dakartzatelako ez dauzkatena hemengo biztanleen erraztasun eta baliabide berak, eta zuzen eta arduraz erabiltzen dituztela laguntza horiek.

“Nik uste dut laguntza horiek jasotzea azkenean ekitate kontua dela. Egia da hemen badagoela oso-oso langilea den jendea, ez dena iristen hil amaierara... Baina, ez dakit... Kontuan hartu behar da jende hori hona iristen dela, eta, askotan, ez dutela aukerarik guk bezalako lan bat aurkitzeko, nahiz eta beren herrialdeetako tituluak izan”. (6. taldea)

“Gero dauz immigrante asko, atzerritar asko que aprobetxatzen dutenak super ondo dirulaguntzak eta hartzen dabiela jateko eta... o sea ez dira denak txarrak. Gehienak gainera”. (5. taldea)

Gizarte-laguntzekin lotuta, bada taldeetan azaleratu den beste ideia bat ere, pikarokeriarena, zehazki, ezaugarri unibertsaltzat hartuta. Euskadiko gazteek oro har ez dute uste jatorriz atzerritarrek direnak hemengo biztanleak baino pikaragoak direnik, eta ustelkeria-kasu ugari eta funts publikoen erabilera okerrarekin lotutako beste hainbat aipatzen dituzte. Areago, neska gazteren batek esan zuen, modu erraz samar batean laguntzaren bat jasotzerik izango balu, egoera horretaz baliatuko zela eta horixe egingo zukeela.

“Generalien yo creo, ez da kanpotarrak bakarrik... se aprovechan. Hemengoei ere dirulaguntzak emoten jake eta ez dakizu zertan gastatzen dabien”. (5. taldea)

“A ber, gero kexetan gara eurek aprobetxatzen direla dirulaguntzetaz eta gero behai dauz hor politikoak osten dabizela miloilek, así que... a ver, hemen dauz gauza inportanteagoak...”. (5. taldea)

“Baina, tira, nik uste dut azkenean errua ez dela haiena. Nik diot ni herrialde batera iritsiko banintz eta horren erraza jarriko balidate, nik ere horixe egingo nukeela. Esan nahi dut hori eginagatik ez dutela zertan izan pertsona gaiztoak”. (6. taldea)

“Baina, tira, nik uste dut azkenean errua ez dela haiena. Nik diot ni herrialde batera iritsiko banintz eta horren erraza jarriko balidate, nik ere horixe egingo nukeela. Esan nahi dut hori eginagatik ez dutela zertan izan pertsona gaiztoak”. (6. taldea)

Beraz, gizarte-laguntzen aurrean jarrera kritikoa duten gazteak ditugu, ez nahitaez horien xedeekin lotuta, kontrolarekin lotuta baizik; edo kontrol faltarekin, haien iritzi, erakundeen kontrol falta nabari baita.

“Baina kanpotik datoz horiek... Eta nik uste dut pertsona bat kanpotik zenbait zailtasunekin datorrenean, laguntza-denbora bat behar duela. Funtsezkoa da hori. Baina horrela luzaroan egotea eta hemengo etxetik irten ezinda ibiltzea, edo oinetakoak nahiz beste edozer ezin erosit... Ez dakit zer esan. Kostatu egiten zait horretaz hitz egitea, ez dakit”. (6. taldea)

“Hori da jendea daukana morro. Nik uste dot hori kontrolauta... gehio kontrolau beharko zala, dirulaguntza kanpotarrena”. (5. taldea)

“Eta zuk horrelakoak ikusten dituzu, eta... arrazista izango naiz, edo nahi duzun guztia, baina... etxea edukitzeko aukera ematen diete, bila dabiltzan hori aurkitzen laguntzen dieten jendea daukate, ikasteko, eta horrelakoetarako... Hau da, ikusten duzu etxea erretzen dutela, mundu guztia ordaintzen ari dela haiei laguntzeko, eta ez dira aukera horretaz baliatzen”. (5. taldea)

Zehazki bigarren belaunaldiak utzi eta immigrazioaz ikuspegi orokorrago bat hartuta, euskal gizartean atzerritarrek betetzen dituzten lanpostuez ere hitz egin dute Euskadiko gazteek. Oro har, aipatu da hemengo jendeak arrazoi fiskoengatik albora uzten dituen sektoreetan sartzen direla komunitatera iristen diren pertsonak. Ikuspegi horretatik eta etortzen diren atzerritarrek egoeraz aprobetxatzen direla dioen estereotipoari kontra eginez, , deigarria iruditu zaigu beste batzuek alderantzizko gogoeta egitea; ikuspegi horretatik, Europar Batasuneko biztanleak lirarteke (eta, beraz, euskal herritarrek) beharrean dagoen kolektibo horretaz probetxu ateratzen ari direnak.

“Nik kuadrilan esaten det aprobetxatzen garenak gu generala, Europar Batasunekok. Bai e... falta daukatela eta gu aprobetxatzen garela beraien behar horietaz ze bakigu horrela mierda danak haiek egin behar dituztela”. (3. taldea)

“Be bai sartzen dira lan batzuetan guk egin nahi ez doguzenak, txarto kobratzen diren lanak eta... ez dakit o sea azkenien igual guk ez dogu lan hori egin nahi, lan fisikoa dalako edo... ba... sin más, ez dogulako nahi eta dauz bertan lanien eta bebai kexetan gara eta... gu ez gauzelako lanien eta... guregu dana eta dana ezin da eduki”. (5. taldea)

“Horretan rumanoak ikusten dira nere pareja etorri da horretan eta dira rumanoak menos el jefecillo, izango dela hemengoa, ikusten denean norbait elegante esaten, a ver eso cómo va? (barreak). Baina bestela daudenak hor goizan entzuten ez dute hitz egiten hemengo hizkuntza”. (5. taldea)

“Nik kuadrilan esaten det aprobetxatzen garenak gu generala, Europar Batasunekok. Bai e... falta daukatela eta gu aprobetxatzen garela beraien behar horietaz ze bakigu horrela mierda danak haiek egin behar dituztela”. (3. taldea)

Jatorrien inguruko pertzepzioa

Euskadiko gazteek diotenez, oro har pertzepzio okerrenea jatorri errumaniarra, magrebtarra eta txinatarra duten pertsonetikiko dago, dituzten bizipenei eta iritziei erreparatuta. Esan da jatorri horiek zenbait arazorekin eta gatazkarekin edota matxismo handiagoarekin lotzen direla maiz. Matxismoaren kontu hori batez ere zenbait faktore kulturalekin dago lotuta.

“E... txarto ikusten dira, Eibarren entzuten komentarioak eta, rumanuak, musulmanak eta gehienbat... Txinuak segiduan sartzen dira, ez dute eukitzen arazorik baina asko entzuten da, kaletikan eta asko entzuten dozu ba: esos rumanos, no sé qué... hori askotan entzuten da”. (5. taldea)

“Arrazakeria adierazten du arabiar gizon bati buruz aurrez eta besterik gabe gure iritzia emateak, matxista izango dela pentsatuz. Azken batean, kultura musulmanaz aurreiritzi asko dago, matxismo kontuekin eta horrelakoekin lotuta. Tradizioak horrela direlako, besterik gabe!”. (2. taldea)

Ikuspegi horren eta horren balioespen negatibo baten atzean egon daitezkeen arrazoiaren artean, zenbait lagunek esan dute, magrebtarren kasuan, testuinguru geopolitikoarekin eta talde jihadisten terrorismo kasuekin lotuta egon daitezkeela hori. Horri buruz, aipatu dute euskal herritarrek zenbait jatorriko jendea etiketatu egiten dutela, jatorriko herrialdearen arabera.

“Nik uste dut terrorismoaren gaiak ere eragin duela kontu honetan. Azkenean, lotuta baitaude. Nahiz eta moroak ez izan eta Saudi Arabiakoak izan, islama dira, eta konektatuta dago guztia. Beti duzu halako beldur bat zer pasatuko ote den”. (6. taldea)

“Nik ikusten dut bai dala ba pasatzen dauzen gauzekin eta. Ba, terrorismoa eta ba como dator dana handikan ba... es como que etiquetan a las personas por ser de ese país”. (5. taldea)

Halaber, magrebtar jatorriko biztanleen inguruan bildu den beste iruzkin mota bat erlijioarekin dago lotuta. Izan ere, esan da euskal herritarrek arraza eta fenotipo bereko pertsona guztiekin lotzen dutela erlijio islamikoa, albora utzita

erlijioa bizitzeko moduari eta indarrari dagokienez batzuen eta besteen artean izan daitezkeen aldeak. Euskadiko gazteek uste dute gizarteak oro har ahalegin bat egin behar duela oraindik erlijioaren esparruan eta beste sinesmen eta sentimendu batzuk onartzeko.

“Erlijioaren gaia aipatu duzu lehen, eta, kontu horretan, nik uste dut beti nahastu egiten direla haien arraza eta erlijioa. Baina imajinatzen dut jende erlijiosoa egongo dela, eta baita horren erlijiosoa ez dena ere. Izan ere, azkenerako, guztia multzo berean biltzen dugu, eta irudi bat ematen diegu. Eta jende ona eta jende gaiztoa egongo da, jende jatorra eta jende zakarra, jende azkarra eta jende ergela, oso jende fededuna eta hala ez dena... Agian, kolore griseko horiek ikustea falta zaigu”. (6. taldea)

Bada taldeetan behin eta berriz agertzen den beste ideia bat, zenbait aurreiritziren adierazgarri dena: jatorriz atzerritarrak diren herritarrak ez ote diren ari euskal gizartea engainatzen.

“Baina, bestearekin, beldur zara gehiago kobratuko ote dizun edo engainatuko ote zaituen. Hori uste dut nik. Askotan ikusten da hori. Batzuetan, galtzerdiekin eta horrelakoekin sartzen dira tabernan, eta haiekin tratua egiten saiatzen da jende asko. Eta telefono mugikor bat erosi badute, halakok ziria sartu diela esaten hasiko dira, edo gehiago kobratu diela, edo telefonoa kaka zaharra dela. Eta horrelaxe gertatzen da beti”. (6. taldea)

la parte hartu duten talde guztietan bildu den elementuetako bat pertsonen ezaugarriek eta fenotipoak (atzerritarren ondorengoenak nahiz jatorriz atzerritarrak direnenak) duten eraginarekin dago louta; zehazki, nola sumatzen dituzten horiek euskal gazteek eta oro har euskal gizarteak, eta nola erantzuten duten. Gazteek guraso edo arbaso atzerritarrak dituzten lagunez hitz egiten dute, eta diote Euskadin jaio eta hazi arren, atzerritar modura ikusten dituztela askotan soilik beren ezaugarriengatik, eta, arrazoi horregatik, desberdin tratatzen dituztela (polikiago hitz egiten zaie, “txantxak” egiten dira haien inguruan, etab.).

“Badut lagun bat adoptatua dena, Txinatik datorrena. Neska hori hemengoa da, Bilbokoa, eta ez dauka zerikusirik Txinarekin. Eta kontua da soilik duen aurpegia duelako... Ez diot diskriminatu egiten dutenik, baina bereizketa bat badago. Jendeak poliki hitz egiten dio, pentsatzen duelako ez duela ezer ulertuko. Eta hark oso gaizki pasatzen du kontu horrekin. Nik euskara zuk baino hobeto dakit esatea bezala da, ez zaizu iruditzen?”. (1. taldea)

“Badut lagun bat adoptatua dena, Txinatik datorrena. Neska hori hemengoa da, Bilbokoa, eta ez dauka zerikusirik Txinarekin. Eta kontua da soilik duen aurpegia duelako... Ez diot diskriminatu egiten dutenik, baina bereizketa bat badago. Jendeak poliki hitz egiten dio, pentsatzen duelako ez duela ezer ulertuko. Eta hark oso gaizki pasatzen du kontu horrekin. Nik euskara zuk baino hobeto dakit esatea bezala da, ez zaizu iruditzen?”. (1. taldea)

“Baina ikusten dituzu zuk fisikoki, eta hemengoak ematen dute. Agian haien ilea nirena baino argixeagoa da, baina ez dira ilea ia zuri duten horietakoak. Haien abizena ikusten baduzu bai, baina hizketan entzuten badiezu, ez da igarri ere egiten ezertan.”

Ez zinateke ohartuko. Eta “Elur Malo” deitzen zioten mutiko hark ez zuen azenturik, eta Jose zuen izena. Baina, noski, oso ezaugarri fisiko nabarmena zuen”. (1. taldea)

“Zu esate baterako Alemaniatik bazatoz, lehen begi-kolpean eta zure itxurari erreparatuta, ez zaitu inork kanpoko norbait bezala ikusiko. Baina Senegalgoa bazara, orduan bai. Eta hori bai, hori izan daiteke jendeak zurekin aurreiritziekin jokatzeko abiapuntua. Izan ere, nolabait esateko, fisikoki bereizten duen inolako ezaugarririk ez duen pertsona horri inork ez dio jarriko oztoporik ezagutu aurretik. Agian jakin ondoren bai, baina ez aurretik. Baina, beltza den norbaitez, txinatar batez edo beste batzuek ari bagara, orduan agian bai, kasu horietan jartzen dizkiete batzuek oztopoak, eta ez dute ahaleginik ere egiten”. (4. taldea)

Are larriagoa den beste kontu batez ere jardun dute Euskadiko gazteek: pertsona batzuk, ezaugarri zehatz batzuk dituztelako, estereotipo eta iruzkin jakin batzuen jomuga bihurtu dira, ezaugarri horien ondorioz.

“Ez zeuzkan oso ezaugarri nabarmenak, baina Marokokoa zela esan, eta % 90ek halako arbuio bat edo sentituko zuten. Ez zigun hitzik esaten, ezta ere, eskerrak eman besterik ez baitzuen egiten. Baina pertsona batek ondo tratatzen duzulako soilik eskerrak ematen badizkizu, zerbait falta den seinale da”. (2. taldea)

“Lagun batekin nindoan; aita kubatarra du, baina laguna hemen jaioa da, eta ez zioten sartzen utzi. Ez zuten ezer esan; soilik esan zuten bat bai, sartuko zela, baina “zu ez”. Zergatik? Ez, zu ez”. (2. taldea)

“Eta nik ez nuen horretaz pentsatu, baina egia da ezaugarri nabarmenik ez daukana integratuago dagoela bestea baino kuadrillan edo horrelakoetan. Izaera kontua ere bada beharbada”. (2. taldea)

“A ver, gaur egun ez dela hori pasatzen baina... gainera fisikoki gure antzekok diren igual ez dakizu ezta, kanpotik horrela ikusita ez dakizu nungoa dan. Txinatar bat ikusten badezu, ba bai”. (3. taldea)

“Itxuragatzikan igual jendea, itxuragatzikan jendie se fija un montón...neri pasa jata noizbait jun etxera eta aurretikan pasa andra bat edo gizon bat nagusia edo eta automáticamente azeraz aldatu... eta dices... pues bueno, eta ikusten dozu azeraz aldatu eta pasau zeuri eta berriro ere sartu azerara eta... esaten duzu ba... así que itxuragatikan... nik uste dut horrexegatikan itxurarena berdin jata”. (5. taldea)

Euskal gazteek jatorri batekoak edo bestekoak izateaz dituzten pertzepzioetatik harago, onartzen dute pertzepzioa aldatu egiten dela, jatorri horretako pertsona hori ezagutzen duten edo ez kontuan hartuta. Ildo horretatik, parte hartzen ari diren pertsonak talde edo jatorri jakin batekin identifikatzen dituzte ezaugarri batzuk, hori horrela da; baina zehaztu dute ez dela beti horrela gertatzen, eta, adibide modura, zuzenean ezagutu izan dituzten pertsonak aipatu dituzte.

“Baina, noski, magrebtarren artean, badut nik etxe azpian xarmagarria eta maitagarria den gizon bat. Eta badaude kolean zoazela ikusi eta hotzikara eragiten dizutenak. Eta ez zait batere gustatzen”. (1. taldea)

“Eta txinatarrez, oso zakarrak izan dira beti, ez dut ezagutu inoiz... tira, hemengoa kenduta, oso jatorra baita; Julian izena du. Baina gainerakoekin... Ez dut inoiz ondoan izan oso lagunkoia zen txinatarrik”. (1. taldea)

“Baina ez dut uste hori soilik marokoarrekin gertatuko denik. Txanoarekin, kateekin eta nik zer dakit zerekin datorren tipo bat bada, nahiz eta zuria izan, kasu horretan ere arazoak sor daitezkeela pentsatzen duzu. Nahiz eta gero agian pertsonalki eza-gutu, eta munduko pertsonarik onena izan daitekeen. Nik uste dut, dena den, aurreiritziak senezkoak direla. Ez dugu erabakitzen halakoak izan behar ditugula; sortu egiten dira, besterik gabe”. (6. taldea)

Gazteengandik baina, bereziki, neska gazteengandik jaso ditugun iruzkin ohi-koenetako bat gauzez etxera bakarrik itzultzearekin dago lotuta. Nahiz eta beldur hori nabarmenagoa izan nesken artean, parte hartu duen gizonezkoren batek ere aipatu du beldur handiagoa sentitu izan duela besteak jantziagatik adibidez kanpokoak dirudienean hemengoak dirudienean baino. Jatorrizko herrialdeen gaia ere erantsi behar zaio horri, eta adierazi dute beldurra ez dela berdina kasu guztietan; herrialde batzuetakoek, hala nola jatorri afrikarra, magrebtarra edo Saharaz hegoaldekoa dutenek, larderia handiagoa sorrarazten diete, eta iruzkin gehiago entzuten dira horien inguruan. Zehazkiago diote, auzokoak direlako ezagutzen dituztenena ere, larderia hori sentitzen dutela.

“Genero kontua da, baina nik uste ez dela berdina bi kasuetan, mutilatan edo nesketan etxera bueltatzen gauean, nik uste ez dela berdina bakarrik bazoaz eta igual beltz batekin kruzatzen zera, horietako beltzak gauzak saltzen juten diranak, galtzerdik eta hola?”. (3. taldea)

“Adibidez e... atzo? Bai, ostegunean bueltau zen nire pisukidea juergatik etxera eta gure beheko pisun beltz bat bizi da eta ari zan etxealdera etortzen eta beldurtu egin zan nire pisukidea. Eta beldurtu zan bakarrik ikusi zulako mutil beltz bat bakarrik eta bera bakarrik zegon eta bazekin bera gure bizilaguna zala, baina, hala ere, beldurtu egin zan. Eta hori utzi zion pasatzen berari lehenengo eta... gero, sartu zenean, bera ere sartu zen etxera. Jakinda, bueno ez dakit, bistaz”. (3. taldea)

“Bale, ados, agian entzuten ditugun gauza guztiengatik izango da. Beldurra bai, baina ez moro bati, gizon bati baizik, parketik gauzez bazoaz... Tira, hori beste kontu bat da. Baina ez moroa delako, edo musulmana... Baina ez da gauza bera. Nik moroekin, musulmanekin eta horrelakoekin entzun izan dut, baina ez duzu esaten txinatar bat badela...”. (2. taldea)

“Baina beste janzkera bat dute, eta beste zera bat, eta hemen agian bide txarretik doan norbait balitz bezala ikusten da”. (4. taldea)

Agerian gelditu da Euskadiko gazteen diskurtsoan gizarteaz eta gaztediaz ari direnean aldatu egiten dela atzerritarrak diren edo atzerritar arbasoak dituzten pertsonen duten ikuspegia, horiek dituzten baliabide materialen arabera. Taldeetan, aporofobia handiko gizarte bat deskribatzen zaigu; baztertu egiten dute pobrea dena, gainerako ezaugarrietatik harago horrek baitu balioa. Ildo horretatik, zenbait pertsonak jasaten duten bazterketak ez luke horrenbesteko zerikusirik arrazarekin edo talde etnikoarekin lotutako arazoiekin; aitzitik, pertsona hori ondarerik eta baliabide ekonomikorik ez duelako baztertuko litzateke.

“Hemengoak garenez, eskubide gehiago ditugu. Eta baztertu egiten dugu berria dena, sartu berria dena. Aberatsa bada, bere ekarpena egingo duela jotzen da. Baina,

aberatsa ez bada, ez du ezer berririk ekarriko, teorikoki, aniztasuna baino ez. Horixe uste da. Zerbait berria datorrenean, gauzak aldatzen ditu horrek, eta, normalean, aldaketa ez da lehenengotik onartzen. Horixe iruditzen zait". (2. taldea)

"Adibidez, lehen esan dezue mediku baten edo kebabekoen arten, nik uste medikuak mediku izateko dirua euki behar duela, euki behar izan dula horrea jora ailegatzeko eta nik uste mediku bat izatea edo kebabekoa izatea ez dela konparablea. Nahiz eta biak pakistaniak izan, adibidez, nik uste ez dakala... bat ia vamos a decir diruarekin jaio da mediku izateko eta gero bai berak dena ein du baina azkenean beti izan du dirulaguntza hori, nik uste hor... o sea..." (3. taldea)

"Eta klase soziala ere erantsiko nuke. Ez da gauza bera klase sozial baxuko pertsona bat izatea, baliabide ekonomikorik ez duena eta laguntza ekonomikoak nahiz baliabideak behar dituena, eta garapen-maila handi samarreko esparru batetik datorren pertsona bat izatea, lan-kontuengatik edo beste arrazoi batzuegatik datorrena. Alde nabarmena dagoela hor uste dut". (4. taldea)

Hala, maiz egin zaio erreferentzia taldeetan Iñaki Williamsi (arbasoak afrikarrak dituen Athleticeko jokalaria), euskal gizartean eta gazteen artean sumatu den jarrera horren adierazgarri gisa. Futboleko jokalaria arrakastatsua denez, horrek aldatu egiten du ikuspegia, jatorri bertsua izan dezaketen beste pertsona batzuekiko dugun ikuspegiarekin alderatuta.

"Baina kezka handiena eragin diezadakeen arazoa zera da: nolabait esateko, nahiko klasistak gara, pluralean esango dut; eta ez naiz ari soilik Euskadiko gazteez, gizarteaz baizik. Kanean beltz bat egotea arazo bat izan daiteke guretzat. Edo ikastolara haur beltz bat joatean, eta gaizki doakiola ikustea, etab. Gizajoa, kanpoko beltz hori, eta horrela. Baina ikusten dugu Iñaki Williams gol bat sartzen, eta jainkoa da, ez da beltza; Athleticeko lehoikume bat da, jaun eta jabe. Edo Will Smithek film bat kale-ratzen duenean... Bel Airreko printzea, etab. Beltzak dira, baina ez die inork ezertxo ere esaten, konturatzen al zara?". (1. taldea)

"Izan ere, guztiok daramatzagu gurekin estereotipoak. Esaten badizute norvegiar bat datorrela, ez zaizu bururatzen gosez akabatzen datorren norvegiar bat izango dela. Burura datorkizun ideia ez da hori. Baina esaten badizute Senegalgo mutiko bat datorrela eta bihar zure ikasgelan hasiko dela, ez duzu automatikoki hori pentsatzen". (4. taldea)

Aurrerago joz, esan da aporafobia hori estereotipo moduan ere hortxe dagoela pertsona ezagutu aurretik, Europako iparraldeko pertsona batez edo Saharaz hegoaldeko herrialde bateko pertsona batez dugun lehen ideia aurreiritzi horrekin dagoela lotuta, alde batera utzita zer maila sozioekonomiko duen. Labur esanda, pertsonaren maila sozioekonomikoa haren jatorriko herrialdearen maila sozioekonomikoarekin lotzen da hasieran, eta, kasu hone-tan, europarra goi-mailako gizarte-klasekotzat edo klase ertainekotzat hartzen da, eta Saharaz hegoaldekoa, berriz, beheko mailakotzat.

"Izan ere, guztiok daramatzagu gurekin estereotipoak. Esaten badizute norvegiar bat datorrela, ez zaizu bururatzen gosez akabatzen datorren norvegiar bat izango dela. Burura datorkizun ideia ez da hori. Baina esaten badizute Senegalgo mutiko bat datorrela eta bihar zure ikasgelan hasiko dela, ez duzu automatikoki hori pentsatzen". (4. taldea)

“Nik uste dut hori herrialde bakoitzaren inguruan ditugun aurreiritziekin lotuta dagoela. Ondo esan duzun moduan, norbait Alemaniatik badator, uste dut ez dugula pentsatzen baliabide gutxi izango dituenik eta hona bizimodu hobea baten bila datorrenik. Baina Marokotik badator, adibidez, orduan bai, gehiago lotzen zaio ikuspegi horri. Nik uste dut lotura estuagoa duela horrekin ezaugarriekin baino”. (4. taldea)

Dena den, denboraldi bat atzerrian egiteko aukera izan duten gazteek diote aporafobia ez dela euskal gizartean dagoen zerbait soilik. Izan duten bizipenean, kontrakoa bizi izan dute: Europako herrialde batetik zetozen pertsonak ziren, eta, hori horrela, baliabide material batzuk zituztela jotzen zuten hangoek, eta horren inguruko iruzkinak entzun behar izan dituzte.

“Esan duzuen honen inguruan, urte eta erdiz egon naiz Mexikon, eta alderantzizkoa bizi izan dut nik. Mexikoko metroan, zuria eta garaia naizelako, kanpoko nintzela zekitelako, askotariko esamesak entzun behar izan ditut, aberaskumea nintzela, esaterako, eta hara joan nintzela... Ea, ulertzen dut horrelakoak esan ditzaketela. Baina, tira, irainak...”. (2. taldea)

Belaunaldien arteko aldeak

Euskadiko gazteek, beren diskurtso eta jarreretan, alde nabarmenak sumatzen dituzte beren belaunaldiaren eta aurrekoen artean. Osatu diren taldeetan, adierazi dute beren iritziz arrazakeriak leku handiagoa hartzen duela beren gurasoen eta aitona-amonen belaunaldietan berenean bainoa. Uste dute garai hartan fenomeno hori gaur egun bezain normalizatuta ez zegoelako izan daitekeela hori (batez ere adin handienekoen kasuan), eta hezkuntza eta pentsamoldea desberdinak zirelako ere izan daiteke.

“Adineko pertsonak ez dute harreman handirik izan kanpoko pertsonekin, beltz batekin, esaterako. Agian, 1940ko urteetan, erokeria zen hori. Baina, gaur egun, munduko gauzarik normalena da. Beraz, ezin daiteke orokorrean hitz egin; hala ere, nire ustez, adineko pertsonak ez dute maite kanpoko jendearekin mintzatzea, eta zuhurtzia handiagoa erakusten dute kanpokoekin harremanetan hasten direnean. Noski, kontuan izan behar da norberak zer historia duen atzean, bidaiatu duen, etab...”. (4. taldea)

“Ze, azkenean guri erakutsi digute adibidez arrazista izatea txarra dala o matxista izatea gaizki dagola eta holan, baina igual es que beraiei ez die erakutsi, beraiek bizi-tza guztian ba ia erakutsi badie hori ez dagoela gaizki ikusita edo beraiek horrela bizi dira 60 urte hori pentsatzen, ba orain de golpe aldatzea zaila da”. (3. taldea)

Ikuspegi horretatik, diote belaunaldien arteko alde horiek gatazka-iturri ere bihurtu izan direla noiz edo noiz. Ondorengo aipu honetan, taberna batean lan egiten duen gazte bat ari da hizketan, eta bezero batekin izan zuen eztabaida batez mintzo zaigu, hark egindako iruzkin arrazista bati erantzun baitzion gazteak.

“Entzun izan ditut nik horrelakoak tabernan... Ez dakit nola gertatu zen. Uste dut txorizoa, edo urdaiazpikoa edo horrelako zerbait zekarren gizonetzko bat zela, eta labana bat utziko al nion galdetu zidan. Utzi nion, eta esan zuen: “Honek ez du balio beltz bat ebakitzeko ere”. Eta nik: “Zer, zer esan duzu?” Aurre egin nion hasieratik. “Nor zarela uste duzu zuk?” Eta “barkatu, barkatu”, esan zidan. Ez barkatu eta ez ezer. 60 urtetik gorako gizon bat zen, baina berdin zait”. (1. taldea)

Kasu horretatik harago, immigrazioa eta harekin lotutako estereotipo negatiboak eztabaida-iturri izan direla gazteen eta haien gurasoen artean ere jaso da taldeetan. Zehazki, Euskadiko gazteek diote batez ere arrazoi ekonomikoekin lotutako arrazakeria ikusten dela aurreko belaunaldietan, eta zenbait estereotipo jakinetan mamitzen dela arrazismo hori: gizarte-laguntzekin gehiegikeriaz jokatzeko dutela, esaterako, edota atzeritar jatorriko pertsonak hemengoei lana ken diezaieketela.

“Nik esango nuke arrazakeriaren zio nagusietako bat alderdi ekonomikoa dela. Lehen ere aipatu da hona etorri eta lana ebasteen diguten kontu hori. Eta nik uste dut gai horrek gehiago kezkatzen dituela adineko pertsonak gazteak baino. 16 urteko pertsona batek esan dezake halakorik, etxean entzun duelako, baina ez egiaz horrelakorik sentitzen duelako. Nik uste dut neurri batean horregatik ikusten dituztela begi txarrez adinekoek, alderdi hori ikusten dutelako”. (4. taldea)

“Nire aitak ere esan ohi du dirulaguntza mordoa kobratzen dutela, eta halako eta besteko esan diotela. Dena da “esan didate” eta “nik uste dut”. Baina nondik ateratzen dituzte datu horiek? Esadazu nondik datozen datu horiek! Tira, nik ez dakit askorik, ez dut ulertzen horrelako kontuez. Bada, ulertzen ez baduzu, ez esan ezer. Erraza da, hori besterik ez”. (4. taldea)

Maila pertsonalagoan, parte-hartzaileek diote gurasoek normalean pertzepzio negatiboagoak dituztela haien harremanen inguruan (lagunak edo harreman sentimentalak), besteak bigarren belaunaldiko pertsonak direnean; edo, gutxienez, errezelo handiagoz begiratzen dietela.

Pare batek esan du gurasoek arazo handiagoak jartzen dizkietela arbasoak kanpotarrak dituzten lagunak onartzeko orduan, eta gezurra ere erabili behar izan

“(...) konturatu naiz arrazakeria pixka bat ere badagoela. Adibidez, gurasoei lagun musulmanak nituela azaltzen ahalegintzen nintzenean, nik neuk esaten nien diplomazialarien seme-alabak zirela, justifikatzen ahaleginduz bezala. Eta hor ohartzeko zara badagoela”. (2. taldea)

dituztela, esanez diplomazialarien seme-alabak direla, gurasoek lagun horiekiko ikuspegi hobea izan zezaten. Berritoki ere aporafobia sartzen da jokoan esparru horretan, aurreko aipatu dugunaren ildotik. Dena den, zehaztu behar da kasu horiek bereziak izan direla; normalean, Euskadiko gazteek ez dute esan gurasoek baztertu egiten dituztela haien lagunak, lagun horien arbasoak atzeritarra direnean.

“Ia, azkenien badakie zuen laguna dala zergatik ez dizue utzi beharrikan? Azkenean zure lagune da, orduan. Zuk ezagutzen duzu, badakizu zure lagune dala eta orduan ia esta”. (3. taldea)

“Eta, horretaz gain, konturatu naiz arrazakeria pixka bat ere badagoela. Adibidez, gurasoei lagun musulmanak nituela azaltzen

ahalegintzen nintzenean, nik neuk esaten nien diplomazialarien seme-alabak zirela, justifikatzen ahaleginduz bezala. Eta hor ohartzen zara badagoela". (2. taldea)

Dena den, ez da horrelakorik gertatzen bikote-harremanetan. Osatu diren taldeetan, Euskadiko gazteek (batez ere emakumeek) askotan aipatu dute gurasoek jarrera baztertzailerak erakutsi dutela atzerritar jatorriko bikotekidea izan dutenean edo izan zezaketenean, batez ere bestea musulman jatorrikoa zenean.

"Nire gurasoek betidanik esaten didate haiek ez zutela nahiko ni musulman batekin egotea". (3. taldea)

"Ze orain etxera juten bazara eta esaten badiezu gurasori musulmana egingo zerala? Ba, ez dakit zer esango duen". (3. taldea)

Esan dute kasu horietan nagusiki arrazoi kulturalengatik dela, eta berriro ere kultura eta erlijio magrebtarra matxismo handigoa izatearekin lotu dute. Gaineratu dute gurasoek ez dietela lagun musulmanak izatea inoiz debekatu, baina ez zitzaizela ondo irudituko erlijio horretako bikotekidea izango balute.

"Nik ere entzun izan ditut ez zaitez joan moro batekin eta horrelakoak, haien kultura oso matxista delako. Guztiak dira matxistak. [...] Horretaz pentsatzen jartzen bazara, gu ere matxistak gara agian, eta beste batzuei hori egozten diezu, nolakoak diren aztarrenik ez izan arren. Harritu egiten nau horrek, asko gainera". (4. taldea)

"Nik uste, gurasoek esan zidatela hori ikusten dutelako igual e... emakume musulmanak ez dauzketela guk dauzkegun askatasun berdinek eta nire gurasoek ez zutela hori nahiko. O sea beti, e... animau naute musulmanen lagunek eta hola izatea baina ez lukete nahiko ni batekin ezkontzea. Ez dakit esplikatzen naizen". (3. taldea)

Ilido horretatik, eta arrazoi erlijioso eta kulturaletatik harago, parte-hartzaileetako batek esan du behin atzerritar jatorriko pertsona batekin harremanetan has ez zedin konbentzitu nahi izan zutela, pertsona hark "den-dena" kenduko ziola esanez.

"Nik gehien entzun dudun gauzetako bat zera izan da: "ibili argi, ez baduzu azkenean dena kenduko dizun kanpoko batekin amaitu nahi". Horrelakoak entzun izan ditut, eta askotan, gainera.. Baina, ea, pertsona jatorra eta atsegina bada, eta ez badator inor ezer "ebastera", zuek besterik esan arren? Orduan zer? Ez, ez, baina kontuz ibili, ez dira kultura berekoak eta arazoak sor daitezke". (4. taldea)

Taldeetako batean, parte-hartzaileetako batek esan zuen garai berean bera eta ahizpa jatorri atzerritarreko bi pertsonarekin ibili zirela, eta nahigabe handia ekarri ziola horrek amari. Tristeziak hitz egiten zuen neska gazte hark egoera hartaz, halako samintasun batez bizi izan baitzuen esperientzia hura.

"Eta nire amarentzat, nahigabe handia izan zen hura, hitzez hitz. Ez zuen horrela esan, zer-nolako nahigabea! eta horrelakorik, baina esan zidan harri eta zur utzi zuela alaba horrelako pertsona batekin ikusteak. Orain, aitzakia jartzen du, aurreiritzien aitzakia; baina ez nion informazio gehiegirik ere eman. Gerora, bikotekidea aurkeztu nion, hemengoa, eta ez zidan inolako azalpenik eskatu. Baina nik uste dut gure etxean nahigabe handia izan zela. Eta gaizki bizi izan nuen, baina tira". (2. taldea)

Lurraldeen arteko aldeak

Migrazioaren fenomenoa EAEn ezaugarrietako bat izan da tradizioz, eta askotariko esperientziak garatu dira gure artean, besteak beste Amerikak eginez bizimodu berri bila lurraldea utzi zuten pertsonenak, edo industriaren garapenaren eskutik lan-merkatuko aukera berrien bila beste lurralde batzuetatik etorritakoenak (batez ere Espainiatik)... Beraz, Euskadiko jendea, eta zer esanik ez gaztedia, nahiko ohituta dago gizarte plural batean bizitzera, jatorri askotariko pertsonak biltzen baitira bertan, kanpotik etorriak edo arbasoak kanpotarrak dituztenak.

Ilido horretatik, taldeetan parte hartu duten pertsonak diote azken urteetan kanpotik etorritako jendeak dendak eta saltokiak ireki izanak ikusgarriago egin dituela, eta, horri esker, hobera egin dutela haiei buruzko ikuspegi eta jarrerek.

“Nik uste dut kanpotarren saltoki gehiago daudela orain lehen baino. Txinatar ugari, sakelako telefonoak saltzen dituzten marokoarren denda asko, eta pakistandarrenak ere bai. Eta neska asko txirikordak egiten dituztenak; eta ez kalean bakarrik, ile-apaindegietan ere ikusten ditut. Eta manikura egiten duten txinatarrak; ondo ikusiak daude horiek ere. Baina jende gehiago ikusten da, eta lehen baino saltoki gehiago”. (6. taldea)

Azterketa honetan parte hartu duten pertsona batzuek EAEn errealitate hori estatuko beste leku batzuetakoekin alderatu dute, uda igarotzen duten tokietakoekin, eta, toki horietan, migrazio-fenomenoa (nazioartekoa) ez da horren nabarmena oraindik. Fenomeno berria denez eta horren nabarmena ez denez, ezin izan direla hemengo jendearen eta kanpokoen arteko harremanak sortu diote, eta, horregatik, nahiko joera uzkurra hartzen duela jendeak.

“Denborarekin, ikasten joan gara. Orain etorkinekin dugun tratua eta orain hogeitau urte genuena ez dira berdinak. Agian duela hogeitau urteko tratua mota hura ikus daiteke orain toki horietan, oraindik ez delako garatu arlo hori. Jende gutxiago badaukazu zeure burua garatzeko, mezua ez zaio horrenbeste jenderi iristen azkenean. Ez dakit nahiko argi azaldu dudana”. (4. taldea)

“Nik uste dut hemen, Euskadin, Espainiako gainerako lurraldeetan baino zertxobait hobeto gaudela, baina kontua sakonago aztertuz gero...”. (4. taldea)

Arbasoen historiak aurrean edukitzeak lagundu egiten die gaur egungo gazteei migrazio-proiektu bat hasi duten familiekin (zehazki, familia horietako seme-alabekin) enpatia handiagoa izaten; izan ere, beraien arbasoek ere beren herrialdea utzi, eta bizileku berri batera emigratu behar izan zuten garai batean.

“Hemen ere horixe gertatu baitzen: gerra zibilean, eta gero ere bai, familia askok atzerrira jo behar izan zuten. Eta, ikuspegi horretatik, haien alde jokatzeko du horrek. Esate baterako, nire amonak Frantziara emigratu behar izan zuen gerra ostean. Eta horregatik izango da agian, baina nire familiak ikuspegi irekiagoa du nire lagun batzuen familiak baino. Nire lagun batzuen gurasoak... ez dira arrazistak izango, guztiekin ez dutelako berdín jokatzeko. Baina bai, batez ere moroekin eta beltzekin. Baina

familia batzuk besteak baino irekiagoak dira zentzu horretan. Eta batzuek horrelako iragana izan dute, eta beste batzuek ez. Baina nik uste dut horrek eragin handi samarra duela. Azkenean, zure familiak emigratu beharra izan badu, gaitasun handiagoa duzu hona datorrenaren lekuan jartzeko". (4. taldea)

Horrez gain, Euskadin immigrazioari buruzko ikuspegia (bigarren belaunaldiei buruzkoa, zehazki) beste toki batzuetakoa baino irekiagoa ez ote den ere adierazi da; euskal herritarrei "terroristak" izatea egotzi izan zaie XX. mendearen bigarren erdian eta XXI.aren hasieran, Euskadi Ta Askatasunaren ⁵ ekintzengatik, eta horregatik ere izan daiteke. Parte-hartzaileetako batek azaldu duenez, errealitate horri esker, euskal herritarrek enpatia handiagoa dute migratzaileekin, nahiz eta askotan etiketa negatiboak eransten zaizkien, eta guztiak "zaku berean" sartzen diren.

"Euskaditik irten orduko, ETAkoak gara euskal herritarrak izate hutsagatik. Beraz, jar dezagun gauza bat bestearen tokian. Moro izate hutsa nahikoa da pertsona txartzat jotzeko. Ni ETAkoa ez naizen bezala, hura ere pertsona ona izan daiteke". (4. taldea)

Etorkizuna

Euskal gizartearen bilakaera nolakoa izango den galdetu zaienean, alde handiak ikusi dira batzuen eta besteen artean, eta askotariko erantzunak eta iritzia bildu dira bigarren belaunaldien akulturazio- eta integrazio-prozesuaz, baiko- rrenetatik negatiboentarako multzoan.

Jarrera baikorra erakutsi duten gazteek diote bigarren belaunaldien integrazio-prozesua (eta euskal gizartean horiek izango duten onarpena) modu natural eta normalizatu batean gauzatuko dela euskal gizartean, eta denbora pixka bat eskatuko duela horrek. Ildo horretatik, parte hartu duten pertsona batzuek nabarmendu dute beren inguruan zenbait pauso txiki eman direla, duela zenbait urteko egoerarekin alderatuta.

"Baina, pixkana, gero eta normalagoa da jendea etortzea. Eta jende horrek seme-alabak ditu, eta denborak aurrera egin ahala, normala izango da gurasoak edo aitona-amonak jada hemengoak izatea". (1. taldea)

"Nik uste dut gizarte gisa txikitatik irakasten badiegu guztiok hartzen dugula parte honetan, gauzak aldatu eta hobetu egingo direla. Eta uste dut horixe gertatuko dela, ni bizi naizen auzoan ikusten dudanari erreparatuta behintzat". (2. taldea)

⁵ Euskadi Ta Askatasuna, ETA izenez ezagunagoa, Euskal Herriko talde terrorista bat izan zen, nazionalista eta independentista, abertzalea, sozialista eta iraultzailea. 1958an sortu zen, Francoren diktaduran, eta lehen ekintza biolentoa 1961eko uztailean egin zuen. Hurrengo 50 urteetan jarraitu zuen jardunean, 2011ko urrian behin betiko bide armatua uzten zuela iragarri zuen arte; 2017an izan zen desarmatzea, eta 2018ko maiatzaren 3an, desegin zela iragarri zuen.

“Normalizatu egingo da pixkana, haur txikienean artean batez ere. Nire lehengusu txikiek atzerritar asko dituzte ikasgelan. Hain zuzen ere, nire lehengusuaren lagunik onena paraguaiarra da”. (1. taldea)

“Normalizatu egingo da pixkana, haur txikienean artean batez ere. Nire lehengusu txikiek atzerritar asko dituzte ikasgelan. Hain zuzen ere, nire lehengusuaren lagunik onena paraguaiarra da”. (1. taldea)

Esan dugu lehen ere: Euskadin jaio direnez eta betidanik eskolan hemengo gurasoak zituzten haurrekin ibili direnez, etorkizuneko belaunaldien integrazioa “bila ibili gabe” etorri dela uste dute. Dena den, eta aurreko ataletan ere jaso ahal izan denez, zailagoa iruditzen zaie prozesu hori horren arin gertatzea zaharagoak direla etorri diren pertsonen artean, bigarren belaunaldiko kolektibo horren barruan ez daudenen artean, alegia (2.0 B).

“Bai, sekulako aldea dago. Azkenean, bila ibili gabe egiten du aurrera guztiak. Zu hemen jaiotzen bazara eta gainerakoen eskola berera bazoaz, planak egiten hasten zara haiekin... Ez dakit, bila ibili gabe egiten du aurrera guztiak, errazagoa da. Baina, zaharagoa zarenean bazatoz, bederatzi edo hamar urte dituzunean, konplikatuagoa da sartzea eta besteek zu ondo onartzea”. (4. taldea)

“Badaude kuadrillan bi neska errumaniarrak direnak. Baina, noski, oso umeak zirela etorri ziren, eta oso txikitan integratu ziren. Baina haien lehengusuak, iaz etorri zenak, ez dauka inor kalera irtetetiko herrian, eta ez da irteten ia. Zergatik? Iritsi berria delako, eta aukerarik eman ez diotelako”. (4. taldea)

Gauza bera ekarri dute hizpidera berriro: euskal gizartean gertatzen ari diren aldaketan eta aniztasunaren aurrean, zaharagoen belaunaldiak baino jarrera irekiagoa du beren belaunaldiak, gazteen esanetan, eta, gainera, kontzienteago dira. Ildo horretatik, denborak aurrera egin ahala eta seme-alabak izan ahala, balio desberdinak helaraziko dizkietela diote, gurasoek haiei sartu dizkietenen desberdinak, nabarmen gainera.

“Nik uste... hobera jungo dala, ze azkenean oraingo edukazio generala, nik uste, irekiagoa dela ez razista ez izatea, genero indarkeriarekin ba... ez dakit azkenean, ez dakit, o sea, pentsatzeko modua diferentea da orain, eta orain guk ez dugu aitona baten moduan hitz egin, o sea, pentsatzen. Ordun, guk ere gure semeek eta trasladatuko diegu eta haiek eta besteek behar, eta ordun nik uste, sozietate hau pixkanaka hobetzen joango dela o irekiagoa edo...”. (3. taldea)

“Nik espero dut juten hobetzea poliki poliki, ez? Azkenean, geroz eta kontzienteago gazte jendea gai honen inguruan, ordun poliki-poliki gu zahartzen geranean gure baloreak transmititzen badizkieu gazte jendeari, ba hobetzen jungo da. Gazte jende horrek reflektzioa egingo du berriro eta azkenean prozesu bat izango da”. (3. taldea)

“Egia da orain, nahiko epe motzean, bost urtean edo, urrutze bat eragin dezakeen zerbait izan daitekeela. Baina nik uste dut, hemendik hogeitaz urtera edo, guztiak horre jarraitzen badu eta funtsezko aldaketarik egiten ez bada, eta ikusiak ikusita edozein unetan gerta daiteke halakorik, zerbait normala izan beharko lukeela. Hori esango nuke nik. Normalizatuagoa izan beharko luke guztiak”. (1. taldea)

“Eta, alde ona ere badu: konpondu egingo da hau, eta gero eta gutxiago kostatuko da. Guzti normalagoa eta naturalagoa izango da. Eta gure semearen neskalaguna frantziarra izan badaiteke, zergatik ez da izango egiptoarra?”. (1. taldea)

Beraz, begien bistakoa da denborak duen garrantzia. Gaztedia ohartzen da prozesu honek denbora eskatzen duela, eta, prozesu natural gisa ikusten badute ere, agertoki horretara iristeak luze joko duela aurreikusten dute. Horren ondorioz, ez dute uste euskal gizarteak etorkizunean izango duen garapena asko urrunduko denik migrazio-tradizio handiagoko inguruko beste herrialde batzuek, Frantziak adibidez, izan dutenetik.

“Astebete egiten zuten hemen, eta guztia oso ondo antolatuta eta oso normalizata zeukaten. Musulmanek otoitz egin behar zutela ordu batzuez, eta ez dakit zer gehiago... Eta inork ez zuen zirkinik ere egiten. Agian, ibilbide luzeagoa dute egina han, herrialdeak izan duen historiagatik, frantsesek zekiten, etab. Baina uste dut ildo horretatik aurrerago doazela. Eta pentsatzen dut hemen ere iritsiko garela horretara”. (6. taldea)

Dena den, Euskadiko gazteak etorkizunari begira baikorrak badira ere, iruditzen zaie immigrazioari buruzko estereotipo eta aurreiritzi batzuk ezin izango direla ezabatu erabat.

“Nik uste dut egia dela gero eta normalagoa dela; baina ez da erraza izango estereotipo guztiak desagerraraztea”. (1. taldea)

Horrez gain, Euskadiko gazte batzuk ez datoz bat baikortasun horrekin, eta ikuspegi negatibo nabarmena dute gizarteak izan dezakeen garapenaz. Hizpidera ekarritako elementuen artean, bigarren belaunaldi horietakoak (edo ondorengoak) kide zer mailatan sentitzen ote diren aipatzen dute, eta erabat hemengo gisa ikusten ez dituen gizarte baten ondorio izan daiteke hori, haien ustez.

“Ez dakit, agian ez daukat egun ona, baina oso beltz ikusten dut nik kontua. Zer dagoen orain argiago ikusten dudalako izango da agian, lehen ez bainintzen horrenbeste konturatzen. Beste zerbait esango dut agian hemendik urte batzuetara, baina ez naiz baikorra oraingoz”. (2. taldea)

“Nik uste dut jende hori, berdin du bigarren, hirugarren edo laugarren belaunaldiak diren, ez dela inoiz erabat integratuta sentituko etengabe nongoa den galdetzen ari bazara. Hemengo! Nongoa, ordea? Hemengo!”. (1. taldea)

Bestalde, ikuspegi arrazistagoa izan dezakeen jendeak bere iritzia argi eta garbi adierazteko gero eta eragozpen gutxiago duela ikusten dute, eta aurrez aurrekoak eta gatazkak eragin ditzake horrek. Eskuin muturreko alderdiek European zehar izan duten goraldiarekin lotzen dute hori; eta horixe gertatu da berriki Espainiako estatuan ere, Vox alderdia sartu ostean.

“Nik uste dut orain jendeak ez duela bere iritzia beretzat gordetzen. Eta ondo iruditzen zait. Baina uste dut jendeak gero eta gehiago hitz egiten duela arrazismoaz, eta arrazismoaz duen iritzia gero eta zabalagoa da”. (2. taldea)

“Lehen, botako zenuen akaso iruzkin arrazistaren bat zure lagunen artean, edo zure iritzia, eta arrazista izan daiteke. Baina, gaur egun, gero eta argiago esaten da jendaurrean. Eta aurrez aurrekoak eragin ditzake horrek”. (2. taldea)

“Joe, ba eskumak hartzen badau poderío, zergatik Frantziak atera da eskuma, Europan VOX bebai doa hartzen indarra poco a poco...”. (5. taldea)

“Ba, nik uste dut, ba Europan bezala sartuko dala eskuma eta ez dakit, nik uste dot o sea... kanpotarrak hona etortzea eukiko dituztela zailtasun handiagoak eta...”. (5. taldea)

Arrazismoari dagokionez, Euskadiko gazteek diote arrazismo mota berri bat ere ager daitekeela beraien ustez. Ikuspegi horretatik, adierazi dute kasu honetan ere matxismoaren kasuan ikusi duten bilakaeraren antzekoa gerta daitekeela, desagertu baino gehiago beste forma batzuk hartzea, alegia.

“Nik nire barruan badut halako eztabaida bat: ez dakit egiaz arrazismoa txikiagoa den orain, edo arrazismo mota desberdin bat den. Agian, geure burua engainatzen dugu orain, esanez ez dela arrazismoa. Adibidez, gizarte hau matxista da, edo beste matxismo mota bat agertu da? Nik espero dut hemendik urte batzuetara arrazismo gutxiago izango dugula gure artean. Baina, noski, arrazismoa egongo da, eta bilakatu joango da”. (2. taldea)

“Ziurrenik, arrazismoa bilakatu egingo da, eta pentsatuko dugu gutxitu egin dela, baina, egiaz, arrazismo bera egongo da”. (2. taldea)

Etorkizunean euskal gizartea hobea izango den edo ez eztabaidatzetik harago joz, interesgarria da ikustea parte-hartzaile batzuek nola daramaten etorkizunari buruzko gogoeta hori esparru pertsonalagora, eta nola balio dien horrek auto-kritika egiteko. Ariketa horretan, euskal gizartea arrazista dela ikusten dute, eta beraiek ere halaxe direla egunerokoan. Horregatik, etorkizunean gauzak desberdin egin nahi lituzketela diote, eta, areago, hala ez eginez gero, porrot egiten ariko liratekeela etorkizuneko guraso gisa.

“Izan ere, badirudi arrazismoaz ari garela, eta ez dela inor arrazista. Eta ez da horrela. Arrazistak gara, eta, bizi garen gizarte honetan, uste dugu besteak baino hobekak garela. Eta, nahi ez badugu ere, horrelakoak izaten ikasi dugu, eta desikasten ari gara orain”. (2. taldea)

“Izan ere, badirudi arrazismoaz ari garela, eta ez dela inor arrazista. Eta ez da horrela. Arrazistak gara, eta, bizi garen gizarte honetan, uste dugu besteak baino hobekak garela. Eta, nahi ez badugu ere, horrelakoak izaten ikasi dugu, eta desikasten ari gara orain”. (2. taldea)

“Eta besteak hala direla esaten ari garen bitartean, inork ez du ezer egiten egoera hori desagerrarazteko. Badirudi baloia besteei pasatzen diegula beti, eta ez garela jabetzen kritikoak izan beharraz”. (2. taldea)

“Nik ere uste dut egunero egin beharreko zerbait dela, zuk esan duzun bezala. Ongi esan duzu, autokritikoak izan beharra dago. Integratzea oso erraza da, lankide bati kaña bat hartzera badatorren galdetzea bezain erraza. Nik uste dut horrelakoak

eginez lan handia egingo genukeela. Pareko gisa tratatuz. Zergatik, zer da pasa daki-gukeen gauzarik txarrena? Bestearen gogoko ez izatea?”. (2. taldea)

“Badago beharrik nongoa den esateko? Esan egin behar dit mutil-laguna beltza dela? Alaba etortzen bazait eta mutil-laguna beltza dela esaten badit, eta aurrez esan behar izan badit, badakit ama gisa ez dudala nire lana ondo egin”. (2. taldea)

Hori guztia kontuan hartuta, zenbait jarduketa-eremu identifikatu dituzte azterketan parte hartu duten pertsonak, etorkizunari begira lehentasuna dutela iritzita:

Hezkuntza

Gazteek izan dituzten esperientziak abiapuntutzat hartuta, diote hurrek ez dutela inongo arazorik ikaskideekiko harremanetan, berdin da zer jatorri duten kideek edo arbasoak nongoak dituzten. Horregatik, uste dute hezkuntza dela gizarte askotariko eta inklusiboago batera iristeko bide nagusia.

“Nik ere ikastolako haurren artean ez dela inolako arazorik ikusi dut. Argi dago hori: haurrak garbiak dira horretan, eta ez dira sartuko horrelako kontuetan”. (2. taldea)

“Hezkuntza da bitarteko nagusia”. (1. taldea)

Hezkuntzaren esparruan, ikusten dute aldaketak izan direla beraiek behe-mailako zikloetan zebiltzanean gertatzen zenarekin alderatuta. Ildo horretatik, ikas-tetxeetan irakasleak metodologia berriak abian jar daitezzen ahalegindu direla diote.

“Nik uste, gauzak oso azkar doazela. Adibidez, nere ahizpa edo nire artean ikusten dut badaudela desberdintasunak eskolan eta hori 4 urte ematen gerala e? Ordun nik uste egon daudela”. (3. taldea)

“Nik uste, irakasleak ere hasi dirala metodologi berrik sartzen horren inguruan, ze nik orain dela 10 urte jaso nun edukazioa eta eskola nola zan eta orain nire arrebak nola dauken, 10 urte dauzka, oso diferentea da”. (3. taldea)

Uste dute garrantzitsua dela hezkuntza-sisteman aldaketak egiten jarraitzea, bai teknologia berriak txertatuz eta baita zenbait irakasgai (Herritartasuna edo Filosofia, esaterako) planteatzeko moduan aldaketak eginez ere. Garrantzitsua iruditzen zaie dinamika gehiago egitea, ikerketa honetarako antolatu den eztabaida-taldea eta horrelakoak, esaterako; espazio horiek aukera ematen diete hainbat gairi buruz iritziak emateko eta besteenak jakiteko nahiz gogoetarako. Aipatu dute normalean ez dutela horrelakoetarako aukerarik izaten, eta zerbait positiboa litzatekeela.

“Nik uste, gaur egin dugun bezala jende desberdina elkartzea eta bere iritzia ematea hola ikasten dezula, igual zuk pentsatzen dezu zerbait, baina gero entzuten diozu beste bati bere iritzia ematen eta esaten dezu ba arrazoa dauka edo kontu on bat eta horrelakoetan gehio egin beharko genukeela jendekin elkartu eta iritzia eman eta jendei entzun”. (3. taldea)

“Gero, baita, segun ez asignatura izateagatikan baizik eta igual nola dagoen enfokaturuta. Adibidez nik herrian herritartasuna eta filosofia eman ditut eta holako hitzaldi bat ez degu euki. Beti zan herritar bat bideo bat jarriko degu eta lasai lasai egoten gera, ordubete deskantso, no sé qué... baina, nik uste, horrelako gauza bat egitea aprobetxagarria dela”. (3. taldea)

Horrez gain, erantsi dute ikasle autoktonoekin eskola beretan heztea izan daitekeela gaur egungo arrazismoari aurre egiteko modurik onenetakoa, haurra zarenean ez baitakizu ekonomiaz eta horrelakoez (besteak beste), eta horixe baita migratzaileen kontrako egungo diskurtsoaren sustraietan dagoen funtsezko elementua.

“Hurrei ez zaie axola ekonomia, berdin-berdin die. Haur batek beste bat bazterrean uzten badu, ez da badakielako haren gurasoak diru gutxiago dutela. Txikiak direnean ari naiz esaten”. (4. taldea)

“Kontua da adin horretan konponbidea jartzen ez bada, hor jarraituko duela arazoak, hor dago koska”. (4. taldea)

Argi esan da, gainera, hezkuntzatik egiten den ahalegin orotan ez dela inoiz atzerritar jatorriko pertsona horien kultura arbuiatu behar. Haien ustez, etorkizunari begira, helburua ikasgelaren barnean askotariko kulturek beren tokia izan dezaten lortzea litzateke, gaur egun ez baita hala jokatzeko eta euskal kulturaren asimilazioa sustatzen baita, jatorrizko kultura etxearen edo familiarren eremurako utziz.

“Nik uste, lortu behar dala beraiek hemengo kulturaren parte egitera baino beraien kultura ez baztertzea, beraien kulturari toki egitea. Orain gure helburua da gehien bat beraiek gure kulturara sartzea eta beraienak albo batetara uztea edo etxerako bakarrik ba igual... lortu beharko...” (3. taldea)

Dena den, etorkizunari begira hezkuntzaren esparruak aurrez aurre izango dituen askotariko mugak identifikatu dituzte Euskadiko gazteek. Alde batetik, onartzen dute belaunaldi berriek etxean jasotzen duten hezkuntzak, ikasgeletatik egiten den ahaleginetik harago, funtsezkoa izaten jarraitzen duela; gurasoek helarazten dieten balio-sistemaren arabera, eskolan egiten den lanak eragin handiagoa edo txikiagoa izango du.

“Nik uste dut eskola gizarteratzeko tokia dela. Hori bai, bada.. Baina balioen transmisiorako lekua ez. Irakasle bezala helaraz diezaiekezu zer bait, baina eskolan geratzen da hori, eta etxera doaz gero, eta han heziko dituzte”. (2. taldea)

“Hurrek egiten dituzten iruzkin edo gogoeta asko batez ere etxean entzun dituztelako egiten dituzte. Zuri txikitatik zenbait balio erakusten badizkizute, horietatik izango dituzu zure bizitzako urte askoan zeurekin, prestatzen ari zen bitartean”. (2. taldea)

“Nik uste dut eskola gizarteratzeko tokia dela. Hori bai, bada.. Baina balioen transmisiorako lekua ez. Irakasle bezala helaraz diezaiekezu zer bait, baina eskolan geratzen da hori, eta etxera doaz gero, eta han heziko dituzte”. (2. taldea)

Bestalde, oro har etorkizunaz galdetu zaienean bezala, prozesu horretan denborak duen garrantzia azpimarratu dute berriro Euskadiko gazteek. Euskal gizartean aniztasunak onarpen handiagoa izatea epe luzerako proiektu bat da, eta, hori horrela izanik, eskolan txertatzen diren egokitzapenak (eta modu naturalean, kanpoko esku-hartzerik gabe, gertatzen diren aldaketak) ez dira gauzatuko egun batetik bestera. Prozesu motela da, epe luzera mamituko dena.

“Es que, nik uste dut oraindik ez dela denbora askorik pasa, ze gu orain dela hamar urte egon ginen eta orain ume dianak ba gu bezala ibiliko dia pentsatzen, edukazio horrekin ibiliko direla”. (3. taldea)

Zenbait ikastetxe “ghetto” bihurtzeko arriskua dagoela esan dute berriro, horrek gizarteratzeko prozesuetan eta jatorri atzerritarra duten pertsonen integrazioari begira adieraz dezakeena kontuan hartuta. Irtenbide gisa, Euskadiko gazteek proposatu dute ikastetxe publikoetan plazak ematerakoan bizilekuak duen pisua (errolda) berrikustea, bai eta laguntzak ematea ere, atzerritar jatorriko familiek beren seme-alabak itunpeko ikastetxeetara eramateko aukera izan dezaten.

“Baina Gasteizko ikastetxe zenbait ghetto bihurtzen ari direla ikusten ari naiz. Nahi omen du jendeak, baina, gero, ez du nahi. Bestela, ez litzateke pasatuko horrelakorik”. (2. taldea)

“Eta, nire iritziz, ez da horren zaila horrelakoak saihestea. Laguntzak eman daitezke, itunpekoetara ere joan daitezten, edo publikoetan soilik ingurua kontuan hartzea saihets daiteke, faktore garrantzitsua baita hori”. (2. taldea)

Komunikabideak eta (des)informaziorako bideak

Euskadiko gazteek eztabaida-taldeetan landu duten beste alderdietako bat komunikabideena izan da, eta beren argitalpen eta berriekin herritarrak nola “bonbardatzen” dituzten ere aipatu da. Ez dute uste komunikabideek berri batzuk edo besteak emateko modua eta horien jarraipena zerbait aseptikoa denik, interes batzuen arabera jokatzeko baitute.

“Azkenean, estereotipoen eta horrelakoen dakizuna berrietatik jasotzen duzuna da oinarrian. Izan ere, albistegietan, ehun kasutatik bat irteten da, okerrera delako, edo ez dakit zer egin duelako norbaitek”. (1. taldea)

“Komunikazioek ere asko egiten dute nire ustez ere azkenen ez gara konturatzen baino beti esan da, ez dakit sinistu edo ez hala izango da azkenen hainbeste komunikazio eta publizitatekin es un bonbardeo azkenean. Denbora guztian ideiak, o sea zuk pentsatzen dezu ez doala inora baina azkenean hor barrun zeozer juten da geratzen ordun ba hasieratikan komunikabideetan eta hola ondo hasten badira eta holako gauzak egiten badituzte, hobeto”. (3. taldea)

“Askotan, komunikabideek ere ez dute askorik laguntzen horretan. Ikusi besterik ez dago; duela zortzi bat hilabete edo, eraso batzuk izan ziren Bilbon, larunbat gauetan. Irten behar nuen bakoitzean, amak ea ez nuen moro horiekin topo egiten eta horrelakoak esaten zizkidan, egurtuko nindutela bestela. Eta nik esaten nion astero izaten direla liskarrak Bilbon, eta ez zidala ezer esaten inoiz; eta justu une horretan esaten zidala hori, etorkinen kontua irten denean. Handik bi astera, istiluak izan ziren Uri-bitarten, Backstage aretoaren atean, berrehun lagun inguru edo bai elkar joka. Eta txintik ere ez horretaz. Baina eraso bat izan zen metroko sarbidean bi lagun artean, eta horren berri bazter guztietan eman zen. Azkenean, horren berri emateko interesa dagoelako”. (4. taldea)

Zehazki, Euskadiko gazteek uste dute komunikabideek zabaltzen dituzten iritzi eta balioespeneak eragin handiagoa izan dezaketela egunez egunekoan atzerri-tar jatorriko jendearekin edo arbasoak kanpokoak dituztenekin harremanik ez duten jendearengan. Belaunaldiekin lotuta ere egon daiteke. Praktika horiek telebistarekin identifikatzen eta lotzen dituzte euskal gazteek gehien bat, eta, horregatik, ez dute horrenbesteko eraginik beraiengan, ez dutelako telebista adin handiagoko belaunaldiek adina kontsumitzen.

“Nik uste dut une honetan arazoa hezkuntzan dagoela oro oso-osorik. Soilik telebistan esaten dutenari erreparatu behar bazaio, akabo”. (4. taldea)

“Nik uste dut atzerriko jendearekin harremanik ez dutenak telebistan ikusten duten horrekin gelditzen direla azkenean. Lehen esan duzun legez, halakok ez dakit nor hil duela, etab. Beraz, ez dute pentsatzen pertsona hori hil dutela, baina hemengo beste batek ere hil duela beste norbait, edo seme-alabak erre dituela; ez dute gogoetarik egiten horretaz. Azken horiekin ez da ezer gertatzen, horretan ez gara denok berdinak nonbait. Eta atzerriar batek norbait hil badu, txarrak dira denak. Bada, ez”. (4. taldea)

“Nik uste dut une honetan arazoa hezkuntzan dagoela oro oso-osorik. Soilik telebistan esaten dutenari erreparatu behar bazaio, akabo. Bil dezagun informazioa beste baliabide batzuetatik ere, bestela, gureak egin du... Tira, egin du jada”. (4. taldea)

“Es que nik azkenean uste dut influentzia direktoena telebista dala, baina telebista gero eta gutxiago ikusten da gehienbat gazteen artean, así que... no sé”. (3. taldea)

Beraz, diote komunikabideek soilik kasurik negatiboenegiz hitz egiten digutela, eta ahalegin bat egin beharko litzatekeela kasu, ibilbide eta esperientzia positiboak ere ikusarazteko, arlo hori landu behar litzatekeela.

“Hortaz, oreka bat bilatu behar litzateke hor. Zerbait txarra gertatu bada, atera dadila albistegietan, baina jar ditzatela lagungarri diren gauza on batzuk ere”. (1. taldea)

“Nik uste dut ideia ona litzatekeela zaharrenek, ez etorkinek, hemengo jendeak baik... komunikabideetan, etorkinen batek delituren bat egiten duenean, hots handiz ateratzen dute, ez? Txarra nabarmen erakusten dute, eta ona, berriz, gutxi”. (1. taldea)

Gainera, gazteen ustez, bada komunikabideetan azpimarra daitezkeen beste kontu bat ere: euskal gizartea barneratzen ari den aniztasunari gero eta ikusgarritasun handiagoa ematea. Horrekin lotuta, diote positiboa litzatekeela haurrentzat erreferente izan daitezkeen programa eta espazioetan horrekin lotura estuagoa duten balioak sustatzea.

“Adibidez, orain Go!azen umeentzako erreferente dira, ordun ere segun ze balore transmititzen dituzten umeek hori jasoko dute, ordun holako programak edo egitea nik uste beharrezkoa dala”. (3. taldea)

Azkenik, garrantzi handia ematen diote euskal gazteek informazioaren gaiari. Haien iritziak, azken hamarkadetan izan diren aurrerapenei esker, nabarmen errazago eskura dezakegu orain informazioa. Ildo horretatik, uste dute gauzak aldatu egin direla lehendik hona eta, gaur egun, edonork duela informazio gehiago bilatzeko eta kontsultatzeko aukera. Dena den, belaunaldien arteko

arrakalari aipamena eginez, informazioa bilatzeko eta eskuratzeko gaitasunak bereizten du belaunaldi hau aurrekoetatik, haien esanetan.

“Es que, azkenean hori inportantea da erakustea bakoitzak bere, zera... bakoitzak bere opinioa euki behar du eta ez baldin badaukazu iritzi bat zeozeri buruz ba informatu... azkenen, interneten eta hola pilo bat gauz daude, ez da lehen bezala etxeko heziketakin eta bakarrik geratzen zinala, gaur egun pilo bat aukera dituzu”. (3. taldea)

“Bai, nire ustez ere horrek pilo bat markatzen du gaurko generazioaren eta aurreko generazioaren artean”. (3. taldea)

Nolanahi ere, zuhur jokutzen dute gazteek eskura duten informazioarekin eta egiazkotasunarekin. Zurrumurru batzuk zokoratzeko baliagarri izan daitezkeen datu batzuk ezagutarazteko lan handiagoa egin behar litzatekeela diote, esate baterako, atzerritar jatorriko pertsonen herritarren diru-kutxari egiten dioten ekarpenari buruzko datuak emanaz eta konparatuz.

“Batziek uste dute dirulaguntzak kobratzera datozela soilik, eta ez dutela kotizatzen, eta zer dakit nik. Hori guztia argitzeko, argi erakuts daitezke zenbakiak “. (1. taldea)

3

Ondorioak

Ondorio gisa, esan daiteke euskal gizarte berria harmonian dagoen aniztasun baterantz doala. Eta “doala” diogu, ikerketa honetan argi eta garbi ikusi delako oraindik ez dela nabarmenegia (oker izendatutako) bigarren belaunaldien presentzia —ikerketa honetan kontuan hartu den adin-tartean gutxienez—, eta, beraz, ez direlako ohikoak ezta ere jatorri autoktonoko eta atzerritar jatorriko gazteen arteko harremanak.

Kontaktu hori oso agerikoa ez bada ere, horretarako aukera gehiago eskaintzen dituzten gunek hauteman dira. Horietako lehena hezkuntzaren esparrua da, bi jatorri horietako euskal gazteak ikastetxeetan erlazionatu baitira oro har. Aisialdiko jarduerak eta eskolaz kanpoko jarduerak izango lirateke elkartzeko beste gunek garrantzitsu batzuk. Edota lan-merkatua, ikasketak amaitu dituztenek diotenez, beren lanpostuetan beste jatorri batzuetako pertsonekin harremanak izateko aukera izan baitute. Batez ere hezkuntzaren esparruan lan egiten dutenek, bigarren belaunaldikoak baitituzte ikasleen artean.

Kontaktua naturalagoa den gunek horietan, errazago sor daitezke harreman sentimentalak; hala ere, ikerketaren arabera, oso gutxi dira oraindik beren inguru hurbilean bikote mistoak.

Taldeetan parte hartu duten 18 urtetik 25era bitarteko gazte horien artean, bigarren belaunaldi horren presentzia ez da oso nabarmena; baina adierazi dute belaunaldi berriek —parte-hartzaileak baino gazteagoak diren lehengusuak, anai-arrebak edota ilobak— bigarren belaunaldiko jendea dutela beren inguru hurbilean.

Jatorri autoktonoko eta atzerritar jatorriko gazteen arteko kontaktua bultza edo eragotz dezaketen faktoreen artean, lau jotzen dira garrantzitsuenetakotzat: hizkuntza, hezkuntza-esparrua, kultura eta hona heldu diren adina (1.5 belaunaldiaren kasuan).

Gazte autoktonoen ustez, oinarrizkoa da jatorriz atzerritarren diren pertsonen EAeko hizkuntza ofizialetako bat gutxienez jakitea, horrek elkarrekin komunikatzeko eta, beraz, harremanak izateko aukera ematen dietelako. Zentzu horretan, zenbait taldetan azpimarratu da jatorri latinoamerikarra duten pertsonen abantaila nabarmena dutela, gehienek ama hizkuntza gaztelania baita, hau da, EAeko hizkuntza ofizialetako bat, hain zuzen. Hala ere, hasierako abantaila hori automugatzailerik ere bilaka daiteke, euskara ikasteko interesa murriztu baitaiteke; beraz, faktore hori kaltegarria gerta dakieke, etorkizunean euskaldunagoa den inguru batean biziko balira. Aldiz, beste jatorri batzuetakoek, hasiera batean hemengo hizkuntzarik ezagutzen ez dutenek, desabantaila hori beren alde berbidetara dezakete, hizkuntza ikasi behar horrek bi hizkuntzak ikastera bultza baititzakete, edota euskara ikasteko erabakia hartzera, hemengo biztanleen artean sarritan sinpatia handiagoa sortzen duen hizkuntza baita.

Beraz, lehenengo faktore hori hona heldu diren adinari dagokionarekin lotu litzateke, zenbat eta lehenago heldu errazagoa egiten baitzaie helmugako herrialdeko hizkuntza ikastea. Era berean, hezkuntza-faktorearekin ere lotuta egongo litzateke hori, EAeko ikastetxeek bi hizkuntzetan eskaintzen baitute prestakuntza. Beraz, hiru eredutan banatuta dago eskaintza: A, komunikazio-hizkuntza gaztelania duena; B, eredu mistoa; eta D, komunikazio-hizkuntza euskara duena. Parte hartu duten pertsonen adierazi dutenez, banaketa hori da bigarren belaunaldikoekin harremanik ez izateko arrazoietakoa bat. Atzerritarren ondorengoak direnak A ereduari matrikulatzen dira normalean, eta parte hartu duten gehienek B edo D ereduari ikasi dute.

Bigarren belaunaldiek ikasketak D ereduari hasi dituzten kasuetan, euskara inongo arazorik gabe ikasi dutela adierazi da. Eta horrek, askotan, sinpatia sortzen die jatorriz hemengoak diren ikasleei. Ostera, 1.5 belaunaldikoek —adinean aurrera doazela iritsi direnak— zailtasun handiagoak dituzte euskara ikasteko.

Hezkuntzaren esparruan, irakasleen eta gurasoen jarrera azpimarratu da. Ezinbestekoa da irakasleek harreman normalizatuak bultzatea irakasleen artean, batzuetan ez dela horrela izan ikusi baita. Gurasoen (autoktonoak) aldetik ere, halako jarrera baztertzailerik hauteman da beren seme-alabek atzerritarren ondorengoak direnekin eskolak partekatzeari dagokionez; horregatik, ikastetxe pribatuetan edo itunpekoetan matrikulatzen dituzte, etorkinak diren gurasoek ez dutelako aukerarik izaten seme-alabak ikastetxe horietan matrikulatzeko, normalean maila sozioekonomiko baxuagoa dutenez.

Beraz, hezkuntzaren esparruan badugu beste batanketa bat ere, maila sozioekonomikoarekin zerikusia duena —hizkuntzaz gain—, eta horrek jatorri autoktonoko gazteen —maila sozioekonomiko ertaina edo altua— eta atzerritarren ondorengoak diren gazteen —maila sozioekonomiko ertaina edo baxua— arteko harremana zailtzen du.

Talka kultural bat ere badagoela aipatu da, eta euskal gazteen artean harremanak sortzeko orduan oztopo izan dela ikusi da kasu batzuetan. Adibidez, askotariko jatorriak dituzten bigarren belaunaldikoek aisialdirako ohitura desberdinak dituztela adierazi da, eta, sarritan, etxetik ikastetxera eta ikastetxetik etxera joaten direla soilik. Gainera, atzerritarren ondorengoak diren neska batzuen eta mutil autoktonoen arteko harreman eza azpimarratu da, generoen arteko harremanei buruz duten ikuskera oso bestelakoa delako.

Identitate kulturala definitzeko orduan aldeak badaude ere —pertsonek batzuk gehiago identifikatzen dira beren gurasoen kulturarekin, eta beste batzuk, berriz, jaio diren herrialdeko kulturarekin—, talde batek baino gehiagok adierazi dute atzerritarren ondorengoak diren gazteek, askotan, “hemengoarekiko” desberdintasun horretan oinarrituta osatzen dutela beren lagun taldea; errealitate horrek jatorri autoktonoekin nahasteko aukera zailtzen du, eta, ondorioz, zailagoa zaie harreman normalizatuak izatea.

Atzerritarren ondorengoak direnen artean matxismoaren prebentzia ere handiagoa dela adierazi da, eta horrek harreman sentimentalak zailtzen ditu bereziki, balio matxistak dituen pertsona batekin harremanak izatea ez litzaiekeela gustatuko azpimarratzen baitute neska autoktonoek.

Bestalde, adierazi da euskal kulturak berak ere ez duela errazten beste pertsona batzuekin loturak izatea, kuadrillak oso itxiak baitira eta, kuadrilla osatua denean, oso zaila baita han sartzea.

Euskal gazteen arteko harremanak bultzatzea edo oztopa ditzakeen azken faktorea adinarekin dago lotuta; hau da, zer adinekin iritzi diren hona. Horrela, egiaz “bigarren belaunaldi” etiketan sartzen diren pertsona horiei errazagoa izango zaie gizartean integratzea eta parekoekin harreman naturalak izatea. Aldiz, beranduago iristen direnek zailtasun handiagoak izaten dituzte, alde batetik, biztanle autoktonoekin ez dutelako harremanik izan txikitatik, eta, bestetik, ez dutelako hemengo hizkuntza ongi erabiltzen.

Oro har, euskal gazteek modu positiboan balioesten dituzte bigarren belaunaldikoekin izan dituzten edo gaur egun dituzten harremanak; kultura desberdinak ezagutzeko aukera gisa ikusten dute, eta EAErako aberastasun-iturri gisa. Ildo horretan, Euskal Herrian jaio direnak “bat gehiago” direla diote. Ez da kontuan hartzen pertsonaren edo gurasoen jatorria; aitzitik, pertsona bera eta haren izateko modua balioesten dira.

Hala ere, harreman hori horren atsegina izan ez den kasuak ere aipatu dira: bigarren belaunaldiak iseken biktima izan dira zenbaitetan, eta kasu puntual batzuetan, baita indarkeria fisikoaren biktima ere, atzerritarren ondorengoak izatearen ondorioz, hau da, gazte autoktonoen ikuspegitik desberdin egiten dituen ezaugarri horren ondorioz.

Beste batzuetan, atzerritarren ondorengoak diren gazteek izandako jarrerak eragin dute harremanetan sumatutako nahigabe hori. Kasu horietan, gazte autoktonoen pertzepzioek negatibotasunera jo dute, nahiz eta ez diren ohikoak. Negatiboa dena azpimarratzeko gizarteak duen joera gehitu behar zaio horri, horixe sumatu baitute; eta kolektibo osoaren irudia kaltetzen du horrek.

Hala ere, harreman horiek ez dira beti euskal gazteek bigarren belaunaldiekiko dituzten beldurren eta mesfidantzen ondorio. Etorrin oro arriskutsua eta mehatxu potentziala delako idea dago gizartearen imajinarioan. Bada beste ideia bat imajinarioan sortua: denek probetxu atera nahi dietela gizarte-laguntzei eta prestazioei. Dena den, pikarokeria ezaugarri unibertsal gisa ere aipatu dute, eta ez da uste jatorri atzerritarreko biztanleak nahitaez biztanle autoktonoak baino pikaroagoak direnik. Zentzu horretan, erakundeen aldetik kontrola falta dela kritikatzeko da.

Jatorriaren arabera, errumaniarrekiko, magrebtarrekiko eta txinatarrekiko dute pertzepzio txarrena, jatorri horietakoak hainbat arazo eta gatazkarekin lotzeko joera baitago —jihadismoarekin, esaterako, magrebtarren kasuan—, eta baita matxismo handiagoarekin ere. Itxuraren faktorea ere hor dago: ez da gauza bera atzerritarra dela nabaritzen ez zaion pertsona bat izatea, edota azal ilunagoa duen edo fenotipikoki biztanle autoktonoarekin alderatuta desberdina den norbait izatea. Nahiz eta Euskadin jaio eta hazi, batzuk atzerritar gisa kalifikatzen dira dituzten ezaugarriengatik, eta modu desberdinean tratatzen dira.

Era berean, maila sozialaren aldagaia sartuko litzateke jokoan, argi eta garbi apoforoa den gizarte bat desbribatzen baitigute taldeetan, hau da, ezaugarri guztien gainetik pobreak baztertzen dituen gizarte bat.

Oinarririk ez duten estereotipo eta pertzepzio negatibo horiek desagerrarazteko eta elkarrekin harmonian bizi ahal izateko, badirudi garrantzitsua dela harremanak sustatzea jatorri autoktonoa duten gazteen eta atzerritarren ondorengoak direnen artean. Harremana edo kontaktua sustatzen duten faktore horiek behin eta berriz azpimarratu behar dira; harremanetan jartzen direnean, autoktonoek “desberdinak” edota “berriak” direnekiko izan dezaketen mesfidantzako jarrera hori desagertu egiten da; parte-hartzaileek aipatu duten “langa ikusezin” hori eraitsi egiten da, eta pertzepzioak kualitatiboki hobetu egiten dira.

Ildo horretatik, euskal gizartearen nondik norakoaz galdetu zaienean, gazteek bi iritzi agertu dituzte; talde batek nahiko etorkizun baikorra erakutsi du, eta beste taldeak, aldiz, ikuspegi ezkorragoa erakutsi du.

Lehenengo taldearen iritziak, gazteen arteko harremanak, luzea eta neketsua izango den prozesu natural bati jarraituz, normalizazio batera iritsiko dira. Euskadin jaio izanak eta betidanik jatorri autoktonoko hurrekin batera ikastetxera joan izanak etorkizuneko belaunaldien integrazioa ekarriko du bere kabuz. Gainera, gaur egungo gazteak aurreko belaunaldikoak baino toleranteagoak eta harkorragoak direla uste dute, eta aniztasunerantz gero eta irekiagoak diren belaunaldiak ugaritzea ekarriko du horrek. Hala ere, eta etorkizunaren aurrean jarrera baikorra duten arren, onartzen dute oso zaila izango dela gaur egungo gizarteak dituen estereotipoak eta aurreiritziak guztiz desagerraraztea.

Bigarren taldeak, hau da, etorkizunarekiko jarrera pesimistagoa duenak, bere iritziaren arrazoia azaldu du: gizarteak bigarren belaunaldi hauek autoktono gisa onartzen ez dituen artean, ez dira gizarte horretako partaide izango. Parte hartu duten pertsona batzuek, gainera, indarrean dagoen arrazismo berri bat aipatu dute; beste modu eta ñabardura batzuk ditu, eta zailagoa da hautemateko. Azken urteotan muturreko eskuinak hartu duen garrantzia litzateke fenomeno horren adierazle posible bat; gorakada hori oso kaltegarria da (kutsatutako hazitegi bat), lehen aipatutako gazteen arteko harremanak modu naturalean garatzeko.

Beraz, eta aniztasuna onartuko eta normalizatuko duen etorkizuneko gizarte bat sortzeko, bi jatorrietako gazteen arteko harremana bultzatuko edo oztopatuko duten faktoreekin oso lotuta dauden jarduketak-esparruak identifikatu dituzte. Kasu horretan, hezkuntza eta informazioa azpimarratu dira bereziki.

Hezkuntzari dagokionez, txiki-txikitatik ikastetxean batzuk besteekin nahasteak duen garrantzia azpimarratu da. Horretarako, garrantzitsua izango da zenbait ikastetxe publikotan gaur egun dagoen kontzentrazioa saihestea, eta horretarako, ikastetxe guztietan bi jatorrien presentzia orekatuta dagoen begiratzea proposatu dute. Aniztasun kulturala kontuan hartzen duten metodologia berriak abian jartzeak duen garrantzia ere azpimarratu dute, eta ildo beretik lanean jarraitu beharra dagoela adierazi dute. Hala ere, badakite belaunaldi berriek etxean jasoko duten hezkuntzak oinarri-oinarrizkoa izaten jarraituko dela, ikasgeletatik egiten den ahalegin guztiaz gain.

Informazioari dagokionez, komunikabideek (des)informazio-iturri gisa betetzen duten lekua azpimarratu da, berri askoren atzean interes politikoak daudela sumatzen baita. Immigrazioarekin eta, beraz, bigarren belaunaldiekin lotutako alderdi negatiboak soilik azpimarratzen direla ere salatu da; hau da, haien jarduketak okerrak soilik erakusten direla. Horren aurrean, behar-beharrezkoa da positiboa dena ere azpimarratzea, autoktonoek atzeritarrekiko osatutako

imaginarioa kalterik ez eragiteko. Amaitzeko, aipatu dute badakitela pribilegiatuak direla mota guztietako informazioa eskuragarri duten une historiko batean jaio direlako, eta horrek, aldi berean, informazioen aurrean zuhurragoak izaten laguntzen diela, bestela “desinformaziora” irits daitezkeelako.

Euskal gazteek kontatutakoaren arabera, gaur egun, haurrek, jatorria alde batera utzita, hezkuntza-espazioak partekatzen dituzte, eta elkarren arteko trukea, elkarren ezagutza eta etorkizuneko euskal gizartea osatzen duten pertsona direla aitortzea ahalbidetuko du horrek modu naturalean; horixe da, hain zuzen, indargune edo alderdi positibo nagusia, etorkizuneko integrazio-prozesuei eta inklusio-prozesuei begira. Horregatik, garrantzitsua da hezkuntzaren esparruari baliabideak eskaintzea eta esparru horretan ahalegina egitea, tratu-berdintasunean oinarrituta dagoen eta, arrazoiak arrazoi, pertsona bakar bat ere baztertu-ko ez duen hezkuntza-lerro bat indartzeko.

Gainera, gaur egungo gazteak, euskal herritarren hurrengo belaunaldiak balioetan oinarrituta gizarteratuko dituztenak, gaur egungo gurasoen belaunaldiak baino irekiagoak eta tolerantiagoak dira.

Hala ere, hauteman dira aurre egin, kudeatu eta konpondu beharreko zenbait arazo ere, eta, horien artean, jatorri atzerritarra dutenez edota atzerritarren ondorengoak direnez ditugun aurreiritzi eta estereotipo faltsuen etengabeko presentzia nabarmendu da. Euskal gazteen iritziz, bereziki garrantzitsua da euskal gizarte osoan balio inklusiboak sustatzea, pertsonak beren ezaugarri edo jatorriaren arabera baztertzen ez dituen hezkuntza indartzeko tresna gisa.

Goiko lerroetan adierazitako punturik garrantzitsuenaren kontrapisu gisa, eztabaida-taldeen narratibetan, ikastetxe batzuek dituzten kontzentrazioak kontuan hartu beharrekoak direla azpimarratu da, balioetan oinarritutako hezkuntza partekatua oztopatzen eta pertsonen arteko elkartrukea eragozten baitu horrek. Garrantzitsua da, beraz, ikasleen ezaugarriak (beren jatorria, arbasoen jatorria edo estatusa) kontuan hartuta ikastetxeetan dauden desberdintasunak eta desorekak desagerrarazteko eta, hala ezin bada, murrizteko edo arintzeko neurriak hartzea. Dena den, ezinbestekoa dirudi hezkuntza-esparruak duen izaera konpentsatzailea berreskuratzea, ikasle guztiei arreta bera eskainiz, baldintza beretan lan eginez eta lan-merkatuan sartzeko orduan berdintasuna bermatuz, euskal herritar guztiei aukera berdinak eskaini ahal izateko. Horretarako, honako hau da gure proposamena: euskal eskolak, beste jatorri batzuetako pertsonen arreta kontuan hartuta, ikastetxeen artean egon daitezkeen desorekak konpentsatu behar ditu, baliabide material eta giza baliabide gehiago eskainiz.

Gure gazteen diskurtsoetan, leku nabarmena hartzen du komunikabideekin lan egiteak ere, aurreko puntuak garatzeko tresna osagarria eta ezinbestekoa denez; aurreiritziak eta estereotipoak murriztu behar dira horretarako, edo ez sustatu behintzat; eta euskal gizarte plurala, askotarikoa eta kulturantzuna

osatzen dugun pertsonen arteko tratu-berdintasunean eta diskrimaziorik ezean oinarritutako balioak indartu behar dira.

Hori guztia testuinguru honetan egin behar dugu, gure inguruko gizarteetan diskurtso eta jarrera xenofoboak zigorrik gabe geldi daitezen aukera ematen duten espazioak irekitzen dituen testuinguru mehatxagarri honetan. Munduko, Europako eta Espainiako ultraeskuineko zenbait sektorek diskurtso baztertzailak eta xenofoboak agertu dituzte, eta gure udalerrietako eta auzoetako bizikidetzak kaltetu dute edo arriskuan jarri dute. Euskal gazteentzat, garrantzitsua da gure zuzenbidezko estatutik kanpo dauden eta kolektibo batzuetako pertsonen eskubideak urratzen dituzten jarrera eta jokabide horiei muga jartzea. Tratu-berdintasuna eta diskriminazio eza ikuspegi motzeko patrioterismo zahar eta hutsal berri horien gaineratik daude legearen aurrean.

Azken gogoeta bat: euskal gazteek behin eta berriz diote hezkuntzaren esparrua indartu behar dela bidezkoagoa, bateratuagoa, solidarioagoa eta berdintasunezkoagoa den euskal gizarte baten ereduak lortzeko, elkartrukerako eta pertsonen arteko harreman erakikitzaile positiboak sortzeko gune gisa, etorkizuneko belaunaldi zintzoak bermatu ahal izateko, eta euskal gizarteko helduen artean tratu-berdintasunaren eta diskriminazio ezaren balioak sutatu behar direla.

ERANSKINAK

2018KO BAROMETROAREN GALDE-SORTAKO GALDERAK

39. Atzerriko immigrazioari dagokionez, pertsona batzuk duela gutxi iritsi dira; beste batzuek, ordea, urte asko daramatzate hemen. Zure iritziz, noiz uzten dio pertsona batek «immigrante» izateari «euskal herritartzat» jotzeko? (EZ IRAKURRI: kodifikatu aipatzen diren erantzun guztiak)

	39G	40G		
		Bai	Ez	Ed
Inoiz ez, beti izango da etorkina	1			
Hemen bizitzea	2	1	2	0
Hemen urte asko bizitzea (5 urtetik gora)	3	1	2	0
Hemen lan egitea	4	1	2	0
Hemen ikastea	5	1	2	0
Euskara hitz egitea	6	1	2	0
Hemengo norbaitekin ezkontzea	7	1	2	0
Seme-alabak hemen izatea	8	1	2	0
Hemengo kuadrilla bat izatea	9	1	2	0
Hemen jaiotzea	10	1	2	0
Euskal kultura maitatzea	11	1	2	0
Pisu bat, onibar bat izatea hemen	12	1	2	0
Hemen zer gertatzen den jakitea	13	1	2	0
Beste ezaugarri batzuk	14			
Ed/Ee	0			

40. Zure iritziz, zer da beharrezkoa pertsona bat «euskal herritartzat» jotzeko? (IRAKURRI BANAN-BANAN)

41. Zure ustez, etorkinen seme-alabak, hemen jaio direnak, jo al daitezke euskal herritartzat nahiz eta beste kolore bat izan, beste erlijio bat izan edo beste hizkuntza bat hitz egin, Euskadiko herritarren gehiengoarena ez dena?

Bai	1
Ez	2
Ed/Ee	0

42. Zure ustez, etorkizunean, hemendik hamabost edo hogeitara, euskal gizarteak gainerako herritarren antzera hartuko al ditu atzeritik etorritako aita edo/eta ama duten pertsonak? (IRAKURRI BANAN-BANAN JATORRIAK)

	Bai	Ez	Ed
Mendebaldeko Europakoak	1	2	0
Ekialdeko Europakoak	1	2	0
Ipar Afrikakoak, magrebtarrak	1	2	0
Saharaz hegoaldekoak, Afrika Beltzekoak	1	2	0
Latinoamerikarrak	1	2	0
Asiarrak	1	2	0

43. Zure ustez, etorkizunean, hemendik hamabost edo hogeitara, euskal gizarteak arazoak izan ditzake atzerrian jaiotakoak eta/edo atzeritarren ondorengoak diren pertsonen kolektiboren batekin?

Ez, ziur ezetz	1
Ez, ez dut uste	2
Agian bai, agian ez, segun	3
Bai, baliteke baietz	4
Bai, ziur baietz	5
Ed/Ee	0

EZTABAIDA-TALDEEN GIDOIA

ZEIN DA XEDEA?

- Gazte autoktonoak atzeritarrekin (hainbat jatorritakoekin) non edo zer espaziotan jartzen diren harremanetan ezagutzea.
- Harreman hori zer-nolakoa den ezagutzea (ezagunak, lagunak, bikotea).
- Esperientziak (positiboak, negatiboak)
- Etorkizuna

AURKEZPENA (5-10 minutu)

Lehenik, mila esker guztioi etortzeagatik. Badakigu beti izaten direla egin beharreko gauzak, eta zaila dela zuentzat guri denbora hau eskaintzea; baina guztiontzat, zuentzat nahiz guretzat, positiboa izango dela uste dugu. EHUtik gatoz, eta batzuek bigarren belaunaldi deritzoten horri buruzko ikerketa bat egiten ari

gara, hau da, seme-alabak Euskadin izan eta bertan hazten dituzten familia imigranteei buruzkoa, hain zuzen. Beraz, gazte horiek hemen jaio dira edota oso txikiak zirela iritsi ziren hona, baina beste herri eta kultura batzuetatik etorri diren gurasoek hezi dituzte.

Aurreko etapetan, familia eta gazte horiekin bildu gara. Baina, (oker izendatutako) bigarren belaunaldi horien errealitateari buruzko ikuspegi osoago bat izateko, garrantzitsua iruditu zitzaigun bertako gazteekin ere elkartzea, zuek baitzaudete egunerokoan adin berekoak diren baina jatorri, arraza, kultura, hizkuntza eta erlijio desberdinekoak diren gazte horiekin harremanetan.

Zuen errealitatea, iritziak, esperientziak, usteak eta balioespenak ezagutu nahi ditugu, besterik gabe. Eta horretarako, zuekin elkarriketa labur bat izan nahi genuke, guztioi parte hartzeko eta gure iritzia emateko aukera emango digun elkarriketa lasai bat. Bilera hau grabatu egingo dugu, ondoren aztertu ahal izateko; baina une oro bermatuta dago parte-hartzaile guztien anonimotasuna.

GIROA BEROTZEN HASTEKO GAIA (20 minutu)

- Aisia. Normalean zer egiten duzue zuen denbora librean? Zer jarduera egiten dituzue? Non ibiltzen zarete (herria, hiria, auzoa, etab.)? Norekin elkar-tzen zarete (lagun-kuadrilla, kirol-taldea, bikotea, etab.)? Atzerritarrekin topo egiten duzue?

AUZOEN ERREALITATEA (30 minutu)

- Baduzu immigrantea den ezagunik?
- Nongoak dira?
- Nola eta non ezagutu dituzue?
 - Ikasketak (ikastetxea/unibertsitatea/LH/akademia)
 - Aisia (kirol-taldea, eskautak, elkartek, auzoa...)
 - Lana
 - Beste lagun batzuen bitartez
- Ezagutu zareten guneeetatik kanpora, izan duzue harremanik? (Zergatik izan duzu? Zergatik ez?)
- Zer motatako harremana duzue haiekin? (ezagunak bakarrik, lagunak, bikotekidea...) Zergatik? (Azpimarratu atzerritarrekin harremanak izatearen edo ez izatearen atzean dauden arrazoiak)

ETORKIZUNA (30 minutu)

- Zer deritzozue etorkizunean EAEn kultura eta hizkuntza-aniztasun handiagoa izateari? (positiboa/negatiboa)
- Zer iritzi duzu zure kuadrillan/lagun taldean atzerritar bat izatearen inguruan?
- Izango zenuke harremanik atzerritar batekin? Zergatik bai edo zergatik ez? Haren kultura onartuko zenuke (zenbait elikagai ez jatea, etab.)? (jatorri desberdinak)
- Axolako zitzaizuen atzerritar baten ondoan lan egitea? (jatorri desberdinak)

KONTUAN HARTU BEHARREKO ALDERDIAK...

- Kultura. Kultura-jarraibide desberdinak (ohitura desberdinak, aisialdiko jarduera desberdinak, jaien edota erlijioaren garrantzia). Atzerritarrekin harremanak izateko orduan (edo ez izateko orduan), ohitura desberdinak izateak eragina duela uste duzue?
- Hizkuntza (euskara – gaztelania). Komunikazioak (ongi komunikatzeak/ulertzeak) badu eraginik atzerritarrekin izandako (ez izandako) harremanetan?
- Hezkuntza.
 - Kontuan hartu ikastetxe mota: ikastola, publikoa, erlijioso itunpekoa.
 - Hizkuntza-eredua.
 - Hezkuntza-etapa: eskola, LH, unibertsitatea.
- Erasmuseko esperientziak.
- Jatorria. Kontuan hartu beti atzerritarren jatorria. Gazte autoktonoek iritzi/esperientzia berak al dituzte leku desberdinetatik datozen atzerritarrei buruz? (Europa, Ekialdeko Europa, Afrika, Magreb, Latinoamerika...)

EZTABAIDA-TALDEEN PROFILAK**1. Bilboko eztabaida-taldea:**

- Euskadin jaiotako 22 urteko mutila, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 25 urteko mutila, lanean ari dena eta unibertsate-ikasketak eginda dituena.
- Euskadin jaiotako 23 urteko neska, langabezian dagoena eta unibertsate-ikasketak eginda dituena.
- Euskadin jaiotako 24 urteko mutila, langabezian dagoena eta unibertsate-ikasketak eginda dituena.
- Euskadin jaiotako 24 urteko neska, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 25 urteko neska, lanean ari dena eta goi-mailako ikasketak eginda dituena (LH).
- Euskadin jaiotako 23 urteko mutila, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 25 urteko neska, lanean ari dena eta unibertsate-ikasketak eginda dituena.
- Euskadin jaiotako 22 urteko neska, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.

2. Gasteizko eztabaida-taldea:

- Euskadin jaiotako 21 urteko neska, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 20 urteko mutila, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 20 urteko mutila, langabezian dagoena.
- Euskadin jaiotako 19 urteko neska, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 18 urteko neska, goi-mailako ikasketak (LH) egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 18 urteko mutila, goi-mailako ikasketak (LH) egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 19 urteko mutila, batxilergoko ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 21 urteko mutila, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 21 urteko neska, lanean ari dena.

3. Tolosako eztabaida-taldea:

- Euskadin jaiotako 19 urteko mutila, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 20 urteko neska, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 20 urteko mutila, goi-mailako ikasketak (LH) egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 19 urteko neska, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 18 urteko neska, batxilergoko ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 19 urteko mutila, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 18 urteko mutila, goi-mailako ikasketak (LH) egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 19 urteko neska, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 19 urteko mutila, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.

4. Laudioko eztabaida-taldea:

- Euskadin jaiotako 24 urteko neska, unibertsate-ikasketak eginda dituena eta lanean ari dena.
- Euskadin jaiotako 22 urteko neska, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 22 urteko neska, goi-mailako ikasketak (LH) egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 24 urteko neska, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 22 urteko mutila, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 24 urteko mutila, unibertsate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 25 urteko mutila, unibertsate-ikasketak eginda dituena.
- Euskadin jaiotako 22 urteko mutila, langabezian dagoena eta goi-mailako ikasketak (LH) eginda dituena.

5. Durangoko eztabaida-taldea:

- Euskadin jaiotako 18 urteko mutila, goi-mailako ikasketak (LH) egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 19 urteko mutila, goi-mailako ikasketak (LH) egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 19 urteko mutila, goi-mailako ikasketak (LH) egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 18 urteko mutila, goi-mailako ikasketak (LH) egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 20 urteko neska, unibertsitate-ikasketak egiten ari dena.

6. Donostiako eztabaida-taldea:

- Euskadin jaiotako 23 urteko neska, lanean ari dena eta unibertsitate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 23 urteko mutila, unibertsitate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 25 urteko neska, lanean ari dena eta unibertsitate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 23 urteko mutila, unibertsitate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 23 urteko neska, unibertsitate-ikasketak eginda dituena eta unibertsitate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 25 urteko mutila, unibertsitate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 22 urteko mutila, unibertsitate-ikasketak egiten ari dena.
- Euskadin jaiotako 22 urteko mutila, lanean ari dena.
- Euskadin jaiotako 24 urteko neska, lanean ari dena.

Azkenaldiko migrazio-fenomenoek euskal errealtate soziokulturala aldatu dute. Gure gizarteko aniztasuna gero eta handiagoa da, eta orain arte izan ez ditugun erronkak jartzen dizkigu, kohesioarekin, integrazioarekin eta elkarbizitzarekin lotuta. Bizitzen ari garen aldaketak argitzeko, Ikuspegi – Immigrazioaren Euskal Behatokia Euskadin bizi diren jatorri atzerritarreko pertsonen seme-alaben fenomenoak ikertzen ari da; hain zuzen ere, txosten honetan aztertzen da, ikuspegi kuantitatibo eta kualitatiboa hartuta, euskal gizarteak –oro har– eta gaztediak –zehazki– nola hautematen eta onartzen dituen euskalduntzat jatorri atzerritarreko pertsonen seme-alabak.

Dokumentu hau *Haur eta gazteen aniztasuna EAEn. (Oker izendatutako) bigarren belaunaldiak* izenburua duen ikerketaren zati bat da. Ikerketa horrek dibulgaziozko helburua du, eta ahal den alderdi guztietatik saiateren da jatorri atzerritarra duten pertsonen seme-alaben fenomenoak aztertzen: alderdi teorikotik, datu soziodemografikoen azterketatik, pertsona adituen eta hezitzaileen ikuspegitik, euskal haurren eta gazteen nahiz haien familien ikuspegitik, bai eta euskal gizarte osoaren ikuspegitik ere.

